Democratització i corresponsabilitat de les cures

Pràctiques inspiradores dins de l'administració pública

UN PROJECTE IMPULSAT PER

xes Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya

XMESS XARXA DE MUNICIPIS PER L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

AMB EL SUPORT DE

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat i Feminismes

Ajuntament de Barcelona

Democratització i corresponsabilitat de les cures.
Pràctiques inspiradores dins de l'administració pública.

Xarxa d'Economia Solidària. Juliol de 2023.

Coordinació	Mireia Bosch, Comissió d'Economies Feministes de la XES
Grup de cerca	Albert Papell i García, XMESS Dolors Martin, XMESS Magda Melara Orellana, Comissió d'Economies Feministes de la XES
Correcció de textos	XMESS
Edició gràfica i disseny	La Clara Comunicació, SCCL
Imatges	Banc d'imatges de les iniciatives i Pexels

Avís legal

Aquesta obra es pública amb una llicència de Creative Commons Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.

Índex

1 Introducció 4
2 Metodologia de treball 7
3 Quatre pinzellades sobre cures 9
4 Recull d'iniciatives 13

Mesura de Govern 16
Xarxa de professionals de les cures i la salut 23
Targeta Cuidadora 33
Recuperació del Servei d'Atenció a les Persones 43
Licitació amb clàusules socials 48
La Sempreviva 54
Mediona et ciuda 63
Les Abelles 73
Ca l'Abril 81
Més que Cures 88
Fundació Ulldecona 97
Alella Poble Cuidador 104
Cooufar 113
Concilia 120
Barcelona Cuida 127
Certificat de professionalitat 133
Professionalitzar les cures a través de la formació 140
RESES 146
El Racó de les Cures 154

5 Recomanacions. Alguns ingredients a tenir en compte 163

1

Aquesta Guia és fruit de la creació d'un grup de treball en el marc de la Comissió d'Economies Feministes de la XES per generar incidència política en matèria de democratització de les cures, el qual es va engegar després del procés de redacció del llibre "*Economia Solidària i Feminista. Pràctiques inspiradores que fan saltar les costures*"[1]. D'aquest grup de treball en sorgí el desig i, alhora, es detectà la necessitat d'elaborar un recull de iniciatives que, a cavall de l'administració pública, l'Economia Social i Solidària (ESS) i el vessant comunitari, representen una inspiració en el camí cap a la democratització de les cures.

1 Diverses autores, 2020, Pol·len Edicions i XES.

El propòsit d'aquesta recopilació és interpel·lar el personal tècnic i polític de les administracions públiques del país en el procés de democratització de la cura. Fer evident la responsabilitat que hi tenen com a gestores d'allò públic i acompanyar-les en el camí d'implementació de polítiques, dispositius i accions en relació a aquest àmbit. L'objectiu del recull és múltiple: inspirar noves pràctiques, facilitar la feina a les existents i que aquestes es puguin replicar.

Alhora, en un moment en què cada vegada hi ha més voluntat política d'incidir en el sector de les cures i de la corresponsabilitat, amb aquest recull ens proposem alertar de potencials riscos que hem detectat durant l'anàlisi. A mesura que hem avançat en el procés i hem entrat en profunditat en les iniciatives, ens hem adonat de potencials amenaces quan impulsem la creació d'iniciatives socioeconòmiques destinades a la provisió de cures i a satisfer de manera cooperativitzada la necessitat de cura individual i col·lectiva. Si bé són camins per a la dignificació del treball de cures, vies per a fer emergir aquesta economia, models per garantir una atenció que posi la persona usuària al centre, etc., també és cert que correm el perill de concebre-les com a processos d'emprenedoria; d'entendre que han d'arribar a l'equilibri econòmic com qualsevol activitat empresarial. Es corre el risc, en definitiva, de voler aplicar els criteris de l'economia convencional a projectes que desborden allò que s'entén com a activitat econòmica. És, d'aquesta manera, que hi ha el perill de produir les mateixes dinàmiques de desigualtat i de precarització que es generen des de l'economia i el mercat capitalista.

Les iniciatives que recollim en aquesta guia tenen en comú la imbricació entre administració pública i Economia Social i Solidària, entre política pública i teixit comunitari. Això ens sembla especialment interessant i posa de manifest fins a quin punt les iniciatives que es despleguen en la línia de democratització i resignificació de les cures tenen major sentit quan es desenvolupen i s'apropien de les pràctiques que caracteritzen l'ESS.

En la mateixa línia, es fa evident el necessari diàleg entre l'ESS i l'Economia Feminista per assegurar la sostenibilitat de les vides. És quan convergeixen que hi pot haver un qüestionament profund de les lògiques de benefici econòmic i rendiment del sistema econòmic hegemònic, buscant maneres sostenibles de resoldre i satisfer les necessitats (entès aquí, el concepte de sostenibilitat amb relació a les pròpies vides i de l'entorn).

Seguint aquest fil, entenem que un projecte de l'ESS considerat realment transformador i que integri també la mirada de l'Economia Feminista ha de permetre a les persones que l'integren compatibilitzar l'esfera productiva amb la reproductiva. És a dir, ha de fer compatible la responsabilitat dins del projecte amb les responsabilitats familiars i altres, i, alhora, ha de tenir en compte que el capital relacional que, a priori, té cadascuna de les seves components, pot ser un element de generació de desigualtat o de dificultat en l'accés.

En darrer lloc, volem assenyalar el fet que les iniciatives que es generen en aquest marc aconsegueixen superar l'actual model de provisió de cures. Alguns dels trets que identifiquem en els dispositius que es generen són:

- ⟶ Horitzontalitat i democratització del funcionament i la presa de decisions.
- ⟶ Caràcter comunitari.
- ⟶ Resposta davant la precarització del sector, amb la conseqüent dignificació de les condicions de treball.
- ⟶ Centralitat de la persona cuidadora i de la persona cuidada.
- ⟶ Processos compartits entre administració pública i entitats de l'ESS. Corresponsabilitat en la generació de dispositius.

2

Metodologia de treball

Hem plantejat una metodologia d'investigació de tipus qualitativa. Aquesta metodologia es nodreix de les aportacions de l'Economia Feminista i de l'Economia Social i Solidària, que comparteixen principis fonamentals cap a la revalorització de l'àmbit de les cures, i del contingut i reflexions generades al llibre "*Economia Solidària i Feminista. Pràctiques inspiradores que fan saltar les costures*"[2]. El llibre va permetre un apropament a iniciatives de diferents sectors (no només del sector de les cures) que es duen a terme a Catalunya i que posen de manifest que desenvolupar els valors i els conceptes solidaris i feministes és possible a través de pràctiques concretes.

En la fase inicial, s'han identificat més de 30 iniciatives potencials, totes elles amb la característica compartida de centrar-se en el sector de les cures i ser creades des d'allò públic o amb la seva participació. En un segon moment, s'ha valorat la idoneïtat de cadascuna de les iniciatives per a ser susceptibles de ser recollides, a través d'una sessió de treball per analitzar-les en comú per part de les persones investigadores, arran de la qual algunes foren descartades, en no arribar a consolidar la corresponsabilitat amb les cures o promoure'n la democratització.

Durant tot el projecte s'han fet més de 25 entrevistes, amb l'obtenció d'un total de 19 iniciatives recollides. Aquestes entrevistes s'han realitzat a la persona tècnica que ha acompanyat el procés de posada en marxa del dispositiu o bé a les persones destinatàries del dispositiu

2 Ibidem.

i que han acabat sent les impulsores de la iniciativa; en alguns casos, a tots dos perfils. Després de cada entrevista, s'ha procedit al buidatge dins de cada fitxa, procés compartit amb la persona entrevistada per arrodonir-ne el contingut. En alguns casos, ha estat necessària una segona entrevista o accions de seguiment per resoldre dubtes i qüestions puntuals.

En darrer lloc, s'han organitzat dues sessions de contrast amb dones provinents de diferents àmbits, totes elles amb mirada feminista. L'objectiu d'aquestes sessions fou poder revisar col·lectivament cadascuna de les experiències recollides des de la perspectiva d'anàlisi de l'Economia Feminista i amb l'òptica de garantir la sostenibilitat de les vides. L'objectiu d'aquesta tasca és detectar camins a evitar per tal de no acabar generant dispositius i pràctiques que reprodueixen les mateixes dinàmiques de precarització del mercat convencional, que serien les que justament es volen evitar.

Al llarg de l'anàlisi es van tenir presents els cinc eixos de desigualtats establerts per Di Masso, Ezquerra i Rivera-Ferre[3]: el nivell socioeconòmic, el nivell formatiu, el lloc d'origen, la compatibilització de treball productiu i reproductiu, i el capital relacional.

Aquestes sessions de contrast ens han permès generar un espai de reflexió i creació conjunt i participat, que ha estat capaç de recollir diferents veus i emeses des de diferents llocs. L'assistència a aquestes sessions ha estat remunerada, per tal de garantir-ne i facilitar-ne la participació i, alhora, com a gest (humil) de reconèixer la feina i saviesa que cadascuna hi ha aportat. Per nosaltres, aquesta ha estat, també, una pràctica feminista a través de la qual qüestionar els postulats del patriarcat i de la cultura dominant segons els quals el saber s'emet des de posicions de poder/saber, institucionalitzats i des de la tríada home-blanc-occidental. Hem apostat, així, en una part del procés, per una metodologia participada, coral, que avala els diferents llocs d'enunciació i que reconeix que el pensament, quan es genera de manera col·lectiva, és molt més potent i arriba més lluny.

Pel que fa a la forma en què es presenta cadascuna de les iniciatives, és la mateixa per a tots els casos. Tenim, doncs, una mateixa estructura de fitxa que ens ha permès recollir la informació necessària per conèixer tots els aspectes clau de la iniciativa: presentar els antecedents que en fonamenten la generació associant-la al territori on es duu a terme, identificant dificultats i èxits en la seva posada en marxa, així com els recursos necessaris per engegar el dispositiu.

Tota la informació recollida es basa en allò que han transmès les persones entrevistades. Hi ha, però, dos moments en què apareix la veu de la persona entrevistadora i del grup de contrast: un primer, a l'inici, amb la valoració inicial per part de l'entrevistadora, que emet la seva opinió sobre per què considera rellevant la inclusió de la iniciativa en aquest recull; i un segon, al final, amb la valoració per part de l'equip de contrast que alerta de potencials riscos i posa de manifest les bones pràctiques que s'hi identifiquen.

Tot el procés cristal·litza amb la guia-recull que trobareu en les properes pàgines.

3 DI MASSO, M., EZQUERRA, S. & RIVERA-FERRE, M. (2021): "Mujeres en la Economía Social y Solidaria: ¿alternativas socioeconómicas para todas?", CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa, 102, 123-159. DOI: 10.7203/CIRIEC-E.102.17557.

3

Quatre pinzellades sobre cures

Tenim encara un llarg camí per recórrer per aconseguir que les cures esdevinguin eix vertebrador en la vida social i econòmica de les nostres societats. Aconseguir-ho comporta desconstruir, repensar, resignificar els actuals esquemes de valors que admeten la subordinació de tot allò que reprodueix la vida.

Parlem, com a punt de partida, del concepte de ***l'ètica de la cura*** que va emergir de les dones afrodescendents mentre intentaven procurar el benestar de les seves famílies en un món hostil[4]. Per comprendre el fet de "cuidar", cal reconèixer tres aspectes que li són inherents:

- La condició humana d'interdependència (tant entre persones com cap a l'entorn).
- La seva característica contextual, ja que, si bé tots els éssers humans tenen les mateixes necessitats bàsiques, les formes per resoldre-les i atendre-les són múltiples i varien segons cadascun dels contextos.
- Assumir el valor de la cura ha de voler dir fer-ho de forma democràtica i inclusiva.

4 Tronto, Joan (2020) *¿Riesgo o cuidado?*/ - 1a ed- - Ciudad Autónoma de Buenos Aires: Fundación Medifé Edita.

Així doncs, l'ètica de la cura fa evident com les institucions socials i polítiques permeten que alguns grups de la societat portin les càrregues (i les alegries) de la cura i altres les defugin[5].

És per això que el feminisme reivindica la importància de les cures com un element bàsic per a la construcció i el manteniment d'una societat democràtica, inclusiva i cohesionada. Reivindica, també, que és una responsabilitat que cal assumir de manera col·lectiva i, per tant, la seva organització ha d'ocupar un lloc privilegiat en el debat social i en l'acció política i econòmica[6].

L'Economia Feminista defensa i aposta per un escenari on allò econòmic i social s'interrelacionen al voltant de la promoció de les condicions de vida, però no des de dinàmiques d'extracció ni amb el benefici econòmic com a únic objectiu. Assenyala, també, que la separació entre allò "productiu" i allò "reproductiu" no és realista, atès que la frontera entre aquestes esferes és porosa i canviant[7]. És des d'aquí que ens proposa el concepte d'***economia de les cures*** a través del qual fa visible i valora el treball de cura realitzat en el si de les famílies i de les comunitats, que no és ni remunerat ni reconegut. Alhora, defensa que el treball de cures, quan és remunerat, s'ha de fer en condicions justes i dignes. Al voltant d'aquest fet reivindica la importància que comporta la implicació del sector públic[8].

Aportar valor i dignitat al model actual de provisió de cures implica reconèixer com es delega la cura dins de l'organització actual dels poders i parlar del concepte de ***cadena global de cures***. Amb aquest

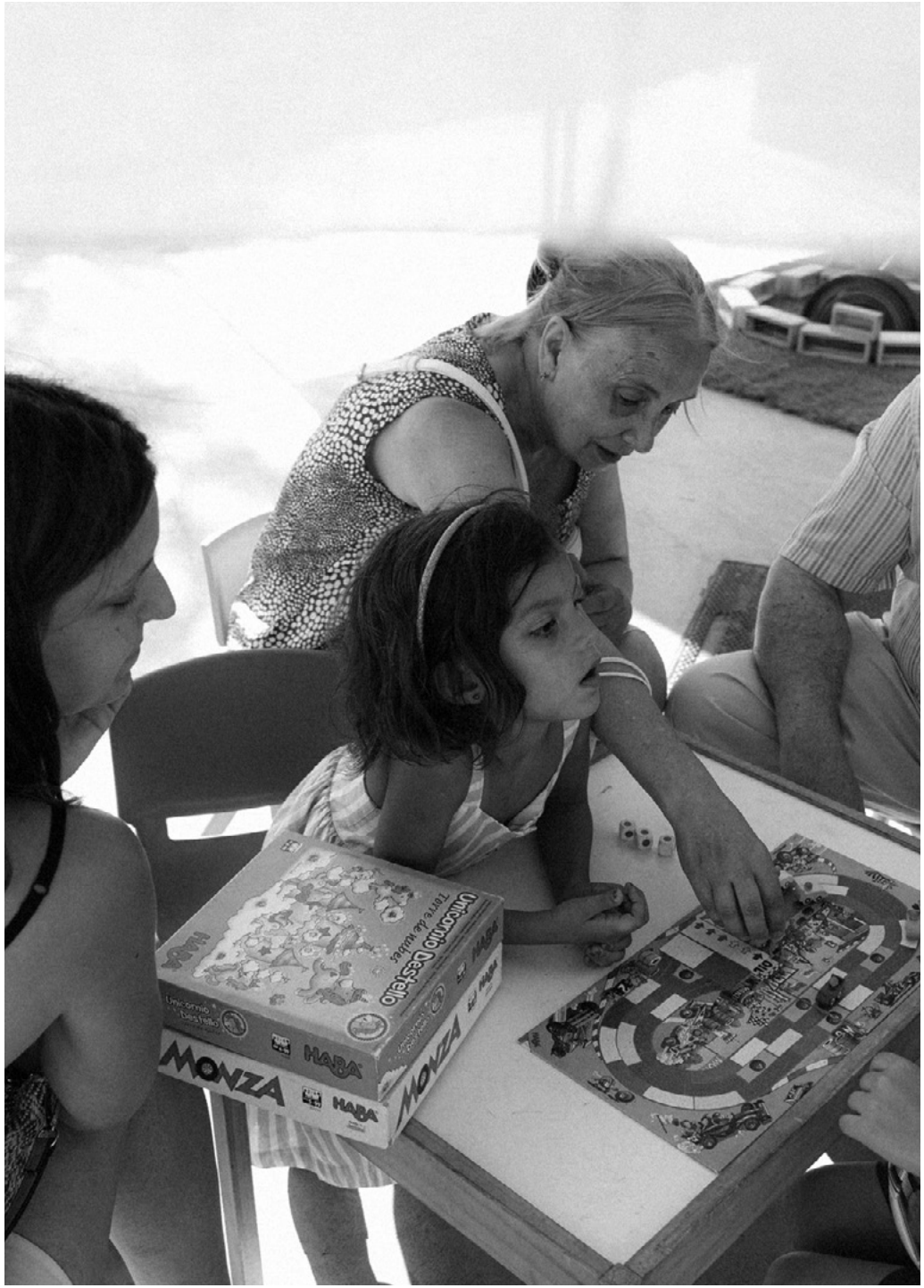

5 Ibidem
6 Ezquerra, Sandra; Mansilla, Elba (2018). *Economia de les cures i política municipal: cap a una democratització de la cura a la ciutat de Barcelona.* Ajuntament de Barcelona
7 Carrasco, Cristina (2011) Revista de Economía Crítica, primer semestre 2011, ISSN: 2013-S254
8 Ezquerra, Sandra; Mansilla, Elba (2018). *Economia de les cures i política municipal: cap a una democratització de la cura a la ciutat de Barcelona.* Ajuntament de Barcelona.

terme es fa referència a les xarxes transnacionals que s'estableixen per cobrir les necessitats de cures i que té a veure amb la crisi de la reproducció social del Sud global i amb la crisi de cures dels països del centre. Les dones es transfereixen les cures d'unes a altres en base a eixos de poder, i les que poden permetre's no desenvolupar-les, les posen a mans d'altres dones, aquesta vegada ja de manera globalitzada.

Malgrat que l'Economia Feminista tracta aquesta infravaloració des de fa molt temps, és només de forma recent que hi ha més visibilitat social com a part de la crisi global, posant de manifest la incapacitat del sistema econòmic i social actual per garantir la cura de la població.

Entenem que delegar la provisió de cures a l'àmbit privat i als possibles acords que cada llar pot fer per prestar-les de forma "domèstica" o transferir-les és un indicador de dèficit democràtic d'una societat. És en aquest sentit que interpel·lem a la corresponsabilitat de l'agenda pública que, en entomar la responsabilitat que li correspon en la provisió de cures (és a dir, totes les atencions que les persones necessiten al llarg de la seva vida), avança cap a agendes més democràtiques i justes.

Ens calen administracions atentes i sensibles, capaces de donar suport a les estructures comunitàries que ja existeixen per a la provisió de cures, moltes d'elles en forma de xarxa informal. Facilitar la vida d'aquestes xarxes, oferir-los espais, suport tècnic, etc., i vetllar perquè tinguin allò que necessiten per continuar existint. I fer-ho sense delegar tota la responsabilitat de la cura en la comunitat. Fer-ho de manera corresponsable, és a dir, sent capaces d'interrelacionar allò que es dona en l'àmbit privat, amb allò que s'esdevé de manera comunitària i allò que impulsa, promou o facilita l'administració pública

En darrer lloc, i recollint les investigacions que s'han fet en el marc del projecte d'investigació sobre dones, crisis i alternatives des de l'Economia Social i Solidària podem fer notar com, en el marc de l'ESS i sovint com a resposta a situacions de crisi i vulnerabilitzacions, les

dones han generat solucions destinades a satisfer les necessitats individuals i col·lectives a través de formes de gestió cooperativa. Ens sembla especialment interessant revisar aquestes iniciatives des de la perspectiva de l'Economia Feminista per tal de detectar, segons els criteris que aquí hem comentat, si hi ha reproducció, o no, de les desigualtats i dels sistemes i processos d'exclusió. L'objectiu seria que, fruit d'aquest diàleg entre Economia Social i Solidària i Economia Feminista, es detectin possibles desigualtats en els projectes cooperatius, ja que, si bé els suposem un sistema de valors i de pràctiques transformadores, el cert és que, en ocasions, i si no s'hi posa especial mirada i atenció, poden ser generadors i reproductors de certes desigualtats, sobretot les que fan referència a qüestions de gènere i d'interseccionalitats. En aquest sentit, considerarem que les pràctiques i projectes empresos en matèria de cures seran realment transformadors i amb voluntat de democratització econòmica si no contribueixen a la reproducció de les desigualtats sobre les que es construeix l'economia hegemònica.

La bona notícia és que ja hi ha avenços i el vincle entre administració pública, Economia Social i Solidària i Economia Feminista genera pràctiques reals. Aquestes ens indiquen i evidencien que la reorganització de les cures amb corresponsabilitat i resignificació és possible. Aquí en recollim només algunes. Ens poden servir de far, de guia, d'orientació, d'inspiració en aquest camí cap a societats més justes i democràtiques. I radicalment feministes.

4

Recull d’iniciatives

A continuació es presenten les 19 iniciatives detectades i seleccionades per a aquest recull.

Per explicar-les, hem seguit la mateixa estructura en totes elles: en primer lloc, hi trobareu la justificació que explica per què la iniciativa ens resulta interessant i per què hem decidit incloure-la en aquest recull. Aquesta és una valoració personal que ha fet la persona entrevistadora.

Els tres punts següents intenten posar en context la iniciativa, explicant-ne 1) els antecedents, 2) el procés d’implementació (presentació de la iniciativa, àmbit territorial, recursos que s’hi han destinat i s’hi destinen, dificultats i èxits); i 3) les dades de contacte.

En darrer lloc, al final de cada iniciativa hi trobem la valoració conjunta que s’ha fet en les sessions de contrast participades. S’hi destaca allò que és llegit amb clau d’èxit i de bona pràctica i també aquells aspectes que generen alerta o que s’intueixen com a perill de cara a reproduir les dinàmiques d’exclusió i precarització que justament es volen evitar. Són aportacions fetes en clau feminista i amb la perspectiva de l’Economia Feminista i de la sostenibilitat de les vides (i per tant dels projectes).

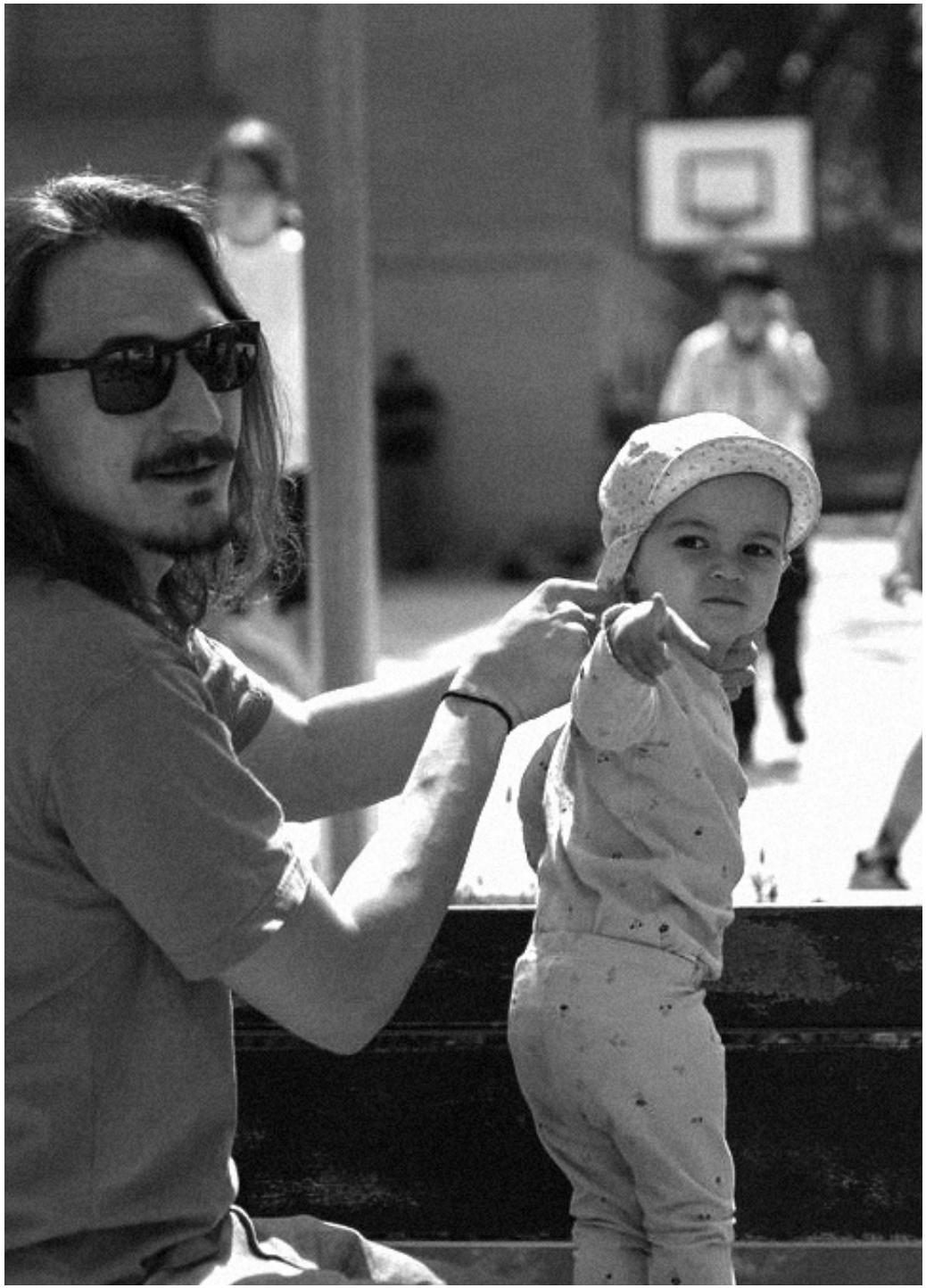

Tot seguit es presenta una taula que pot ajudar a identificar cadascuna de les iniciatives recollides segons diversos aspectes:

- Context en el que es desenvolupa
  - ⟶ Entorn rural
  - ⟶ Entorn urbà
- Població del municipi on es desenvolupa
- Des d'on es genera la iniciativa
  - ⟶ Iniciativa que neix de forma comunitària (des de baix) i que l'administració facilita, impulsa, acompanya, etc.
  - ⟶ Iniciativa activada des de l'administració (des de dalt) i que aterra a la comunitat
- Iniciativa que genera contractació laboral digna
- Destinatàries principals
  - ⟶ Té com a destinatàries principals les prestadores del servei de cures
  - ⟶ Té com a destinatàries principals les receptores del servei de cures
  - ⟶ Té com a destinatària principal la població
- Iniciativa que pot ser entesa com a política marc o mesura de govern

●	●				●		●		●	Mesura de Govern per una Democratització de la Cura
	●	●		●		●	●		●	Xarxa de professionals de les cures i la salut
			●		●		●		●	Targeta Cuidadora
●	●			●	●			●		Recuperació del Servei d'Atenció a les Persones
●	●			●	●			●		Licitació amb clàusules socials
		●	●	●		●		●		Mediona et cuida
		●	●	●	●		●	●		Les Abelles
		●	●	●		●	●		●	La Sempreviva
		●	●	●	●		●		●	EnPrenem Cura: Ca l'Abril
	●	●	●	●		●	●		●	Associació Més que Cures
			●		●		●	●		Fundació Ulldecona
			●		●	●			●	Alella Poble Cuidador
		●				●	●		●	Cooufar
	●				●		●		●	Concilia
	●				●		●		●	Barcelona Cuida
	●		●	●				●	●	Certificat de professionalitat en atenció a persones amb dependència
			●	●	●		●	●	●	Professionalitzar les cures a través de la formació_Santa Clara
●		●			●		●	●	●	RESES
	●		●			●	●		●	El racó de les cures

1

Mesura de Govern per una Democratització de la Cura

1 Justificació

Mesura de govern que abasta moltes actuacions (68) i que té relació directa amb l'ESS, tant per la participació d'entitats i organitzacions de l'àmbit de les cures en la seva anàlisi i creació, com pel rol actiu en la prestació directa d'algunes de les accions que s'hi emmarquen.

2 Antecedents

L'Ajuntament de Barcelona s'inspira en els aprenentatges de l'Economia Feminista per tal de posar en valor el treball de cures i apostar de forma estratègica per a que esdevinguin un factor primordial de les polítiques d'ocupació i de promoció econòmica de la ciutat.

La Mesura de Govern, que inicialment es va preveure per 2017-2020, tenia com a objectius a mig i llarg termini impulsar una altra manera d'organitzar socialment la cura, des d'un punt de vista transformador. Per aconseguir-ho, es varen establir tres objectius principals:

- Reconèixer la cura com a part central de la vida socioeconòmica de la ciutat.
- Promoure la corresponsabilitat de tots els actors socials a l'hora de garantir el dret a una cura digna i de qualitat.
- Reduir les desigualtats socials i de gènere que caracteritzen tant la provisió com la recepció de les cures.

La Mesura de Govern de Democratització de la Cura es va impulsar des del Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum de l'Ajuntament de Barcelona amb el colideratge de la Regidoria de Feminismes i LGTBI. Per a l'elaboració de la mesura es creà un grup motor encarregat de dinamitzar tot el procés i, amb l'objectiu de teixir compromisos, aliances i col·laboracions, es va crear una Comissió Interdepartamental, on participaren diverses àrees i departaments de l'Ajuntament de Barcelona: el Departament de Transversalitat de Gènere, la Direcció de Serveis de Feminismes i LGTBI, la Direcció d'Acció Comunitària, el Departament d'Atenció i Acollida per Violència Domèstica, el Servei d'Atenció a Homes per la promoció de relacions no violentes, la Direcció de Serveis d'Atenció i Acollida d'Immigrants, la Direcció de Serveis d'Intervenció Social, l'Institut Municipal de Serveis Socials, l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, el Departament de Salut, Barcelona Activa, la Direcció de Gestió i Relacions Laborals, la

Direcció de Serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum, el Departament de Programes de Temps i Economia de les Cures, la Direcció de Comunicació, i la Direcció de Coordinació i Projectes Estratègics.

A més, l'administració va voler establir, des de l'inici, un diàleg amb les entitats i organitzacions de l'àmbit de les cures, per tal de comptar amb la seva expertesa i contrastar les propostes. Les entitats participants en el procés foren: el sindicat Comissions Obreres en la seva secció de Dona, el sindicat de treballadores de la llar Sindillar, l'Associació Mujeres Pa'lante, la cooperativa Col·lectiu Punt 6, la Fundació Surt, la Comissió d'Economia Feminista de la Xarxa d'Economia Solidària, el grup de Dones i Treballs de Ca la Dona, la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya, la consultora Ekona, l'associació de famílies i el grup de criança Mama-G, el grup de criança la Tribu Suguru, i Irídia, associació i centre per a la defensa dels Drets Humans.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

La Mesura de Govern (MG) plantejava que, per garantir que tothom pugui ser cuidat i que la provisió de la cura es doni en condicions equitatives entre el conjunt de la societat, s'ha de treballar per una nova organització social de la cura basada en valors i principis democràtics tant per a les persones que la reben com per a les que la proporcionen. Això comporta modificar d'arrel les desigualtats socials associades a la provisió de la cura, en contrast amb mesures pal·liatives destinades a corregir els resultats desiguals de certs acords socials sense alterar el marc subjacent que els genera. Es tractava de garantir l'accés universal a una cura digna i de qualitat des del reconeixement de la multiplicitat d'experiències, i trajectòries vitals que caracteritzen la nostra societat. I també d'assegurar que s'escolten i respecten les veus, les decisions i els drets de les persones que proveeixen cura i de les persones que volen i/o necessiten ser cuidades.

Per assolir aquests objectius, la MG establia dos eixos estratègics d'acció centrals i dos eixos estratègics transversals que travessaven el conjunt d'actuacions.

Els dos eixos centrals:

- Reconeixement de la centralitat social de la cura
- Socialització de la cura

Els dos eixos transversals que travessaven el conjunt d'actuacions incloses en la MG:

- L'eliminació de la (mal) divisió social del treball que caracteritza l'actual organització social de la cura des d'una perspectiva interseccional.
- L'empoderament individual, relacional i col·lectiu de les persones proveïdores i de les persones receptores de cura.

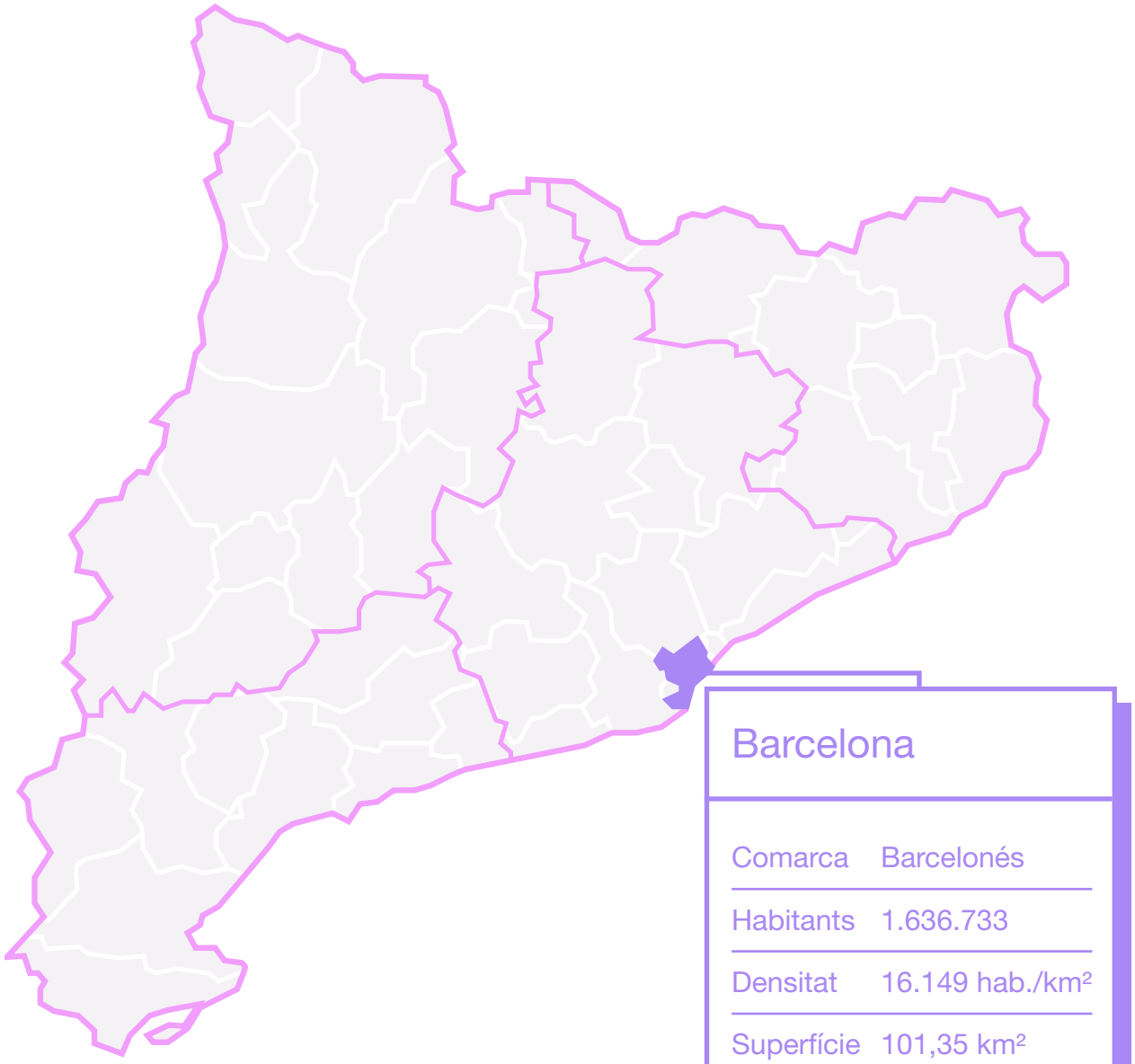

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El territori en el que es desenvolupa és la ciutat de Barcelona. El municipi de Barcelona té un total de 1.636.732 d'habitants, on 857.988 són dones i 778.744, homes. Amb una densitat de 16.149,3 hab./km² dins una superfície de 101,35 km².

DIFICULTATS

Es tractava d'una MG ambiciosa, innovadora i que volia impulsar de forma decidida el treball transversal entre molts Departaments de l'Administració, amb resultats desiguals com és habitual en aquest tipus d'actuacions.

ÈXITS

La visibilitat de l'àmbit de les cures com un element central en les polítiques de promoció econòmica i de millora de la qualitat de vida de la població barcelonina. Un dels èxits de la MG fou la seva transversalitat i la inclusió en el discurs de molts elements que fins llavors eren invisibles i no reconeguts en moltes esferes.

En alguns casos, les actuacions emmarcades en la MG han tingut resultats tangibles i que han beneficiat a la població de forma directa (per exemple, actuacions recollides en aquesta mateixa guia que es descriuen més endavant, com l'Espai Barcelona Cuida o el programa Concilia).

RECURSOS

Fons propis de l'Ajuntament de Barcelona, però que són difícils de quantificar de forma agrupada atès que la MG aglutinava fins a 68 actuacions a desenvolupar al llarg de 4 anys. En tot cas, durant l'any 2016 es van destinar 163 milions d'euros del pressupost barceloní a actuacions vinculades amb la democratització de la cura i la Mesura comptava amb una dotació pressupostària inicial de 59 milions d'euros addicionals per al període 2017-2020.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

El treball transversal en el si de l'Ajuntament de Barcelona, liderat pel Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum, ha estat el factor primordial per a la consecució de la Mesura de Govern.

CONTACTE

WEB ⟶ Ciutat Cuidadora

DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Mesura de govern per una Democratització de la Cura

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

És destacable el fet que es lidera des de l'àrea de promoció econòmica i això vol dir que hi ha la voluntat de posar les cures a l'àmbit de l'economia (i, per tant, el sosteniment de la vida). Es contraposa a la dinàmica habitual, que vincula les cures a l'àmbit de la salut o de benestar social.

Es destaca la potència del marc conceptual.

Es destaca la voluntat de l'administració de donar notorietat a la socialització de les cures per fer-les visibles.

POTENCIALS RISCOS

Si bé és cert que és una Mesura de Govern i que, com a tal, sol tenir un caràcter més general, es llegeix, potser, com a massa ambiciosa i massa transversal, fet que pot generar dificultats a l'hora de fer-la aterrar.

La Mesura ha anat acompanyada de molta inversió i molts diners, però cal poder avaluar l'impacte que ha tingut i que tindrà; per tant, s'haurien de definir indicadors que permetin avaluar l'impacte i la transformació, i alhora garantir el seguiment i control d'aquests indicadors.

En aquest sentit, caldrà l'assignació de recursos per tal que tota la potència del marc teòric sigui desplegable a nivell tècnic.

2

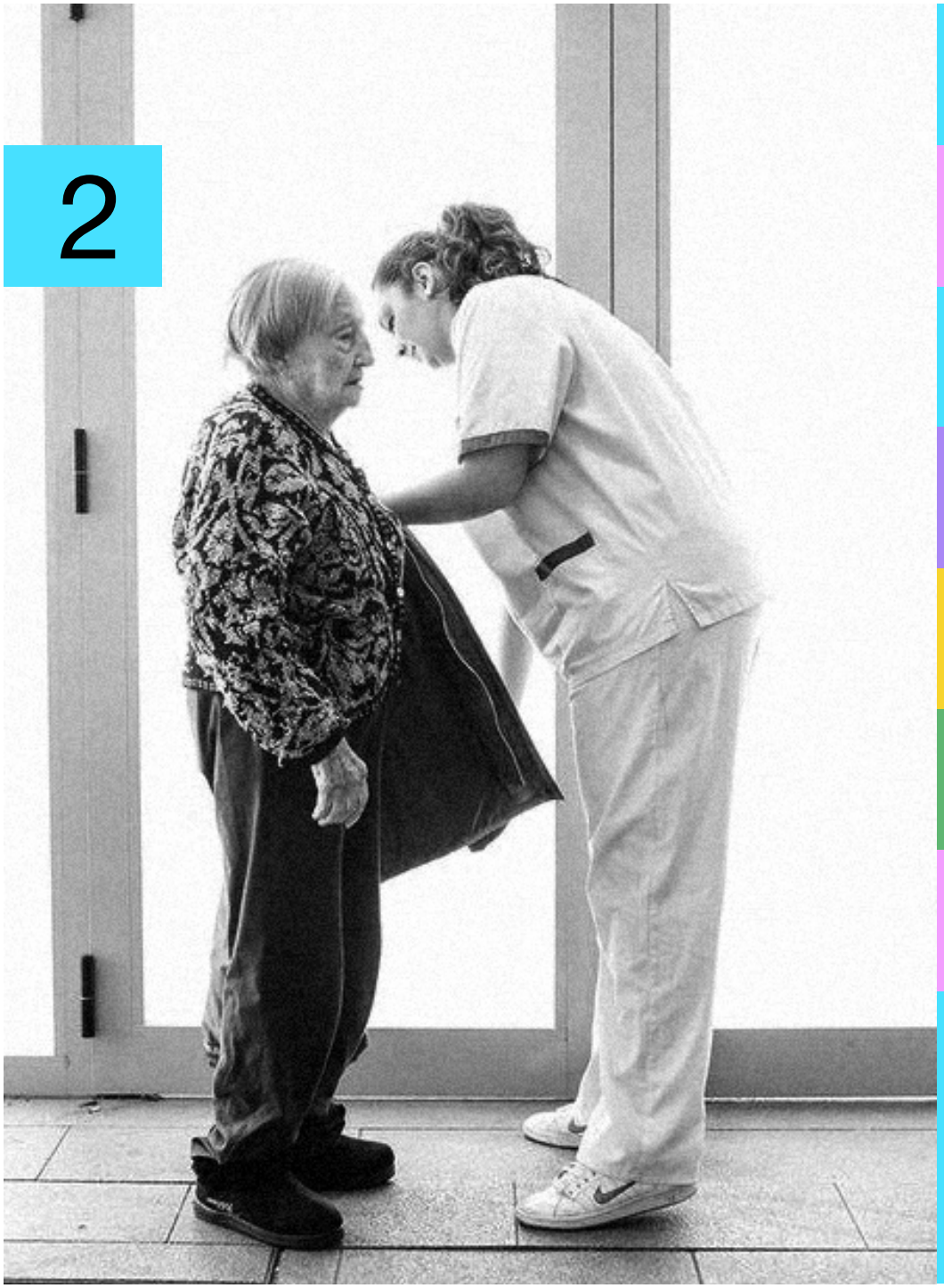

Cura Digna

Xarxa de professionals de les cures i la salut

1 Justificació

Aquesta xarxa és un grup intercooperatiu format per iniciatives de l'ESS compromeses amb la corresponsabilitat i la democratització de les cures que es relacionen a través d'una iniciativa público-cooperativa-comunitària generada a partir de la voluntat conjunta entre l'administració pública (Barcelona Activa) i una entitat de l'ESS: l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona, Coòpolis.

2 Antecedents

Un element clau que va fer sorgir aquesta xarxa intercooperativa va ser la confluència de molts projectes d'autoorganització laboral; especialment, de treballadores de la llar i de la cura, que es van adreçar a Coòpolis - Ateneu Cooperatiu amb la demanda d'assessorament i acompanyament.

Els escenaris laborals personals estaven afectats per diferents circumstàncies. En alguns casos, per la situació d'irregularitat, la qual comportava el pas per l'economia submergida. En altres, la insatisfacció amb l'entorn laboral, amb les condicions de remuneració o amb el model d'atenció que rebien les persones ateses. En aquest context, van sorgir diferents iniciatives, de casuístiques heterogènies, algunes en format d'associació, altres derivades de plans comunitaris o de plans de barris.

En aquell moment, per l'activació d'aquesta iniciativa aglutinadora, va ser clau, per una banda, la sensibilitat instal·lada a Coòpolis de fer un acompanyament col·lectiu a projectes liderats per persones en situació irregular, i, per l'altra, la lectura integral feta per l'equip tècnic de l'Ateneu, coneixedor de les necessitats i els obstacles que enfronta el sector de les cures.

D'aquesta manera, es va arribar a la conclusió que, enlloc de fer un acompanyament individualitzat amb cadascuna de les iniciatives, tenia molt més sentit aplegar-les totes juntes. La intercooperació obria diferents oportunitats pel benefici comú, per dues raons:

→ La dificultat que tenen els projectes microempresarials amb un entorn tan poc valorat pel mercat per tirar endavant de manera aïllada.

→ Davant dels diferents estadis de desenvolupament en els quals es trobaven les iniciatives, tenia sentit ajuntar-les perquè poguessin aprendre mútuament les unes de les altres.

Alhora, l'escenari municipal va generar un marc d'oportunitat per a que una iniciativa com aquesta pogués germinar en terreny fèrtil. Durant els anys 2016 i 2017, a iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona, es va dur a terme l'informe de diagnosi *Economia de les cures i política municipal: cap a una democratització de la cura a la ciutat de Barcelona*[1] on s'apuntava com a línia estratègica la promoció i acompanyament a iniciatives de l'Economia Social i Solidària i l'Economia Feminista en el sector. D'aquesta feina diagnòstica, en va sorgir tot un conjunt de propostes, recomanacions i actuacions que van quedar recollides a la Mesura de Govern per a la Democratització de la Cura (2017-2020) descrita anteriorment.

En aquest context, es va propiciar un escenari promogut per la voluntat conjunta entre l'administració pública (Barcelona Activa) i una entitat de l'economia social i solidària (Coòpolis).

1 Ezquerra, Sandra; Mansilla, Elba (2018). *Economia de les cures i política municipal: cap a una democratització de la cura a la ciutat de Barcelona.* Ajuntament de Barcelona.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Constitució d'un grup intercooperatiu format per iniciatives heterogènies respecte la seva participació dins del sector de les cures. Es detecten tres nivells de participació:

1 ⟶ Sindicalisme feminista en l'àmbit de la cura que es fa manifest a partir de projectes d'autoorganització laboral.

2 ⟶ Projectes de base comunitària, com poden ser el Pla Comunitari Sagrada Família o La Colla Cuidadora, entre altres.

3 ⟶ Projectes que treballen l'autocura, però que no són proveïdores de serveis. No obstant això, tenen una sensibilitat per democratitzar i dignificar la provisió i els imaginaris entorn a la cura.

Evidentment, el lideratge corresponia als projectes d'autoorganització laboral.

L'objectiu és democratitzar el model de provisió de cures vigent, a través de projectes de tipus cooperatiu-comunitari de prestació de serveis de manera estretament relacionada amb l'oferta pública, des d'una doble vessant:

a) ⟶ Impulsar processos de dignificació de les contractacions laborals amb una mirada crítica-constructiva, provinent de l'experiència de les treballadores del sector.

b) ⟶ Treballar a partir de l'atenció integral centrada en la persona.

La Xarxa la formen l'Associació Més que Cures; Clara ser Gran, SCCL; PDC Sagrada Família; Associació per a l'Acompanyament al final de la vida - Hospice.cat; Cooperativa Ca l'Abril; Sindillar; Anem per Feina; Mujeres Unidas Entre Tierras (MUET); La Colla Cuidadora; Mujeres Pa'lante, SCCL; Integral, Cooperativa de Salut; Cooperativa Som amb tu; COOPNET.

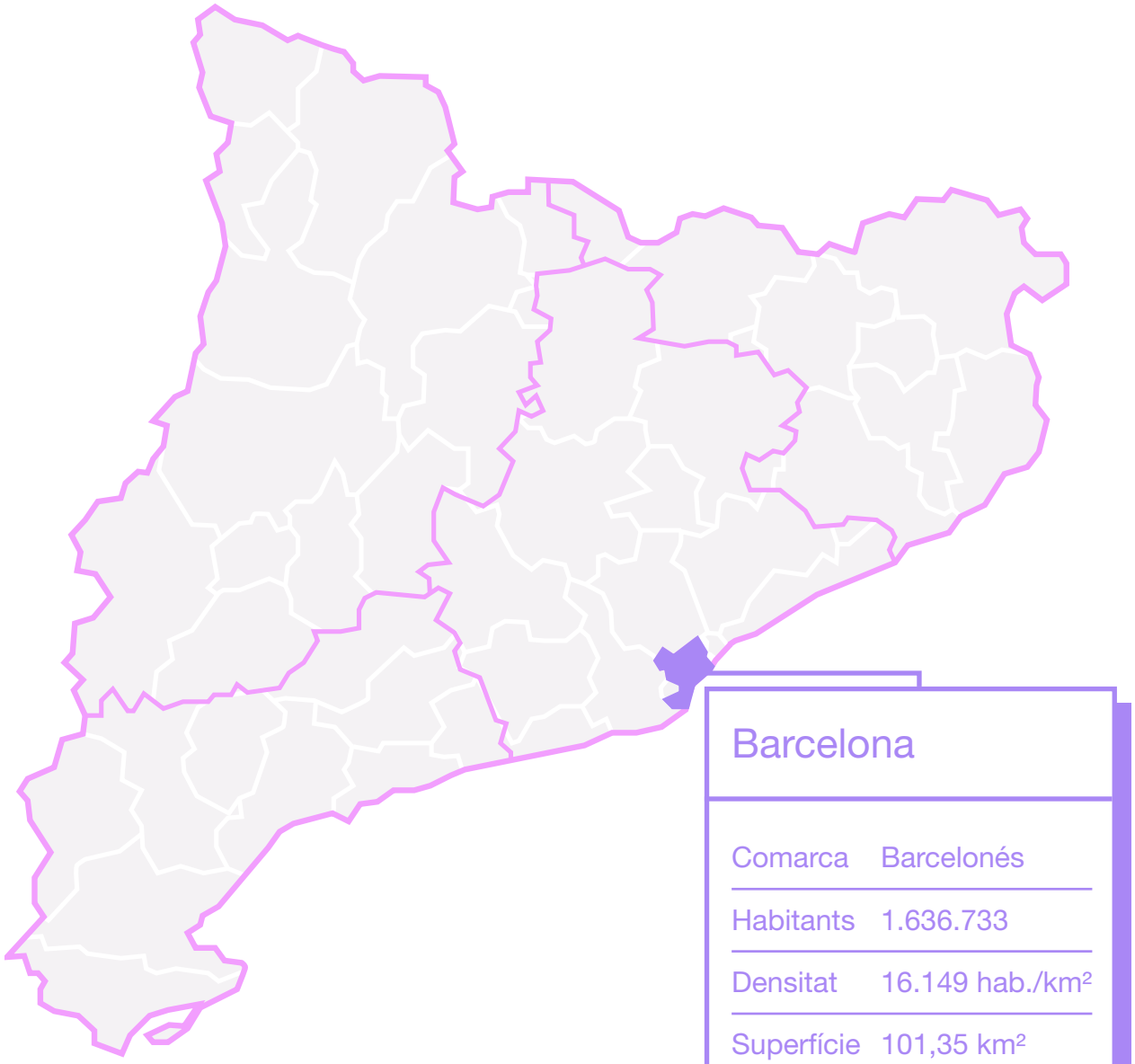

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El territori en el que es desenvolupa al dia d'avui és bàsicament la ciutat de Barcelona. El municipi de Barcelona té un total de 1.636.732 d'habitants, on 857.988 són dones i 778.744, homes.

En quant al marc municipal d'acció, depèn actualment de l'Ajuntament de Barcelona. Es tracta, però, d'una iniciativa público-cooperativa-comunitària. Cal mencionar que també formen part del projecte Mujeres Unidas entre Tierras que treballen a l'Hospitalet de Llobregat.

DIFICULTATS

En la generació del dispositiu

Molt sovint, els programes de promoció econòmica tenen un itinerari tancat i no es fan càrrec de la diversitat de casuístiques en les quals sorgeixen les iniciatives d'autoorganització laboral i d'emprenedoria. Aquest fet comporta, per tant, acompanyaments i indicadors poc flexibles que no s'adapten a la realitat de qui necessita aquest servei d'assessorament. Ha estat una de les dificultat d'encaix entre l'Ateneu Cooperatiu i Barcelona Activa que es va poder resoldre a través d'espais de diàleg i reflexió que van propiciar alguns replantejaments dins el procés.

En relació a la idea anterior, cal esmentar el temps i els recursos que implica participar d'un procés d'acompanyament. En aquest sentit, és fonamental acompanyar d'una manera adequada, amb la total comprensió de la situació en la que treballen les persones d'iniciatives com les que ens ocupen, per tal que es pugui dur a terme la dignificació del sector.

Una altra dificultat és que les persones que lideren la Xarxa de professionals de les cures i la salut estan en projectes joves i, generalment, petits; per tant, tenen poc temps propi per poder participar d'espais col·lectius. Aquesta situació ha requerit la implementació de diferents estratègies per a que sigui sostenible per a totes les entitats mantenir la seva participació a la Xarxa, que no es descapitalitzin, que ho puguin fer en horari laboral i arribar a tenir un grup regular com el vigent. Aquestes estratègies són, sobretot, recursos econòmics per facilitar la participació, tals com beques pel transport i beques per la participació, entre altres mesures. Es considera que part de la responsabilitat de l'àrea de promoció econòmica és tenir en compte aquestes casuístiques tan diverses i, paral·lelament, buscar-hi respostes.

En la implementació

Principalment, costa molt que s'entengui el que val un servei en aquest sector quan històricament s'ha fet de forma gratuïta. Fins que les administracions de l'Estat no es corresponsabilitzin de la sostenibilitat dels projectes no es podrà superar aquest doble escull:

a) ⟶ Que l'accessibilitat de les famílies al servei depengui del seu poder adquisitiu.

b) ⟶ Que el fet de cobrar i pagar preus dignes depengui de la negociació directa entre treballadores i famílies.

ÈXITS

Consecució d'objectius

Amb els tres anys de procés de conformació de la Xarxa s'han assolit diverses fites i objectius. En aquest període, s'han identificat els projectes i s'ha experimentat un acompanyament permanent que ha potenciat les competències inicials i n'ha gestat de noves. Es tracta d'un projecte d'intercooperació que enforteix els objectius comuns i també els individuals. No totes les entitats ofereixen els mateixos serveis, la qual cosa implica derivacions de potencials clients a altres entitats de la xarxa quan és necessari.

Un dels moments de màxima visibilització que ha tingut el projecte és amb la campanya Prescrivim Cura Digna, l'any 2021, la qual inclou un manifest, vídeos de difusió i un catàleg de serveis.

La campanya promou que les entitats del sector i l'àmbit públic recomanin el consum responsable de les cures a entitats de proximitat que formen part de la Xarxa. La idea és, per exemple, que des d'un Centre d'Atenció Primària (CAP), un taulell de serveis socials o també des d'una entitat de l'Economia Social i Solidària d'un barri es faci referència a l'activitat de la Xarxa.

La participació a la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC) el 2021 i 2022, amb la promoció d'espais de reflexió al voltant de les cures, ha permès visibilització, aprenentatges i la gestió comunicativa del projecte per part de les iniciatives que en formen part.

A nivell relacional

S'ha treballat una visió compartida del que s'entén per cura digna a partir d'idees amb les que totes les entitats es senten identificades.

Després d'aquest temps treballant plegades, les representants de totes les entitats s'han fet amigues i companyes. Totes participen de la xarxa perquè se senten part del grup, totes hi aporten. També disposen d'espais d'autocura i comparteixen estones fora de les sessions d'acompanyament, situació que fa que s'estrenyin els vincles.

Aquest plantejament d'intercanvi ha propiciat que es desenvolupin projectes conjuntament fora de les activitats proposades per part de Coòpolis, la qual cosa és llegida com a doble element d'èxit:

- El mateix procés de la conformació de la Xarxa s'enforteix a partir de les bones relacions entre les integrants del grup.
- Iniciatives generades fora d'aquest acompanyament es valen de l'autogestió i d'un camí cap a l'automatització.

RECURSOS

Suport rebut de l'Administració Pública

Coòpolis té una línia específica de treball que compta amb el suport de la Direcció d'Innovació Socioeconòmica de Barcelona Activa, relacionada amb l'acompanyament tècnic. Una part dels recursos es reserven per a despeses vinculades al projecte.

Suport rebut per l'Ateneu Cooperatiu i el seu ecosistema de treball

5000€ (aproximadament) per desenvolupar tot l'imaginari gràfic de la campanya Prescrivim Cura Digna: pàgina web, vídeos de consum conscient de cura digna, i catàleg. Va ser clau la cerca de recursos complementaris per poder finançar aquelles accions que permetessin alliberar les entitats d'aquestes despeses i no descapitalitzar-les perquè poguessin dedicar temps a l'acompanyament.

Entitats de la xarxa aporten treball propi a través recursos de gestió

Gràcies a la subvenció de la convocatòria "Enfortim l'ESS" de l'Ajuntament de Barcelona, l'any 2022 hi va haver un salt important en relació a la gestió: la Cooperativa Mujeres Pa'lante s'encarrega de la justificació tècnica i econòmica, la Cooperativa Clara Ser Gran, de la part de coordinació pedagògica, i l'Ateneu Cooperatiu cofinança algunes activitats i assumeix la coordinació global del projecte.

Si la Xarxa creix segons el que es preveu, serà necessària la inversió en més recursos econòmics, tècnics, etc. Tenint en compte que ha de ser sostenible per a les estructures primàries que sostenen el projecte, un altre recurs important és aconseguir un equilibri per a portar els ritmes i les càrregues de treball i que sigui sostenible per a totes.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

Tres moments:

1 ⟶ *La identificació.*

Durant l'any 2019 s'identifica la necessitat conjunta, que va comportar una diagnosi per part de l'Ateneu Cooperatiu al setembre del 2019 i es va socialitzar a través d'una sessió de retorn a les entitats interessades en l'acompanyament.

2 ⟶ *L'acompanyament.*

Des de llavors s'ha realitzat un treball continuat que ha permès desenvolupar diferents accions, on la campanya *Prescrivim Cura Digna* va ser uns dels primers moments de visibilització (març 2021).

3 ⟶ *Que el procés es torni autònom.*

De fet, és el moment que es duia a terme l'any 2022 -el moment de redacció d'aquesta guia- i té com horitzó la primavera de l'any 2023 per aconseguir una forma jurídica pròpia com a *Xarxa de professionals de les cures i la salut*.

Tot i els avenços, es preveu que caldrà un acompanyament més llarg.

Un aprenentatge important en la generació d'aquest dispositiu és que, molt sovint, des de les àrees de promoció econòmica dels Ajuntaments hi ha molta preocupació per generar empreses i aconseguir insercions laborals, però, una vegada s'han creat i s'ha inserit professionalment, hi ha certa desvinculació dels projectes. Es fa patent la necessitat d'un acompanyament més continuat, on cal un finançament durador, de molta capacitació a nivell econòmic, comunicatiu i comercial.

Un segon factor a considerar és que, si es tracta del sector de les cures, s'ha de tenir en compte que moltes de les treballadores que demanen aquests acompanyaments són també usuàries dels serveis socials. Per això, s'ha de veure quins vasos comunicants hi ha entre drets socials, promoció econòmica i igualtat, per intentar treballar eixos transversals, tal i com es du a terme en el marc de la Xarxa.

Un darrer aspecte fonamental és tenir un horitzó flexible. No es porta a terme un programa d'acompanyament tancat sinó que està en contínua construcció amb les entitats participants. És imprescindible la flexibilitat atès que no és la realitat la que s'ha d'ajustar a l'itinerari, és l'itinerari el que s'ha d'ajustar a la realitat.

CONTACTE

WEB ⟶ curadigna.bcn.coop

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

- És remarcable el fet que es tinguin en compte les veus i les experiències de les persones en situació irregular, per a corresponsabilitzar-se i actuar entorn a la vulneració estructurals de drets que pateixen.
- Es destaca la importància dels punts d'informació ja que permeten fer arribar la informació a totes les persones.
- Les iniciatives tenen un retorn en termes de sostenibilitat, de suport mutu, suport organitzatiu, en cadascuna de les iniciatives.
- Es valora molt positivament la possibilitat de posar en comú la tasca per comercialitzar el servei; és un exemple de mancomunació d'esforços que afavoreix a totes les iniciatives.
- Genera capacitat d'incidència i de recollir objectius polítics comuns.
- La Xarxa pot esdevenir interlocutora política, la qual cosa descarrega a les entitats membres d'aquesta tasca i, alhora, les representa en altres esferes a les que per si soles, en el seu dia a dia, no podrien ser presents.

POTENCIALS RISCOS

- De cara a la replicabilitat de la pràctica, cal tenir en compte la inversió de temps i esforç que demana dels projectes (amb les seves sòcies ja precaritzades i intentant tirar endavant la pròpia iniciativa).
- Per tal de no generar pràctiques de major precarització, es veu important el fet de poder remunerar la participació en aquests espais. Es constata el fet que, quan no es pot remunerar, es corre el risc de debilitar l'espai i les mateixes entitats.
- Si l'administració pública facilita un espai com aquest, cal que després el tingui en compte com a agent interlocutor i li mantingui aquesta consideració al llarg del temps.

3

Targeta Cuidadora

1 Justificació

El més interessant d'aquesta iniciativa és la cocreació dels serveis amb la xarxa d'entitats de l'àmbit de les cures de la ciutat de Barcelona, i com s'enforteix el vincle i el propi treball en xarxa entre aquestes amb la posada en marxa de l'Espai BCN Cuida i la seva consolidació.

2 Antecedents

La Targeta Cuidadora vol donar resposta a la necessitat detectada d'acompanyar i cuidar a les persones cuidadores.

La Targeta Cuidadora neix dins del marc de l'Espai BCN Cuida i de l'Estratègia de Suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents a la ciutat de Barcelona 2019-2024.

L'Estratègia de suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents a la ciutat de Barcelona 2019-2024 sorgeix en l'àmbit de les polítiques de salut de l'Ajuntament de Barcelona des d'una anàlisi compartida entre institucions i entitats, amb l'objectiu de dotar la ciutat d'un marc de referència comú sobre els reptes que cal abordar per aconseguir que totes les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents de forma no remunerada rebin el reconeixement que mereixen i el suport que necessiten.

L'Estratègia fou promoguda per la Xarxa pel suport a les famílies cuidadores (XSFC), un

partenariat institucional entre institucions de la ciutat i entitats de persones afectades per algun tipus de malaltia i els seus familiars. Es tracta d'una Estratègia alineada amb les polítiques municipals i amb les tasques d'altres institucions de salut, com l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) i el Consorci Sanitari de Barcelona (CSB). S'inscriu en el marc de la Mesura de Govern per una Democratització de la Cura 2017-2020, i respon també a l'Estratègia d'Inclusió i Reducció de Desigualtats 2017-2027, que té com una de les seves fites "Garantir que cap dona ni cap home s'hagi d'ocupar en solitari d'una persona gran o discapacitada amb necessitat de cura". L'elaboració de l'Estratègia assenta les seves bases d'acord amb l'informe Benestar i salut de les persones cuidadores de familiars a Barcelona (ASPB, 2018). En aquest informe es presenta el marc conceptual de la relació entre el treball de cures i una descripció de l'estat de salut de les persones cuidadores de familiars a Barcelona –ja sigui perquè aquestes es troben al final del cicle vital, pateixen malalties o perquè presenten algun tipus de diversitat funcional– i de la generació de desigualtats en salut en l'àmbit poblacional.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

La Targeta Cuidadora (TC) és gratuïta i serveix per accedir a recursos personalitzats adreçats a persones cuidadores. Vol reconèixer la feina que fan, acompanyar-les i facilitar les tasques de cura per contribuir al seu benestar.

Ofereix molts recursos i serveis:

- Infocures, canal d'informació:

  com a mínim un cop al mes, les persones amb Targeta Cuidadora reben informació personalitzada que té en compte els seus perfils i necessitats, així com la seva casuística, ja siguin notícies d'interès en l'àmbit de la cura, l'agenda d'activitats existents a la ciutat, informació sobre activitats físiques, culturals i de lleure o bé càpsules informatives amb informació pràctica d'utilitat per a la cura.

- Assessorament especialitzat per a persones cuidadores:

  s'ofereix orientació i assessorament personalitzat per poder resoldre dubtes i preocupacions que sorgeixen en el dia a dia del procés de cura, com, per exemple, assessorament en termes de cura en el moment del diagnòstic d'una malaltia, facilitant informació sobre centres de dia, o situacions de dol, entre d'altres. Aquest assessorament es pot fer de manera presencial, telefònica o en línia, principalment a l'Espai Barcelona Cuida i a les 10 unitats territorials Vilaveïna.

- Xarxa BCN de punts de trobada i suport a persones cuidadores:

  les persones que tinguin la Targeta reben informació sobre els grups, espais de trobada i totes aquelles activitats que els poden ser d'interès. La informació està adaptada en funció de l'especificitat del tipus de cura i la seva intensitat, amb un criteri de proximitat al lloc on es viu o es presta la cura. S'informa especialment sobre els recursos relacionats amb la millora del seu benestar emocional i físic.

  A més, l'Espai Barcelona Cuida ha elaborat un catàleg de més de 40 activitats complementàries que es desenvolupen entre les diferents unitats territorials Vilaveïna. La informació es publica al web del Barcelona Cuida i mensualment s'envia també a les persones cuidadores, majoritàriament per correu electrònic.

- *I vostè, com està?*
  Telèfon de suport emocional:

  el telèfon 93 642 01 24 està disponible 24 hores al dia per a totes les persones que disposin de la Targeta, que són ateses per persones voluntàries supervisades per un professional de la psicologia. Es posa en marxa un espai virtual de suport mutu on les persones cuidadores poden reunir-se, de manera telemàtica, i compartir les seves inquietuds, frustracions, dubtes... Aquest grup telemàtic compta amb una persona dinamitzadora voluntària supervisada per professionals de la salut mental (psiquiatres i psicòlogues).

- Suport i tractament psicològic per a treballadores de la llar i de les cures:

  les treballadores de la llar i de les cures tenen accés al telèfon de suport i tractament psicològic 900 505 805 de dilluns a diumenge, de 6.00 a 00.00 hores, que és atès per professionals de la psicologia.

- Acompanyament jurídic per a la contractació de persones cuidadores:

  l'Espai Barcelona Cuida ofereix informació i acompanyament especialitzat per a famílies i treballadores durant tot el procés de formalització d'un contracte laboral de treball a la llar, ja siguin els tràmits que s'han de fer o informació sobre com elaborar una nòmina, per exemple. L'objectiu és fomentar la regularització de la situació laboral, que la cura es dugui a terme en condicions justes i dignes, així com lluitar contra la precarització laboral, la segmentació del mercat laboral i la feminització de la pobresa o les dobles jornades.

- *Jo t'acompanyo:*

  programa específic d'orientació, suport, escolta i acompanyament a la persona cuidadora en funció del tipus de cura que presta. Inicialment es treballa amb l'Associació de Familiars amb malalts d'Alzheimer de Barcelona (AFAB) i l'Associació Contra el Càncer a Barcelona (ACC), i són persones voluntàries que han passat pel procés d'una situació similar les qui fan la prestació a la persona cuidadora que ho sol·liciti. El programa està pensat sobretot per a les primeres etapes de la cura, que moltes vegades cal afrontar de manera sobtada. S'inicia a dues zones de la ciutat, Vilapicina i Marina del Port, i s'anirà ampliant progressivament. L'Espai Barcelona Cuida informa de l'accés a aquest programa de manera proactiva.

Pren-te un descans:

es posa en marxa, de manera inicial amb l'Associació de Familiars amb malalts d'Alzheimer de Barcelona (AFAB) i l'Associació Contra el Càncer a Barcelona (ACC), un programa adreçat a persones cuidadores que estan en el programa "Jo t'acompanyo" perquè disposin de moments de cura personal mitjançant l'accés a serveis oferts per aquestes entitats especialitzades. El programa s'inicia a dues zones de la ciutat, Vilapicina i Marina del Port, i s'anirà ampliant progressivament.

Àmbit sanitari:

els diferents serveis sanitaris de la ciutat ofereixen informació sobre la Targeta Cuidadora. L'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona hi participa facilitant l'activació de serveis que puguin suposar una millora en el suport i en l'experiència de les persones cuidadores a les seves instal·lacions. La intenció és estendre aquesta experiència de manera progressiva a la resta d'hospitals de la ciutat.

Farmàcies:

programa que comença a La Marina i a Trinitat Vella, orientat a oferir a les persones grans cuidadores, sobrecarregades i en situació de vulnerabilitat, un sistema personalitzat de dosificació (SPD). El programa també contempla la revisió de la seva farmaciola. L'Espai Barcelona Cuida informa de l'accés a aquest programa de manera proactiva. Les farmàcies adherides també en faciliten informació. Addicionalment, s'ofereixen xerrades vinculades al Programa d'educació sanitària per al bon ús dels medicaments (PESBUM)) , en col·laboració amb el Departament de Salut i el Col·legi de Farmacèutics de Barcelona. Les xerrades, que tracten temes com el bon ús dels medicaments, el dolor i l'insomni, es van iniciar a quatre unitats territorials de Vilaveïna (Provençals del Poblenou, La Marina, Vilapicina i La Torre Llobeta, i El Congrés i Els Indians) i s'aniran estenent progressivament a la resta de la ciutat.

Biblioteques:

a dues biblioteques de la xarxa municipal, Vila de Gràcia i Vilapicina i La Torre Llobeta, s'ofereix informació sobre el fons específic existent de llibres i material audiovisual vinculat a la cura, així com atenció personalitzada a les persones cuidadores sobrecarregades, com pot ser l'accés gratuït al servei de préstec de llibres a domicili. El programa s'anirà estenent a la resta de biblioteques de la xarxa municipal de la ciutat progressivament.

Àmbit esportiu:

s'ofereix una línia d'activitats específica, "*Cuida't als Parcs*" dins del programa "*Activa't als parcs*", un espai d'exercici físic i de salut a l'aire lliure on poder practicar Tai txí, Txi kung, exercicis de motricitat i memòria, i marxa nòrdica. A dos districtes, Nou Barris i Sant Martí, es programen activitats tipus "*Cuida't als Parcs*" els matins de dissabte i diumenge per tal de facilitar que les persones cuidadores les puguin gaudir. Algunes d'aquestes activitats les poden fer de manera conjunta les persones cuidadores amb les persones de qui tenen cura. S'ofereix també informació de les diferents activitats físiques i esportives de la ciutat adaptades a les persones cuidadores per millorar el seu benestar, com ara el programa "*Ens movem*".

Mobilitat:

a les persones cuidadores en situació de sobrecàrrega i que cuiden persones amb fragilitat i alta vulnerabilitat pel seu estat de salut, se'ls ofereix la possibilitat de fer una aturada transitòria de màxim 10 minuts per acompanyar les persones que cuiden, pujar-les i assistir-les als seus domicilis o bé als serveis especialitzats com poden ser els centres sanitaris o de dia.

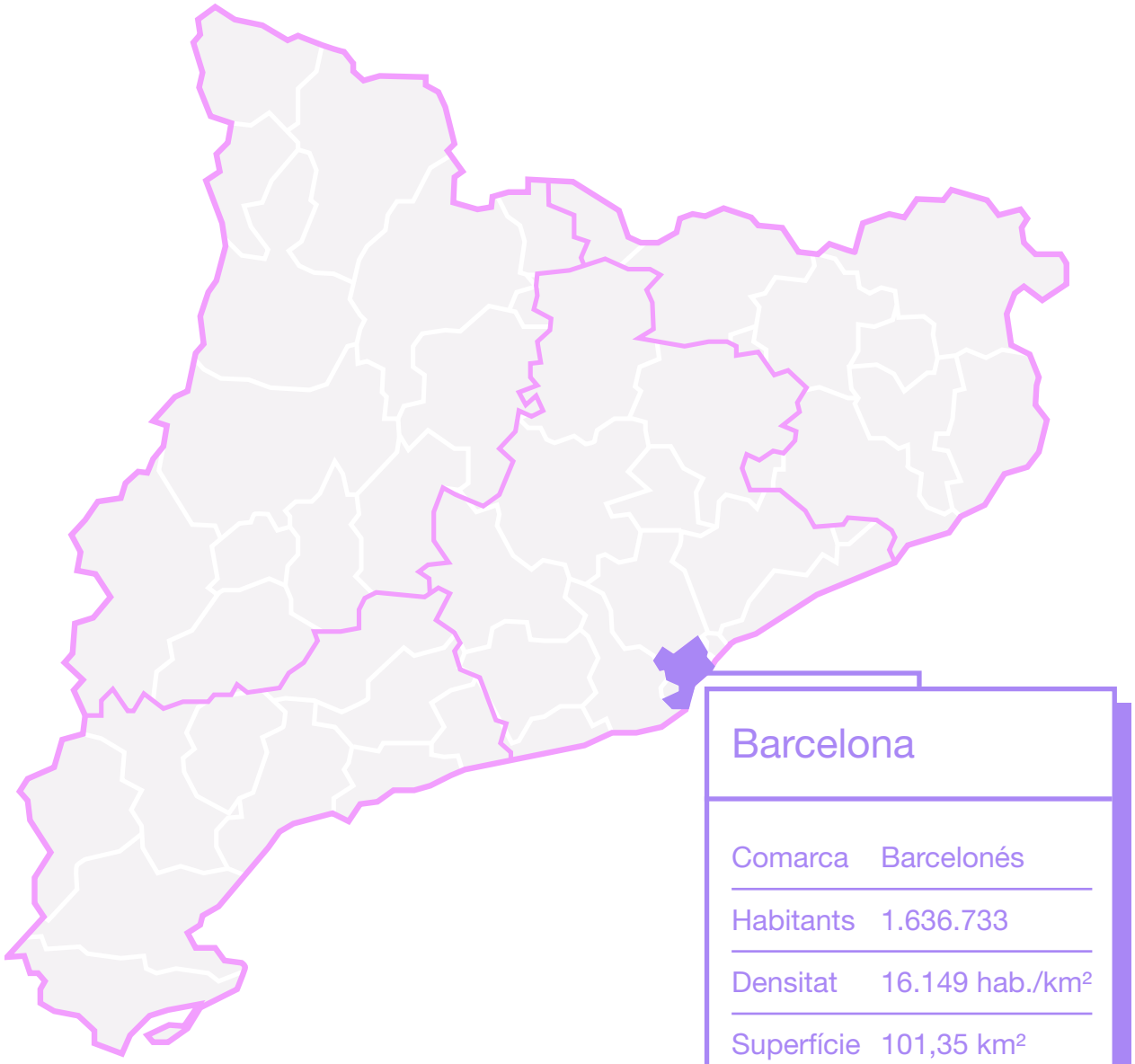

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El territori en el que es desenvolupa és la ciutat de Barcelona. El municipi de Barcelona té un total de 1.636.732 d'habitants, on 857.988 són dones i 778.744, homes.

La Targeta té l'àmbit de la ciutat de Barcelona i es dirigeix a les persones que tenen cura de persones malaltes, dependents, amb discapacitat o de persones grans, així com les persones cuidadores de l'entorn proper de la persona cuidada, les treballadores de la llar i de la cura i les professionals de la cura.

DIFICULTATS

Per dissenyar el projecte de la TC es va dur a terme una recerca per trobar experiències similars a altres ciutats europees però no se'n va trobar cap, per això es considera que té un caràcter innovador. Una dificultat és que, a través de la TC, cal articular diversos circuits d'informació i sistematitzar-los per poder fer arribar a la ciutadania la informació del seu interès; per això cal acordar amb diferents institucions i entitats un model per recollir la informació. Aquest fet implica un procés participatiu d'abast ciutat.

ÈXITS

La TC es va posar en marxa el 29 de setembre del 2022 i, a desembre del 2022, hi ha 2.721 persones que l'han sol·licitat, d'entre les quals 723 són treballadores de la llar i les cures. Es valora favorablement aquest resultat ja que s'arriba a les tipologies de persones a qui es destina el servei.

RECURSOS

Fons propis de l'Ajuntament de Barcelona.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

La Targeta és un nou servei dins de l'Espai BCN Cuida i de l'Estratègia de Suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents a la ciutat de Barcelona 2019-2024.

CONTACTE

WEB → Targeta Cuidadora

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

És de destacar el fet que aquesta iniciativa centralitza el mapeig d'entitats proveïdores de cures.

És una iniciativa vinculada a un lloc físic.

Es desprèn la importància que es dona a la cura de les cuidadores. Especialment destacable el suport emocional i el suport i assessorament jurídic que se'ls ofereix.

POTENCIALS RISCOS

Amb la consciència que aquesta és una iniciativa encara poc executada, hi ha expectativa per saber com es concreta i com es desenvolupa.

En el moment en què es comenci a desplegar, cal tenir en compte que un únic espai especialitzat en temes de cura per cobrir tot un territori pot ser escàs. Cal desplegar mecanismes per garantir-ne l'accessibilitat, per exemple, amb agents específics assignats a cada territori.

En aquesta mateixa línia, caldria poder traspassar aquesta política al nivell de districte.

S'alerta del fet que hi ha un tractament força individual de la persona, tant de la usuària com de la treballadora. Cal tenir present els potencial espais comunitaris, que permeten la posada en comú i l'establiment de vincles de solidaritat i suport.

El repte és arribar als col·lectius que més ho necessiten. Per aconseguir-ho, caldria definir una estratègia per aquestes persones i/o col·lectius.

4

Recuperació del Servei d'Atenció a les Persones

1 Justificació

D'aquesta iniciativa en destaca la voluntat municipal de recuperar el Servei d'Atenció Domiciliària. En municipis petits, normalment s'aposta per mancomunar aquest tipus de serveis a través del Consell Comarcal, però és evident que això a vegades pot suposar una pèrdua de valor en la prestació del servei. És interessant, aquí, veure els mecanismes pels quals un Ajuntament pot re-municipalitzar un servei així i, alhora, fer-ho amb la voluntat d'encomanar la prestació del servei a una entitat de l'ESS.

2 Antecedents

L'any 2011, l'actual equip de govern d'Arbúcies entra a l'Ajuntament amb un programa que vol prioritzar les persones. Hi ha la voluntat de posar especial atenció al col·lectiu de gent gran, amb l'objectiu de millorar el Servei d'Atenció Domiciliària (un servei amb competència del Consell Comarcal). La voluntat política va fer possible recuperar la competència municipal del SAD.

Un cop aconseguida la competència municipal del SAD (a partir de llavors, SAP, Servei d'Atenció a les Persones), i degut a la dificultat per desenvolupar el servei amb personal propi, s'aposta per prestar el servei a través d'una entitat de l'ESS, amb el compromís d'elaborar un concurs amb clàusules socials (descrit a la següent fitxa) que permeti la participació d'empreses de l'ESS i el tercer sector.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Procés per recuperar la gestió municipal del Servei d'Atenció Domiciliària, prestació que era administrada, fins llavors, des del Consell Comarcal.

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

Arbúcies és un municipi de la comarca de la Selva d'encara no 5600 habitants. La majoria de la població (el 85%) es concentra al nucli i la resta es dissemina en diferents cases i veïnats.

Cal tenir en compte que la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, en el seu art. 31.1, disposa que les comarques supleixen els municipis de menys de vint mil habitants en la titularitat de les competències pròpies dels serveis socials bàsics que aquests municipis no estiguin en condicions d'assumir directament o mancomunadament. Això permet a molts municipis mancomunar, a través dels Consells Comarcals, la prestació de certs serveis.

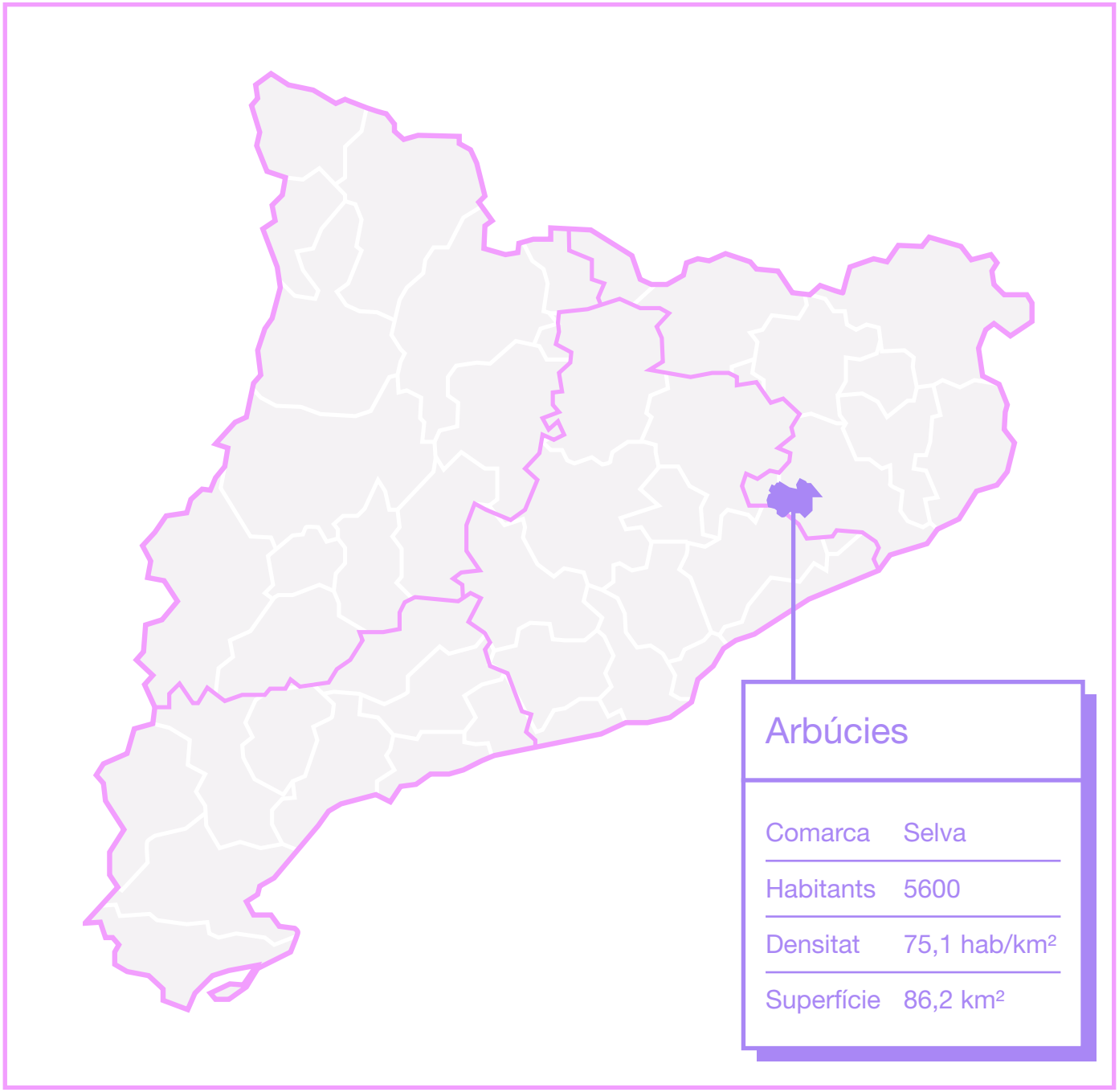

DIFICULTATS

Una de les principals dificultats que es detecta des de l'Ajuntament és la desconeixença i, potser, manca de sensibilitat, de les figures de secretaria i intervenció cap als principis i pràctiques de l'Economia Social i Solidària. Alhora, també la manca de voluntat per a entendre-la com a cogestora fonamental en la gestió i prestació de serveis públics.

Per altra banda, es detecta la manca d'un marc jurídic clar en l'àmbit de les cooperatives i de la seva relació amb l'administració pública. Una dificultat que hauria de veure's resolta amb la nova Llei de l'Economia Social i Solidària, en tràmit actualment al Parlament de Catalunya.

ÈXITS

Per tal d'avalar la necessitat d'administrar el servei des de l'àmbit municipal, es va realitzar un procés d'entrevistes a tot el col·lectiu de persones grans (estudi de la gent gran d'Arbúcies). Un dels resultats d'aquest procés de diagnosi és la detecció de la necessitat de fer un gir en la prestació del servei per tal de millorar-ne la qualitat. Una de les peticions que apareixen durant l'anàlisi és la de rebre aquest servei de la manera més propera possible i amb estabilitat del personal.

Aquesta fase d'estudi inicial acaba amb la redacció d'un informe (veure apartat Documentació) per part de la intervenció de l'Ajuntament. L'informe avala la capacitat del municipi per promoure tota classe d'activitats i prestar els serveis públics que contribueixin a satisfer les necessitats i aspiracions de la comunitat veïnal.

RECURSOS

Per dur a terme aquest procés es va comptar amb el personal tècnic de l'Ajuntament, a més de la implicació política de l'equip de govern, i amb el teixit associatiu del poble, en el qual hi va tenir un paper molt destacat l'associació de jubilats i pensionistes.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

En aquest cas no parlem d'un dispositiu concret sinó de l'elaboració d'un informe que avala la recuperació del SAP per part del municipi.

CONTACTE

Ajuntament d'Arbúcies ⟶ arbucies.cat

DOCUMENTACIÓ

Informe de secretaria referent a la competència municipal de determinats serveis

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es valora com una molt bona política pública.

Destaca el fet que hi ha molt treball al darrere i molta alineació política. A més, el fet d'haver tingut l'informe favorable inicial de secretaria i intervenció li dona molta fortalesa.

Es posa de manifest la importància que té, per a la població que ha estat enquestada, la proximitat i estabilitat en el temps de les persones que atenen les cures: aquests valors han de ser fonamentals com a criteri a l'hora de desenvolupar serveis d'atenció a les persones.Cal tenir capacitat per supervisar tot el que s'ha desplegat a la licitació, per tal de poder fer seguiment del servei, de la qualitat i de tot allò establert en el plec.

POTENCIALS RISCOS

Alerta amb el fet que retornar un servei així a competència municipal ha d'anar acompanyat d'una assignació pressupostària potent i sostinguda en el temps.

5

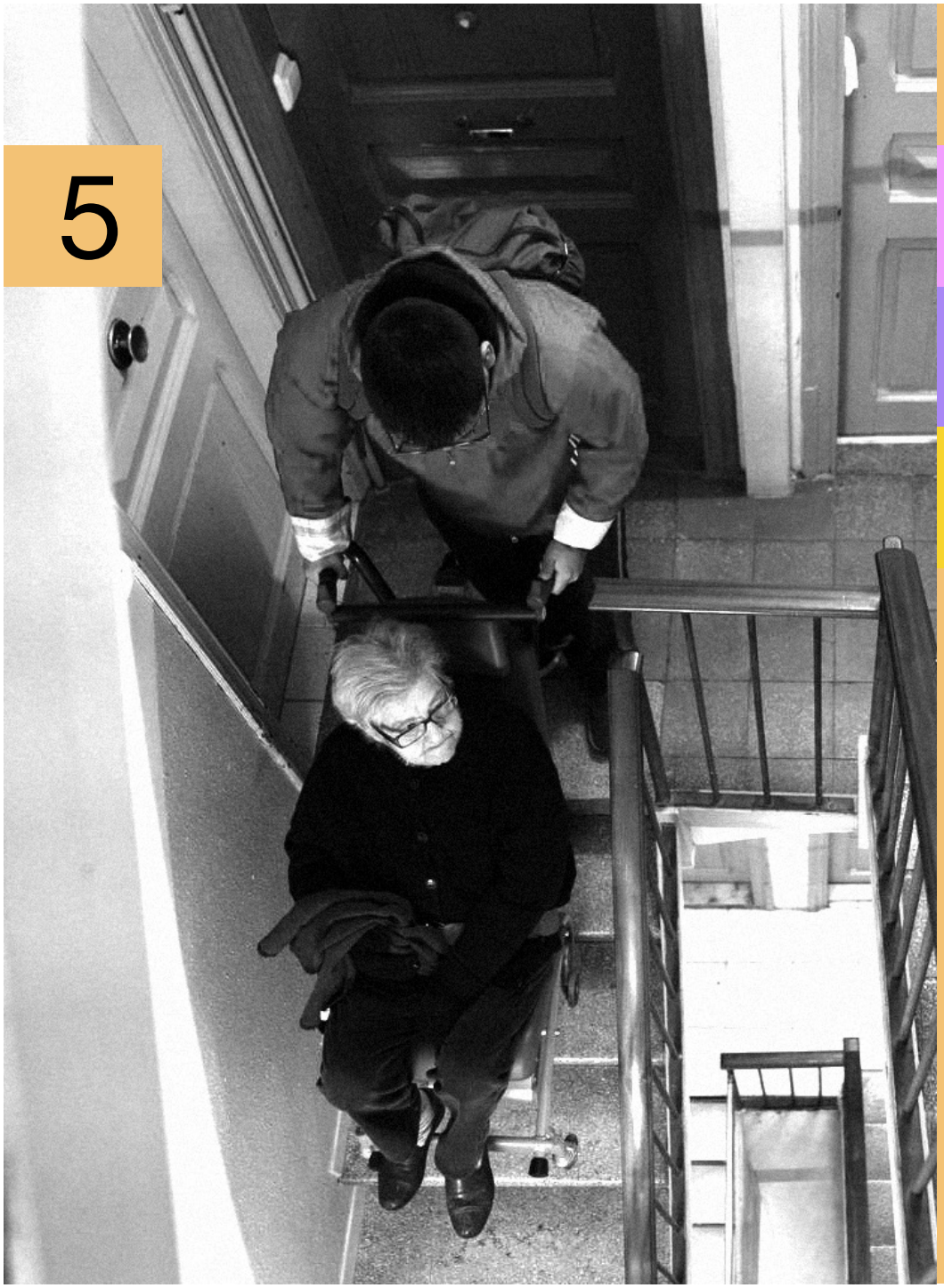

Licitació amb clàusules socials

1 Justificació

El que destaca d'aquesta iniciativa és la voluntat municipal de recuperar el Servei d'Atenció Domiciliària. En municipis petits, normalment s'aposta per mancomunar aquest tipus de serveis a través del Consell Comarcal, però és evident que això de vegades pot suposar una pèrdua de valor en la prestació del servei. És interessant, aquí, veure els mecanismes pels quals un Ajuntament pot re-municipalitzar un servei així i, alhora, fer-ho amb la voluntat d'encomanar la prestació del servei a una entitat de l'ESS.

2 Antecedents

L'any 2011, l'actual equip de govern d'Arbúcies entra a l'Ajuntament amb un programa que vol prioritzar les persones. Hi ha la voluntat de posar especial atenció al col·lectiu de gent gran, amb l'objectiu de millorar el Servei d'Atenció Domiciliària (un servei amb competència del Consell Comarcal). La voluntat política va fer possible recuperar la competència municipal del SAD.

Un cop aconseguida la competència municipal del SAD (a partir de llavors, SAP, Servei d'Atenció a les Persones), i degut a la dificultat per desenvolupar el servei amb personal propi, s'aposta per prestar el servei a través d'una entitat de l'ESS, amb el compromís d'elaborar un concurs amb clàusules socials (descrit a la següent fitxa) que permeti la participació d'empreses de l'ESS i el tercer sector.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Licitació amb clàusules socials per tal de garantir que el prestador final del servei sigui una empresa de l'Economia Social i Solidària o del tercer sector.

TERRITORI
ON ES DESENVOLUPA

Arbúcies és un municipi de la comarca de la Selva d'encara no 5600 habitants. La majoria de la població (el 85%) es concentra al nucli i la resta es dissemina en diferents cases i veïnats.

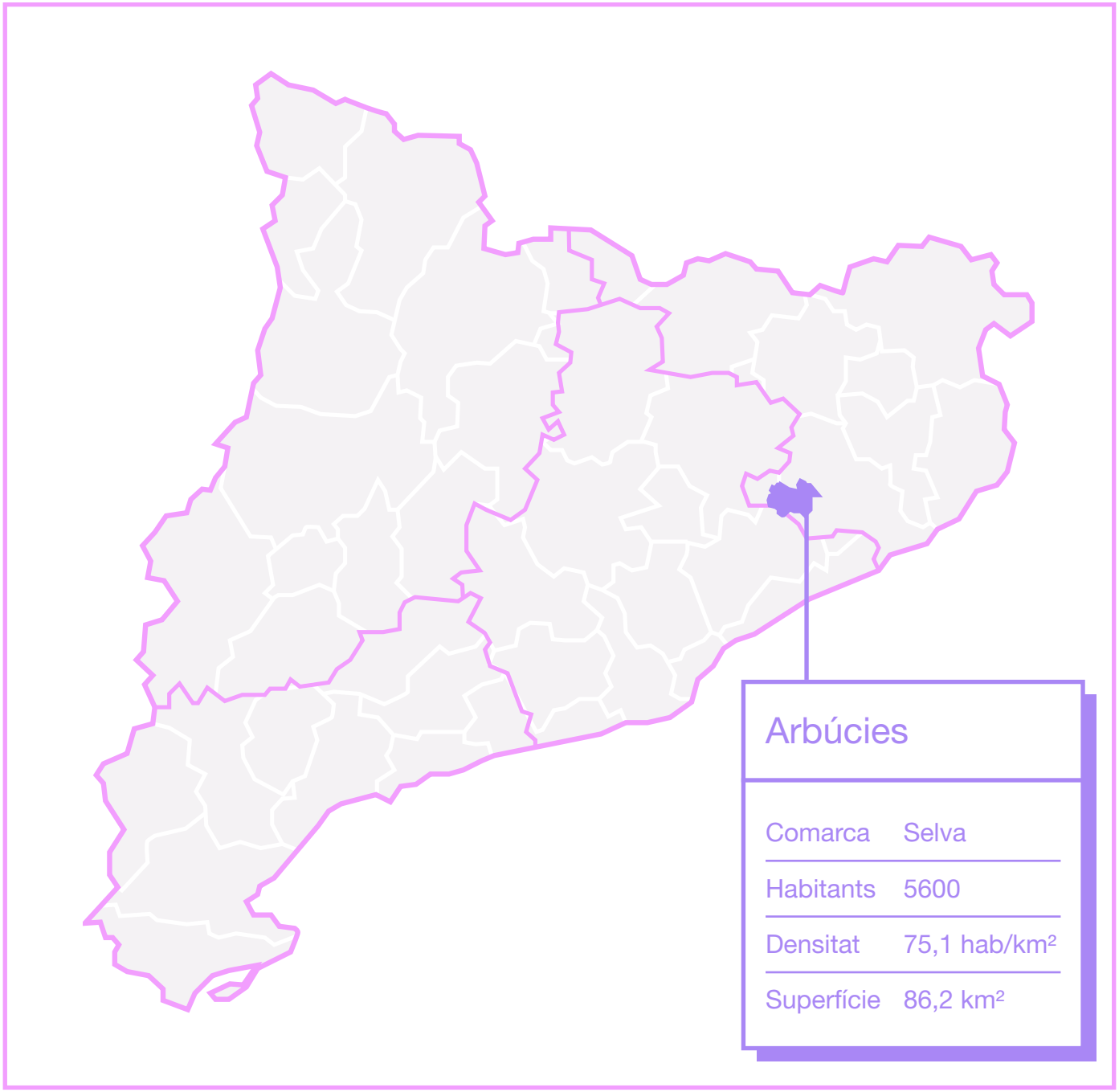

DIFICULTATS

El fet en si d'haver de fer una licitació és ja fruit d'una primera i fonamental dificultat. Es tracta de la limitació d'ampliar personal propi via capítol 1 dels pressupostos municipals.

El procés d'una licitació és un procés administratiu complex i feixuc i pel qual és necessari comptar amb la complicitat de la secretaria i intervenció municipal.

ÈXITS

El fet que el preu ja no sigui el més important a l'hora de redactar les bases d'un concurs públic obre possibilitats per a les clàusules socials. Aquest aspecte és aprofitat en la licitació d'Arbúcies per introduir-hi un llistat de punts que premien aspectes més enllà de l'oferta econòmica:

- Sous i salaris. Sous per sobre de conveni: a més sou per sobre de conveni, més puntuació (això garanteix una plantilla estable).
- Especialització: es puntua el fet que l'empresa tingui les cures com a activitat única (això dificulta que hi participin empreses multiservei).
- Puntuació extra si es forma part de l'ESS o del tercer sector.
- Proximitat: demanar a l'empresa acreditar el coneixement de l'entorn on es presta el servei.

En paral·lel a aquesta licitació s'aconsegueix un acord polític (veure apartat Documentació) que reforça la línia de treballar cap a una administració socialment responsable. Es reforça la idea que l'Ajuntament ha de tenir un paper clau en el manteniment de la cohesió social i en el repartiment equitatiu dels recursos per tal de garantir una vida digna per a totes les persones.

A tot això, cal sumar-hi una permanent comunicació amb persones usuàries i famílies a través de qüestionaris de satisfacció, entrevistes, etc., fet que permet tenir una idea de l'estat de la prestació del servei i una vinculació constant, que alhora genera la sensació de ser un servei que gaudeix de tota l'atenció per part de l'administració.

RECURSOS

Guies de contractació pública de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Ajuntament de Girona.

Recursos tècnics de l'Ajuntament.

Cessió d'espais municipals per desenvolupar el servei un cop aquest ja ha estat licitat i adjudicat, per tal que sigui percebut amb la major proximitat possible.

Aportacions econòmiques provinents del pressupost municipal:

- El percentatge del pressupost municipal que es dedica a l'Atenció a les persones és aproximadament d'un 7%. D'aquest 7%, el 25-30% va al SAP.
- Aportació directa de l'Ajuntament per a incrementar el sou de les treballadores (que passen d'un 2 a un 9% per sobre de conveni).
- Ajuts a famílies que no els tocaria ser receptores del SAD, però que poden rebre el SAP.
- Transports i acompanyaments a persones que han de sortir fora del municipi per rebre servei (contractació d'una persona a través de l'empresa prestadora, que pugui fer els acompanyaments).

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

Procés de licitació

CONTACTE

Ajuntament d'Arbúcies

WEB ⟶ arbucies.cat

DOCUMENTACIÓ

Acord polític sobre Administració socialment responsable

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Alt valor de les clàusules socials afegides a la licitació.

Es valora com a molt positiu el fet de prioritzar la garantia de sous dignes, la qualitat de vida de les persones treballadores en un sector històricament invisibilitzat i precaritzat.

POTENCIALS RISCOS

Cal tenir capacitat per supervisar tot el que s'ha desplegat a la licitació, per tal de poder fer seguiment del servei, de la qualitat i de tot allò establert en el plec.

A l'hora de redactar licitacions, cal tenir en compte que hi ha cooperatives petites que poden no tenir la capacitat econòmica per optar a una licitació.

6

La Sempreviva

1 Justificació

Aquesta pràctica és rellevant perquè s'encamina a la generació d'un dispositiu entorn el sector de les cures que busca la dignificació de les condicions laborals i té com a propòsit fer-ho dins del marc de l'Economia Social i Solidària.

2 Antecedents

La idea de crear una cooperativa de cures sorgeix en el marc de l'assemblea on participen dues de les regidores del govern municipal (regidories d'Igualtat i d'Educació) i es gesta en estret contacte amb l'Ateneu Cooperatiu de referència, Ponent Coopera.

Ponent Coopera comparteix amb les regidories l'experiència acumulada en el tema de cures, que és bàsicament la dificultat per transcendir més enllà de xerrades informatives si no hi ha un compromís i suport polític al darrere. Ponent Coopera té identificada la necessitat en el sector i veu com una oportunitat el fet que políticament hi hagi voluntat d'impulsar polítiques públiques en matèria de cures.

S'elabora un tríptic inicial amb un breu qüestionari sobre la necessitat de treballs de la llar (cures i/o neteja) i sobre possible interès per incorporar-se com a treballadora en cas que es generi un dispositiu. Amb les respostes que es donen (unes 70-80), s'impulsa una base de dades de potencials participants i es realitza una xerrada oberta on hi assisteixen persones interessades tant en donar com en rebre el servei. Algunes d'aquestes formen el grup impulsor que és el que acabarà formalitzant la Cooperativa Sempreviva.

Cal evidenciar el fet que no hi havia hagut treball previ amb el col·lectiu de treballadores de la llar, ni hi va haver treball conjunt amb les regidories de serveis socials, gent gran, etc. Això ha marcat certes mancances que s'han detectat en etapes posteriors.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Cooperativa de cures sense ànim de lucre i d'iniciativa social que neix amb la finalitat de tenir cura física, psicològica i social de les persones, sense franja d'edat determinada. Busca fomentar la qualitat de vida de les persones i, finalment, la salut, mitjançant professionals que cerquen humanitzar i dignificar la seva labor.

Ofereix assistència a domicili, servei de neteja de la llar, canguratge, acompanyament i reforç escolar i diferents tipus de tallers per afavorir un envelliment actiu.

TERRITORI
ON ES DESENVOLUPA

La cooperativa té la seu a Bellpuig, però amb voluntat de prestar servei a tota la comarca de l'Urgell.

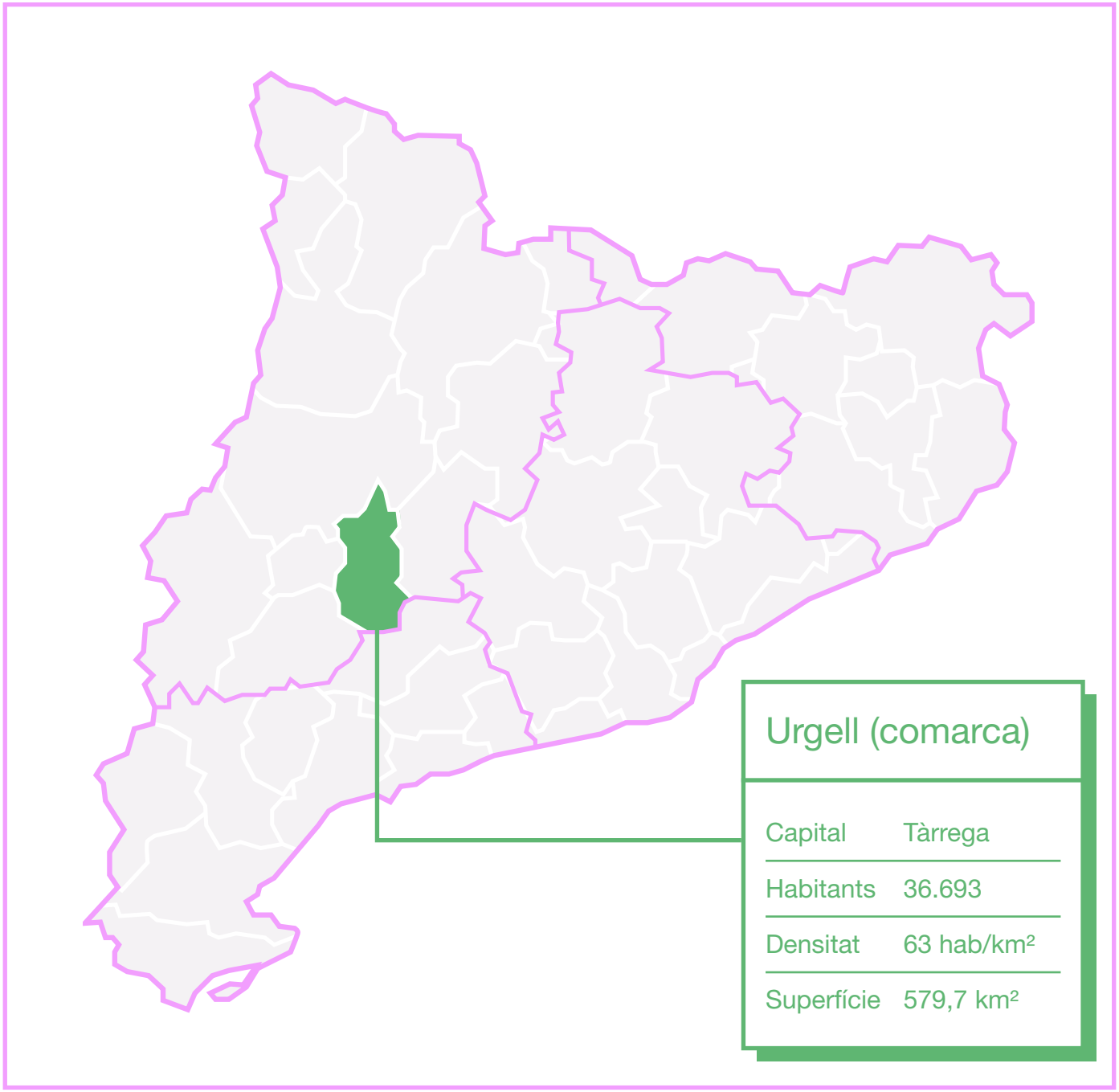

DIFICULTATS

Tot i ser una cooperativa per prestar serveis a la llar, només s'hi incorporen treballadores cuidadores de gent gran; no s'han trobat, fins ara, treballadores de la neteja que, estant en economia submergida, tinguin disponibilitat per fer emergir l'activitat i passar a l'economia formal.

Com passa sovint en el sector de les cures, contractar a través de la cooperativa representa un preu més car per a la família, la qual cosa fa que aquesta no sigui una opció que es contempli des d'un bon principi. La principal dificultat és el preu hora: tant per qui l'ha de pagar com per qui l'ha de cobrar, és a dir, la quantitat que la persona treballadora percep. El preu hora que marca el conveni és poc per a la persona treballadora (sobretot tenint en compte que no és un preu net, sinó que cal descomptar-ne la Seguretat Social i la feina reproductiva de la cooperativa, si així es decideix), i, alhora, és car si una família l'ha d'assumir íntegrament (especialment si es compara amb el preu hora que es paga en economia submergida).

S'identifica com a dificultat el fet d'haver "forçat" un procés que en altres condicions hagués estat més pausat. A nivell polític i tècnic hi havia el propòsit de generació d'aquest dispositiu, però un procés d'aquestes característiques requereix uns tempos (de coneixença, de disseny del pla de negoci, etc.) que són molt més lents. Aquest fet ha provocat que el grup impulsor inicial hagi perdut persones pel camí.

L'altra dificultat detectada és també habitual i compartida en el sector: el temps. La necessitat de temps per a estabilitzar i consolidar el projecte és, com a mínim, de tres anys vista i això comporta un allargament de la situació de precarietat de les persones que l'impulsen, que sovint són persones que ja acumulen vulnerabilitats i precaritzacions.

ÈXITS

Per part de Ponent Coopera s'aposta per la contractació d'una persona tècnica dedicada específicament al tema de les cures. És una aposta estratègica com a Ateneu Cooperatiu per avançar en aquest sector. Aquesta persona acompanya el procés, no només a nivell de constitució de la cooperativa, sinó com a procés d'empoderament de cadascuna de les persones. Acompanya la constitució d'aquesta cooperativa, i de dues més del territori que cobreix l'Ateneu Cooperatiu, amb la visió i voluntat que s'acabi incorporant com a sòcia treballadora a la Sempreviva. Aporta coneixement de gestió i de coordinació de les treballadores i de les casuístiques específiques d'aquest àmbit.

A banda d'aquesta contractació, també s'identifica com a èxit el fet d'haver generat un grup impulsor inicial, que és el que començà a treballar i a dinamitzar la constitució de la cooperativa.

És llegida en clau d'èxit, també, la figura de sòcia col·laboradora (amb una aportació de capital de 50 euros) Aquesta figura ajuda a aconseguir el gruix de capital social inicial per a la posada en marxa de la cooperativa. Alhora, les sòcies col·laboradores són persones afins i sensibles a la temàtica, que han estat presents des del naixement del projecte o que hi estan interessades

com a potencials destinatàries. Aquestes sòcies practiquen el boca orella, parlen de la cooperativa i hi donen suport.

Ponent Coopera considera clau la col·laboració política en tres àmbits fonamentals:

- Convocatòria i mobilització de la població: és des de l'Ajuntament des d'on es té coneixença del territori.
- Presència política en el procés de constitució: per fer evident el compromís entre les components del grup i per tal de garantir la coneixença de com evoluciona el procés.
- Suports: econòmic, de cessió d'espais, etc.

RECURSOS

La partida pressupostària destinada inicialment per part de l'Ajuntament va ser de 3.000€ per posar en marxa la cooperativa (web, material gràfic per imprimir, etc.), amb el compromís de 1.000€ anuals durant els dos primers anys. Això suposa una aportació total de 5.000€.

A més del suport econòmic, per part de l'Ajuntament es facilita també suport logístic: espai físic de reunions i per rebre famílies, connexió a Internet, etc.

Un cop transcorregut el període inicial, s'ha signat un conveni per mantenir una dotació de 1.000€ anuals de suport al projecte així com per la cessió d'un despatx amb ordinador, mòbil i connexió a Xarxa on poder rebre les famílies i usuàries.

A banda de la contractació d'una persona tècnica, Ponent Coopera ha donat suport en la redacció de sol·licituds per a subvencions i altres ajuts.

Aquest darrer any (2022), la cooperativa ha rebut finançament provinent d'un projecte Singulars per obrir línia de neteja. Es preveu que aquesta subvenció permeti la contractació d'una nova persona i, sobretot, fer front a les tasques reproductives de la cooperativa.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

Enquesta inicial i trobades durant dos mesos intensivament. D'un grup inicial de 10-12 persones, finalment decideixen avançar amb el projecte 3 persones, que són les sòcies actuals. Moltes de les persones del grup inicial varen abandonar perquè no tenien disponibilitat de seguiment.

Activació per part de les tres sòcies treballadores. Les línies d'activitat són: assistència a domicili, tasques de la llar, infància (canguratge i repàs) i tallers (envelliment actiu).

Ara per ara, les receptores del servei no s'han de fer sòcies; tot i així, hi ha una sèrie de beneficis per a les sòcies col·laboradores i així es fomenta que les persones destinatàries es vinculin al projecte cooperatiu.

CONTACTE

MAIL ⟶ lasemprevivacoop@gmail.com

WEB ⟶ lasemprevivacures.cat

DOCUMENTS VINCULATS

Cooperativa la Sempreviva

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es destaca l'esforç per garantir la contractació d'una persona tècnica però s'alerta del fet que no sigui l'única persona amb potencial de sou i jornada digna dins de la cooperativa.

La conformació d'aquesta iniciativa genera una oportunitat d'apoderament per a totes les dones treballadores, que arriba per doble via, per la personal però també per la del mateix grup que s'organitza i es consolida.

Es valora positivament la figura de la sòcia col·laboradora, que, sense ser una treballadora, és algú que ofereix suport i dona consistència a la iniciativa. A més, és una forma de generar el capital inicial que reparteix la càrrega econòmica que assumeixen les sòcies treballadores.

POTENCIALS RISCOS

Es constata que la inversió pública que hi ha hagut per generar aquest dispositiu és molt petita.

Alarma el fet que inicïin el grup 12 persones però només l'acabin 3.

Aquesta poca inversió pública, que no ha anat acompanyada de la generació de beques per retribuir la participació de les persones en el procés de configuració de la iniciativa, pot haver comportat l'alt grau d'abandonament que hi ha hagut. És possible que persones que hi estaven interessades no hagin pogut sostenir la seva participació degut a la manca de recursos econòmics, de temps, etc.

És cert que el preu hora no és "competitiu", i segurament no ho serà; bàsicament perquè les tasques de cura no poden ser sostenibles. Això es podria esmorteir a través de la co-responsabilització de l'administració pública, amb mesures que permetin un preu hora per a les famílies més assumible i, alhora, que assegurin no abaixar-lo per sota de conveni per a les treballadores.

No es necessita només voluntat política, sinó responsabilitat política: cal acompanyar

la mesura d'assignació pressupostària contundent i sostinguda en el temps.

Alerta en generar un procés així si no s'acompanya d'altres polítiques en favor de la contractació del servei, perquè, si no, és possible deixar-lo a mans de la dinàmica de mercat i que el projecte no es consolidi.

S'intueix i s'alerta del fet que potser no hi ha hagut un desplegament de la política pública que sostindrà el projecte. Més enllà de la voluntat política inicial de les dues persones que activen el desplegament del dispositiu, cal la implicació de personal tècnic i acompanyar-ho d'una política més global.

S'intueix que la forma del dispositiu ha vingut preestablerta i marcada des de dalt: cooperativa de treball. Potser no haver-ho definit des del principi hauria pogut donar lloc a una altra forma més flexible, que permetés el manteniment de tot el grup inicial.

S'encoratja a l'administració local a assumir certes tasques/treballs estructurals (en cas de no poder-les finançar).

S'alerta del fet que no poder oferir jornades completes pot comportar o bé que hi hagi persones que abandonin el procés o bé que hagin de compatibilitzar dos llocs de treball.

7

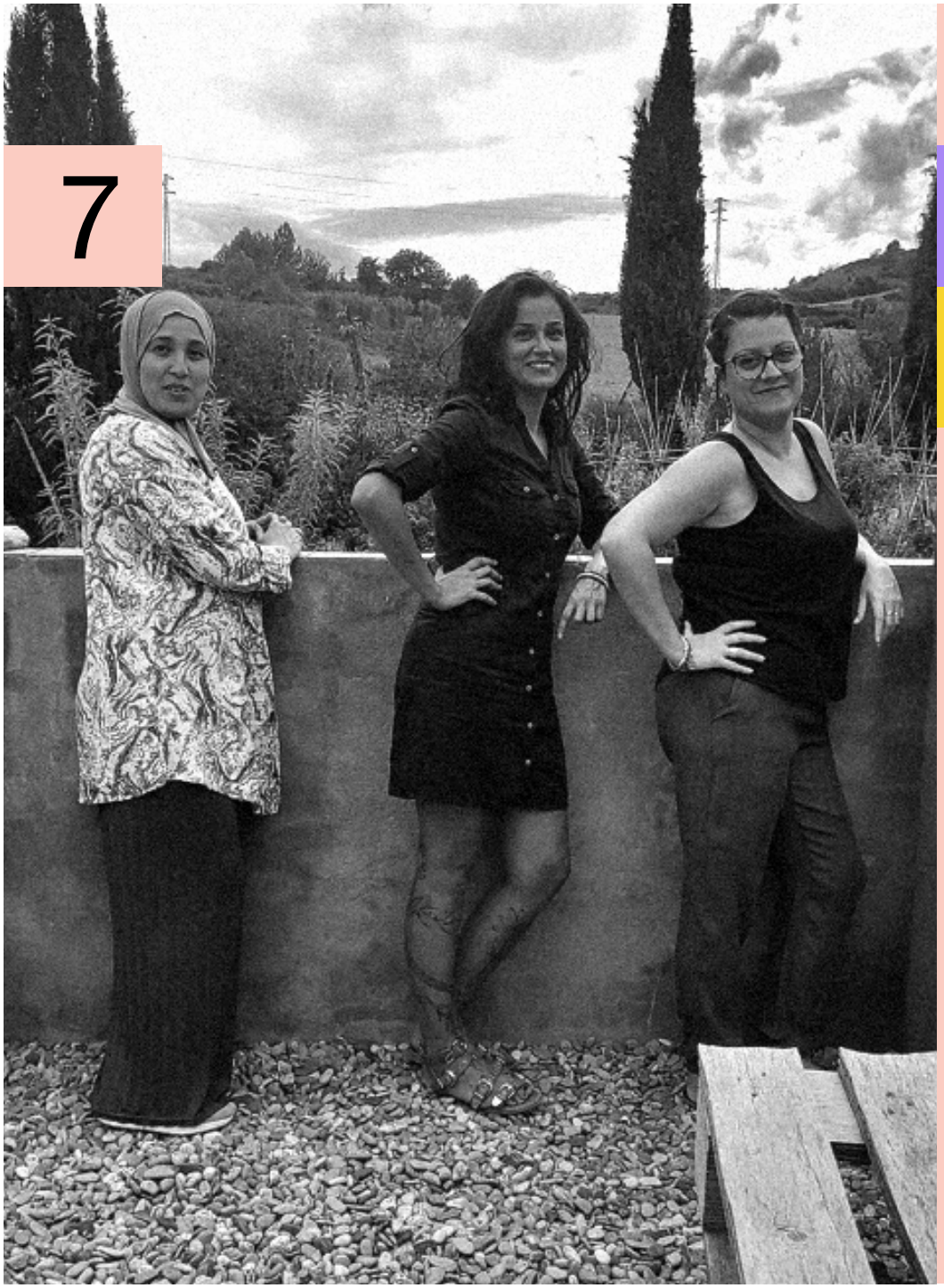

Mediona et cuida

1 Justificació

És interessant veure com es genera un dispositiu de gestió de les cures des d'un municipi petit de l'interior de Catalunya. És estimulant veure les solucions que es donen als diferents esculls que apareixen en un municipi petit, amb dificultat de connexió i amb una població disseminada; i es valora l'aposta per fer-ho dins de l'ESS i amb un acompanyament des de l'ESS.

2 Antecedents

Políticament, la dinamització de l'àmbit de les cures al municipi de Mediona s'inicia al maig del 2019, des de la regidories d'Igualtat i gènere i de Drets socials. L'activitat s'inicia posant la mirada en cert magma latent que ja hi havia a nivell municipal. En concret es poden destacar tres moments clau:

1 ⟶ Obertura pública del tema de les cures de la llar, amb la projecció del documental "Cuidar entre terres" i posterior col·loqui, on hi varen intervenir cuidadores municipals i membres de Sindillar.

2 ⟶ Activació d'un procés amb l'associació *Anem per feina* per iniciar un pla d'abordatge del sector de les cures i avançar en la dignificació i professionalització del sector: s'organitzaren sessions formatives pel personal tècnic municipal que té contacte amb treballadores de la llar i famílies contractants per parlar dels diferents sistemes de contractació/regulació de les situacions i, alhora, avaluar quin és l'estat del municipi. En el context de pandèmia, es va fer seguiment i acompanyament de les treballadores, i es va complementar amb la publicació de materials visuals per reforçar i visibilitzar els drets laborals del sector; edició d'una breu guia destinada a famílies, per autoanalitzar la situació i detectar el grau o no de compliment dels drets laborals de les treballadores domèstiques; sessió oberta per a famílies per promoure la regularització de les situacions contractuals i obertura d'un servei gratuït per acompanyar processos de contractació.

3 ⟶ Fruit del procés per a l'elaboració del Pla d'abordatge del sector de les cures i de les diferents xerrades i espais que s'organitzaren, es va activar un espai de trobada d'un grup de dones treballadores de la llar, de periodicitat setmanal i gestionat per la psicòloga del municipi. És un grup d'acompanyament i de suport que funciona com a grup d'ajuda però també on s'hi

vehiculen molts altres temes que travessen les participants. Aquest és encara un grup vigent.

En paral·lel a aquestes actuacions, es du a terme la intervenció de la cooperativa Col·lectiu Punt 6 al municipi, que desplega una diagnosi amb perspectiva de gènere. Arran d'aquesta acció i d'algunes intervencions realitzades, es proposa, per part de Col·lectiu Punt 6, el desplegament d'una Xarxa comunitària de cures en l'entorn rural al municipi de Mediona (actualment en curs).

L'any 2021, la Diputació de Barcelona obre un període per finançar projectes d'innovació social en les cures i Mediona hi presenta candidatura per a la creació d'un projecte d'Economia Social i Solidària de gestió de les cures, encarregat a la cooperativa La Ciutat Invisible.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Mediona et cuida és un associació de cuidadores sense ànim de lucre que reivindica un model d'organització social justa de provisió de cures, basat en un treball i un servei digne de la cura tant per les prestadores del servei com per a les usuàries. Aquest model s'ha de desenvolupar amb els valors següents: igualtat i equitat de gènere, de cultura i d'origen; foment de la participació activa, la solidaritat i la sororitat de tots els membres; respecte per la diversitat funcional i sexoafectiva.

TERRITORI
ON ES DESENVOLUPA

Mediona es troba situat a la zona nord de l'Alt Penedès, amb 43 km² de territori i 2.300 habitants censats, que viuen en 11 nuclis poblacionals diferents, i una densitat baixa, de 48,8 habitants/Km², molt per sota de la mitjana de la comarca i de Catalunya (182,9 i 239,0 habitants/km², respectivament). Mediona és el municipi amb la superfície més gran de la comarca.

La ràtio de masculinitat mostra que aproximadament hi ha el mateix nombre de dones que d'homes al municipi, essent 99,7 homes per cada 100 dones. En aquest sentit, però, cal destacar que no és igual a tot el municipi, i que, especialment en la part del territori disseminat, hi ha una ràtio de masculinitat de 74,3%, el que significa una presència més elevada de dones.

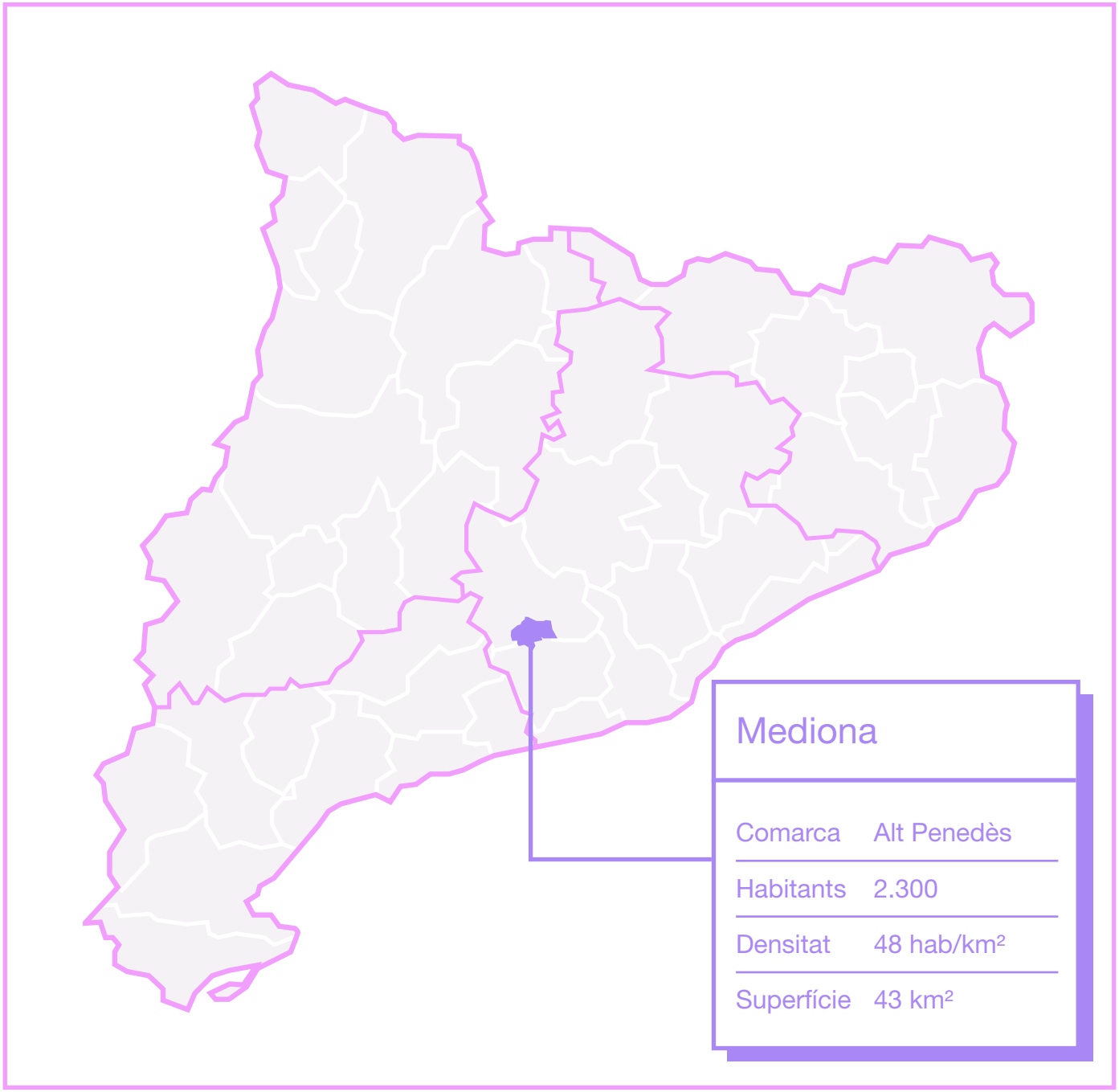

DIFICULTATS

Una de les principals dificultats, constant a tot el procés i que es visibilitza de múltiples formes, és la precarietat de les vides de les persones a qui s'adreça el dispositiu. Dones, sovint amb estructures monoparentals, afectades per múltiples qüestions de salut i múltiples violències. Un dels reptes al que constantment cal fer front és aconseguir generar un projecte sostenible en sentit doble: tant a nivell econòmic com per a les vides de les impulsores.

Una altra dificultat important és la qüestió del temps: la necessitat de temps és molt més gran que la que s'estableix en un primer moment, amb la qual cosa apareix una tensió entre les necessitats temporals per al desenvolupament i execució de les diferents fases del projecte i les vides de les persones que el duen a terme.

L'accessibilitat dels serveis que es precisen per a desenvolupar un projecte així tampoc és insignificant. Per exemple, el servei de gestoria. La distància física que caracteritza la dispersió territorial de l'àmbit rural és, sovint, un escull. A això cal sumar-hi la dispersió territorial del municipi, que sovint desemboca en situacions d'aïllament degut a la manca de vehicle propi i de serveis públics de transport.

En darrer lloc, cal remarcar la falta de viabilitat econòmica dels projectes empresarials del sector de la cura i, sovint, la manca de consciència per part de professionals que es vinculen en l'acompanyament d'aquest tipus d'iniciatives i que pretenen fer-les comparables a altres projectes d'emprenedoria. La inconsciència sobre la inviabilitat econòmica d'una iniciativa en aquest sector provoca que, sovint, se li exigeixin moviments i esforços que sí que es podrien donar en projectes d'emprenedoria però que, en aquest cas, propiciarien una tensió econòmica (per a les prestadores o per les receptores del serveis) impossibles d'assumir.

ÈXITS

Un dels principals èxits que es detecta en el desplegament de l'Associació Mediona et cuida és l'apoderament de les dones que participen en el grup i l'aflorament dels seus currículums ocults, fins ara invisibilitzats.

Es preveu que, gràcies a la generació d'aquest dispositiu, es puguin crear i consolidar llocs de treball de qualitat vinculats a l'àmbit de la cura.

Es concep com a èxit el fet que l'activitat de l'associació es diversifiqui en altres propostes de caire comunitari i/o formatiu com, per exemple, tallers o xerrades obertes a la població i l'establiment d'un banc de recursos per a prestar materials necessaris en l'àmbit de la cura (cadires de rodes, per exemple).

També és un èxit la creació mateixa de l'associació, fruit d'un procés comunitari que s'originà amb el procés inicial participat, que serví per a l'activació i consolidació del grup motor. La participació de les impulsores d'aquest grup motor es veu facilitada per l'establiment d'un sistema de beques que els aporta percepció econòmica per la contribució a l'espai.

Cal destacar, també, la implicació política i de l'equip de Drets socials de l'Ajuntament (Serveis Socials, Gent Gran, educadora comunitària, etc.), que treballen conjuntament per acompanyar la consolidació del dispositiu i les diferents situacions personals de cadascuna de les participants.

En darrer lloc, cal assenyalar l'aliança estratègica amb dos agents clau de l'Economia Social i Solidària del territori. Per una banda, Coopsetània - Ateneu Cooperatiu de l'Alt Penedès i Garraf, i, per l'altra, amb l'espai de cotreball i subseu de Coopsetània, Kunlabi. Tots dos afegeixen un element de suport polític i enxarxament amb l'ESS que es considera clau en el procés.

L'Ajuntament reconeix com a èxit el fet d'haver pogut desplegar aquest dispositiu amb suport tècnic extern. Sovint, les limitacions dels equips tècnics municipals (ja molt desbordats amb la seva activitat diària) provoca que els sigui molt dificultós engegar processos d'aquestes característiques. En canvi, el fet de poder-hi participar delegant en agents externs la coordinació i lideratge els enforteix, en facilitar que processos que per la seva dinàmica diària no podrien desplegar, es generin i ho facin en sintonia i en harmonia.

RECURSOS

El dispositiu es crea i se n'acompanya el procés enllaçant dos recursos econòmics del catàleg de la Diputació de Barcelona:

- Finançament de projectes d'innovació social en les cures (2021), amb una assignació de 10.900,32 euros (d'un total de 22.000€) pressupostats per a aquesta primera fase). La resta es finança amb fons municipals.
- Consum Cura digna 8.325,61 euros (d'un total de 16.000€ pressupostats per a aquesta primera fase). La resta es finança amb fons municipals.

A través de l'adjudicació d'aquests dos recursos econòmics, es va contractar el suport tècnic de la cooperativa La Ciutat Invisible per efectuar l'acompanyament en la generació, creació i consolidació del dispositiu.

Més enllà d'aquestes dues aportacions econòmiques, es posa a disposició del procés l'equip de Drets Socials de l'Ajuntament, amb el perfil de l'educadora comunitària com a enllaç entre tots els agents.

Alhora, es facilita l'ús d'espais municipals per a les trobades del grup, així com també presentacions públiques, i recursos tècnics (wifi, servei de fotocòpies, etc.).

En darrer lloc, es cedeixen dues bicicletes elèctriques per facilitar la mobilitat de les impulsores, moltes d'elles residents a diferents nuclis.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

Per a la generació del dispositiu, es demana a la cooperativa La Ciutat Invisible coordinar l'acompanyament tècnic de tot el procés. L'activació es fa en dos períodes (corresponent als dos recursos econòmics esmentats anteriorment).

2021

● **Fase 1** ⟶ Estudi tècnic del municipi i anàlisi d'iniciatives d'innovació social a través d'ESS com Cuidem Lluçanès i Més que Cures, amb l'objectiu de conèixer la demanda dels serveis al territori.

● **Fase 2** ⟶ Diagnosi participada i comunitària, dinamització i seguiment de les propostes, amb l'objectiu d'identificar fortaleses de les iniciatives proposades i el grup impulsor conformat per prestadores i receptores de serveis, ciutadania interessada, i necessitats formatives del grup. Aquest procés participat consta de tres sessions obertes: una sessió informativa, una sessió d'escolta i una sessió de retorn.

● **Fase 3** ⟶ Elaboració del dispositiu d'acompanyament al projecte d'ESS de gestió de les cures, amb l'objectiu d'acompanyar i impulsar la creació del projecte.

2022

● **Fase 4** ⟶ Desplegament i acompanyament a l'Associació:

- Apoderar un col·lectiu impulsor de la futura cooperativa de consum i usuàries de promoció de consum responsable i digne de les cures.
- Donar suport a la creació de la iniciativa de consum digne del treball de cures en el procés de constitució i les tasques de gestió inicials.
- Reforçar la iniciativa a través de la incorporació de noves sòcies amb necessitats de cura i serveis afins, tant com a sòcies de consum, sòcies de treball o treballadores.

CONTACTE

MAIL ⟶ medionaetcuida@gmail.com

DOCUMENTACIÓ

Projecte de posada en marxa de l'Associació

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es destaca la part de procés i el treball previ que hi ha hagut abans de desplegar el dispositiu.

S'intueix que las sessions prèvies i de diagnosi han pogut detectar i respectar en major mesura el temps que necessiten aquest tipus de processos.

És interessant el fet d'haver tingut en compte el transport de les persones que s'han involucrat en el dispositiu, molt important en un context rural i en un municipi disgregat.

Tenint en compte la mida i efectius tècnics d'un Ajuntament petit com aquest, es valora positivament la contractació de persones tècniques externes que puguin centrar-se en el desenvolupament del projecte.

Es valora positivament la cerca de recursos econòmics externs al pressupost de l'Ajuntament (en aquest cas via Diputació) per a desplegar el dispositiu.

POTENCIALS RISCOS

El principal risc és que el dispositiu no vagi acompanyat de les mesures complementàries per part de l'administració per tal que hi hagi un alleujament del preu/hora (per exemple, en forma de xec servei).

8

Les Abelles

Cooperativa de cures i atenció a les persones

1 Justificació

Aquesta iniciativa es considera especialment rellevant perquè, si bé l'inici és similar a altres dispositius creats entorn el sector de les cures i amb el suport de l'administració pública local o de més proximitat, el cert és que la forma en què les treballadores s'acaben vinculant a la cooperativa (com a autònomes i no mitjançant règim general) és única i no apareix en cap altra de les iniciatives entrevistades. És interessant poder conèixer-ne i recollir-ne els motius i les valoracions que en fan les mateixes sòcies.

2 Antecedents

El projecte es comença a gestar a partir del març de 2020, quan esclata la pandèmia de la COVID-19, amb el confinament i l'impacte social i econòmic que se'n deriven. Arran d'aquesta situació, l'Ajuntament de Reus inicia un pla de Reactivació econòmica, *Reactivem Reus*.

En el marc del projecte *Reactivem Reus*, l'Institut Municipal de Formació i Empresa Mas Carandell, l'organisme autònom municipal que gestiona les polítiques d'ocupació i desenvolupament local de la ciutat, planteja diverses mesures per promoure l'ocupació de qualitat i l'Economia Social i Solidària.

Una d'aquestes accions és impulsar una cooperativa de cures i d'atenció a les persones amb l'objectiu de potenciar el treball digne en l'àmbit de cures, reduir el treball informal i fomentar la inserció laboral de les dones en situacions de més dificultat.

En assabentar-se de la voluntat de l'Ajuntament de Reus de crear una cooperativa en el sector de les cures, el grup "Círculo de mujeres" s'activa per preparar una proposta. Aquest era un grup informal format per dones migrants que, un cop a la setmana, es trobaven per fer un cafè i compartir experiències i oferir-se suport mutu.

Al grup inicial del "Círculo de mujeres" s'hi uneixen 6 persones més provinents d'altres programes municipals i acaben conformant un grup de 21 persones.

Mas Carandell posa en contacte aquest grup amb l'Ateneu Cooperatiu Coopcamp, que realitza l'acompanyament per a la creació de la cooperativa (pla de viabilitat, normativa, fiscalitat, legal, formatiu...). La cooperativa continua vinculada a CoopCamp encara ara, com a Cercle de Reus.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Les AbellesCoop Reus, SCCL és una cooperativa societària i d'iniciativa social que neix amb l'objectiu de donar cura i atenció a les persones, amb esperit de servei comunitari. Les persones que han liderat aquest projecte es defineixen com a dones emprenedores i empoderades, amb valors i ètica professional.

La cooperativa facilita la integració d'homes professionals i qualificats al sector. De fet, tal i com expliquen dues de les sòcies, ja en el grup fundador hi havia dos homes i es treballa perquè puguin desenvolupar la seva feina amb normalitat en un sector feminitzat com aquest. Treballen en règim d'autònomes, fet que els ha permès disminuir les despeses inicials. No ho llegeixen en clau de dificultat sinó com l'oportunitat que els ha brindat poder iniciar l'activitat.

És voluntat explícita de la cooperativa oferir serveis econòmicament accessibles per a totes les famílies. Per aconseguir-ho, han ideat l'opció de paquets de preu reduït, paquets d'hores molt intensius, on procuren tancar preus assumibles per a les famílies i justos per a la treballadora que cuida.

AbellesCoop Reus ofereix els següents serveis:

- Atenció a la gent gran
- *Respir* - espai familiar (desenvolupat amb un projecte Singulars)
- Serveis auxiliars a la llar (neteja, compres, etc.)
- Infància i família

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

Reus, capital de la comarca del Baix Camp, amb 105.000 habitants. L'agroindústria, el comerç i el turisme són els sectors estratègics en l'economia de la ciutat.

Cal tenir en compte que Reus és un municipi amb la població molt envellida i, per tant, amb moltes dones dedicades al sector de les cures, sovint en el marc de l'economia informal.

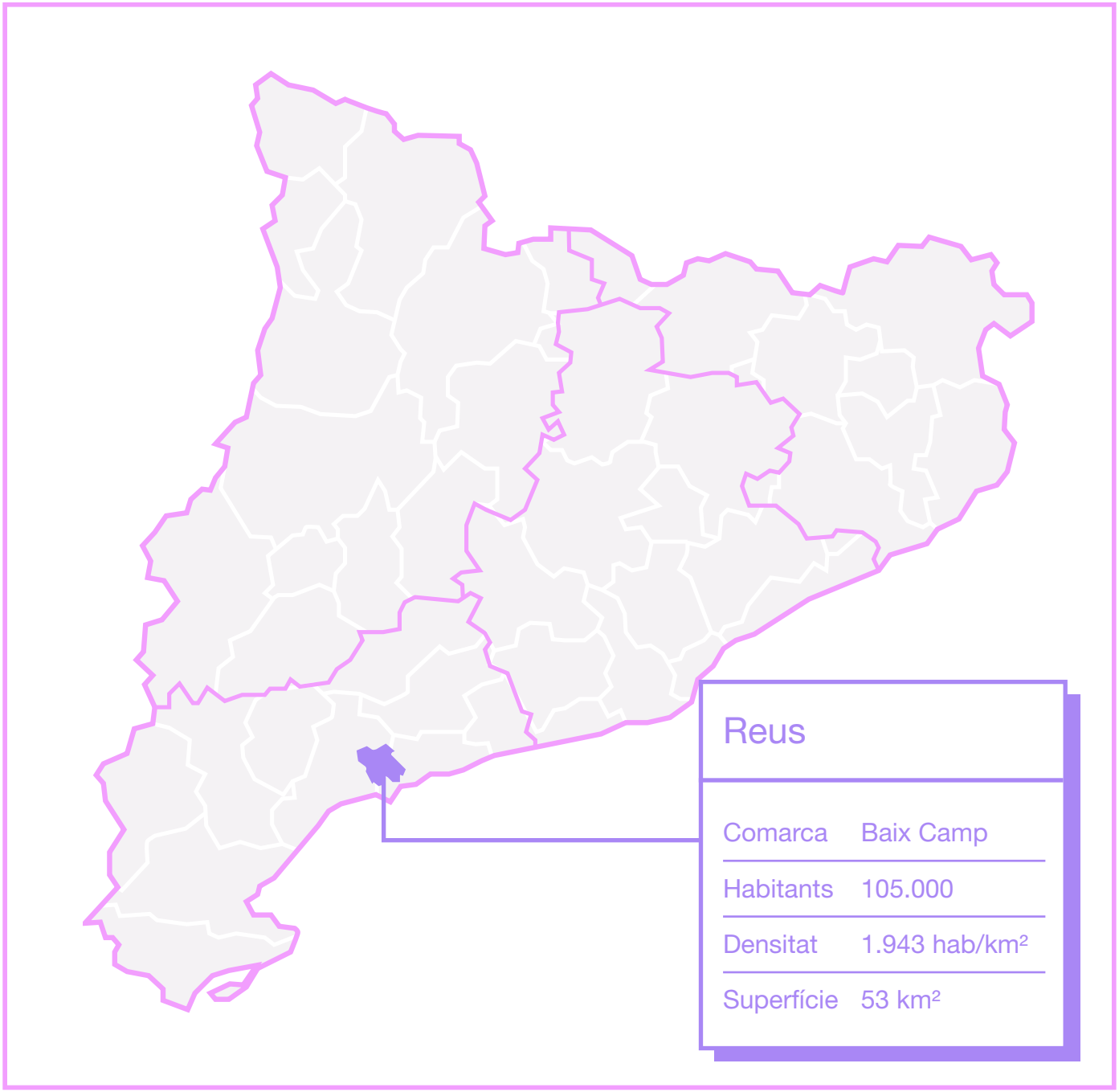

DIFICULTATS

Inici del procés amb 21 persones, que finalment acaben essent 11; moltes d'elles abandonen el grup per la situació de precarietat que viuen i per les dificultats econòmiques que les acompanyen, la qual cosa fa que no puguin disposar del temps i de l'esforç per implicar-se en el projecte.

Durant el procés de generació del dispositiu i d'acompanyament del procés, van ocórrer les dificultats pròpies de la creació de qualsevol procés grupal, en el qual es barregen persones que ja tenen una dinàmica de treball amb altres que hi entren noves. Tot i així, el fet d'haver-se iniciat amb una majoria de persones ja vinculades entre si, s'interpreta més en clau de fortalesa que no pas de dificultat.

Per a projectes petits com AbellesCoop, és clarament una dificultat el fet que no es pugui optar a concursos on la prestació del servei queda coberta per fons públics. En aquest sentit, hi ha el sentiment que, juntament a la voluntat política, cal continuar treballant per adaptar les licitacions per tal que projectes de poca envergadura hi puguin participar. Una de les claus per a possibilitar-ho seria fer lots més petits.

ÈXITS

El fet de començar amb un grup potent de dones ja organitzades com era el "Círculo de mujeres" és una clara fortalesa d'aquest projecte, atès que el fet que la proposta i voluntat municipal fos entomada per un grup consolidat, sensibilitzat i amb unes dinàmiques de funcionament ja establertes, va facilitar el procés d'arrancada.

S'interpreta, també, com un punt fort, el suport rebut de l'administració pública i, en aquest cas, el treball coordinat entre l'Ajuntament – Mas Carandell i l'Ateneu Cooperatiu.

Durant el primer any, es va dur a terme un seguiment i acompanyament molt acurat per part d'una empresa consultora contractada per part de l'Ajuntament, la qual orientà tot el procés de creació del projecte, tant pel que fa a la configuració del grup com al projecte cooperatiu (valors, missió, relacions...).

Si bé es relata que els primers mesos són molt durs, és llegit en clau d'èxit el fet d'haver arribat a les 54 usuàries en un any. Aquest creixement és explicat pel mateix funcionament del servei, que es nodreix del boca-orella, però també pel suport facilitat des de l'IMFE Mas Carandell-Ajuntament de Reus, que, a partir del juny de 2021 i fins al juny de 2022, contracta una empresa de comunicació que dona suport en l'àmbit web, xarxes i comercialització dels serveis de la cooperativa.

A més, les assistentes socials fan recomanació del servei i la cooperativa estableix una aliança amb l'Associació Alzheimer. En darrer lloc, AbellesCoop ha tramitat l'acreditació RESES (Registre d'Entitats, Serveis i Establiments de Serveis Socials) que ha d'ajudar en el creixement i la consolidació del projecte.

L'equip de la cooperativa llegeix també com un èxit el fet de tenir, a dia d'avui, un local propi i poder-ne pagar les despeses de lloguer. Atribueixen aquest fet, en bona part, a l'opció per la qual varen optar, la de tenir un règim laboral com a autònomes. Aquesta decisió els ha permès "alliberar" de certa càrrega econòmica la cooperativa, que, en poc temps, s'ha pogut consolidar i desplegar la seva acció.

Actualment, treballen a la cooperativa les 11 sòcies fundacionals i 4 persones treballadores externes.

RECURSOS

El pressupost directe total assignat des de l'IMFE Mas Carandell- Ajuntament de Reus van ser 23.000€ (més les despeses de personal de l'administració, no comptabilitzades), destinat a:

- Contractació d'una empresa de consultoria per acompanyar el procés de cohesió del grup i de generació de l'equip que havia de constituir la cooperativa.
- Suport tècnic (AODL i equip d'emprenedoria) de Mas Carandell en el procés de constitució.
- Contractació d'un servei de comunicació i difusió en mitjans del projecte, per promoure'l i donar a conèixer els serveis.

A més, el projecte ha rebut el suport de l'Ateneu Cooperatiu CoopCamp pel que fa al procés de creació i constitució de la cooperativa.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

El dispositiu s'activa dins el pla de recuperació econòmica post pandèmia. El procés de constitució té una durada de 8 mesos, durant els quals es duen a terme sessions de treball i cohesió de l'equip.

Inicialment, el projecte es difon entre les usuàries dels Cursos de Certificació Professional de Serveis sociosanitaris de Mas Carandell i entre les persones de la borsa de treball de Càritas Reus. Alhora, hi ha també l'interès directe del grup ja constituït de dones "Círculo de mujeres".

CONTACTE

WEB → lesabellescoop.com

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es veu com a molt positiu el fet que siguin les mateixes dones que activen la iniciativa les que facilitin la incorporació d'homes al sector ja que això trenca amb la divisió sexual del treball.

Es veu com a molt exitós el fet que en un any arribin a tantes usuàries.

Es ressalta la potència del fet que ja entri al projecte un grup prèviament format.

Es valora molt positivament el fet d'haver establert acords amb col·lectius potencialment contractants.

La qüestió del règim d'autònomes genera controvèrsia. Tot i així, si és llegit en clau d'estratègia per ajudar a arrencar l'activitat, pot ser entès. Ha de poder anar unit a garantir les condicions laborals d'un règim laboral per garantir la cura cap a la cuidadora.

POTENCIALS RISCOS

El fet que les treballadores siguin autònomes genera certa alarma: si cadascuna d'elles (i no la cooperativa) assumeix el pagament de la despesa de Seguretat Social, aquest fet desvirtua la idea d'activitat cooperativitzada (i, com a cooperativa de treballadores, aquesta hauria de ser una despesa cooperativitzada).

La pregunta que plana és com de difícil serà passar al règim general i assumir, per part de la cooperativa, les despeses que ara estan "externalitzades" en la figura d'autònom.

De nou, apareix la dificultat de poder facilitar l'accessibilitat del servei per a les famílies i, alhora, garantir el sou digne per a les treballadores. Cal que un dispositiu així vagi acompanyat de política pública per afavorir-ne la contractació.

Es corre el risc de convertir-se en cooperativa de facturació.

9

Ca l'Abril

Programa EnPrenem Cura

1 Justificació

Ca l'Abril és el resultat d'un procés integral d'acompanyament de l'Ajuntament de Barcelona, que comença amb l'exploració del sector de les cures en determinats barris de la ciutat, continua amb acompanyament a mida a professionals interessades en la constitució d'una cooperativa i finalitza amb el suport en el procés de consolidació de la iniciativa.

2 Antecedents

La Direcció d'Innovació Socioeconòmica de Barcelona Activa, conjuntament amb el Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Política Alimentària de l'Ajuntament de Barcelona, porta a terme diferents actuacions per la promoció de la innovació socioeconòmica als barris i districtes de Barcelona, així com per l'enfortiment i impuls de sectors estratègics de l'Economia Social i Solidària (ESS). Les actuacions s'emmarquen en l'Estratègia ESS Barcelona 2030, i en el Pla d'Impuls de l'ESS 2020-2023 (anteriorment 2016-2020).

En el cas concret del sector de les cures, la Mesura de Govern per una Democratització de la Cura 2017-2020 constitueix el marc estratègic per desplegar actuacions que contribueixin als següents objectius: reconèixer la cura com a part central de la vida socioeconòmica de la ciutat; promoure la socialització de la responsabilitat de tots els actors socials a l'hora de garantir el dret a una cura digna i de qualitat; i reduir les desigualtats

socials i de gènere que caracteritzen tant la provisió com la recepció de les cures.

En aquest context, les actuacions realitzades per part de Barcelona Activa van ser:

---

1 ⟶ La realització de tres exploracions per analitzar l'oferta i la demanda en el sector de les cures als barris de Zona Nord, Esquerra de l'Eixample-Sagrada Família i Sant Genís-Teixonera (novembre 2017-febrer 2018). Arran de les exploracions, es van identificar persones interessades en participar en un programa d'emprenedoria col·lectiva en el sector de les cures i es va dur a terme el disseny i realització de dues edicions del programa EnPrenem Cura (abril 2018-gener 2019).

2 ⟶ El suport a la constitució de la cooperativa Ca l'Abril, impulsada per persones participants en el programa EnPrenem Cura, i l'acompanyament i assessorament socioempresarial per la seva posada en marxa (abril 2019-actualitat).

3 ⟶ Des de maig del 2021, s'ofereix un servei d'assessorament especialitzat per organitzacions del sector de les cures. Les exploracions, les dues edicions del programa a mida EnPrenem Cura i el servei d'inserció que s'oferí a les persones participants com a suport sociocomunitari durant la participació en el programa, comptà amb el finançament de Pla de Barris. En darrer lloc, es van establir vincles amb recursos i serveis del territori com la Biblioteca de Zona Nord i la Casa de l'Aigua -on es realitzaren les sessions del programa-, el servei de canguratge municipal per a les participants del programa i altres serveis d'acompanyament a tràmits jurídics d'estrangeria i per a l'homologació de títols als països d'origen.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Ca l'Abril és una cooperativa de treball associat d'iniciativa social que ofereix serveis de cures i atenció personal a Barcelona. Inicialment, la cooperativa la constitueixen 12 persones, entre socis i sòcies treballadores i socis i sòcies col·laboradores, que han participat en el programa EnPrenem Cura, de Barcelona Activa. EnPrenem Cura és un pla formatiu i d'acompanyament de 188 hores realitzat al 2018-2019 que treballa diferents dimensions: personal, organitzativa, societària, tècnica-econòmica i comunitària. Durant el programa, es desenvolupa el pla d'empresa del projecte col·lectiu d'emprenedoria, el que més s'adapti i s'ajusti a les necessitats del grup, i es treballa en un model de negoci tenint en compte la viabilitat econòmica del projecte i el sector d'activitat on s'ubica.

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El programa EnPrenem Cura es va realitzar als barris de la Zona Nord de Nou Barris (Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona), territori d'actuació de Pla de Barris. El 80% de les persones participants del programa d'emprenedoria eren residents a barris inclosos al Pla de Barris. El programa pretén abordar els efectes negatius que es deriven de la concentració de renda més baixes en determinades àrees de la ciutat, impulsant diferents actuacions segons el context de cada barri per promoure l'activitat econòmica, incorporant el foment de l'Economia Social i Solidària.

Des de la seva constitució, Ca l'Abril té la seu a la innoBAdora de Barcelona Activa i presta serveis a tots els barris de la ciutat de Barcelona. La cooperativa manté el vincle comunitari amb el barri de Zona Nord i d'altres de Nou Barris, realitzant-hi accions en el marc de la campanya de prescripció social "Prescrivim Cura Digna" (2021-22), entre d'altres.

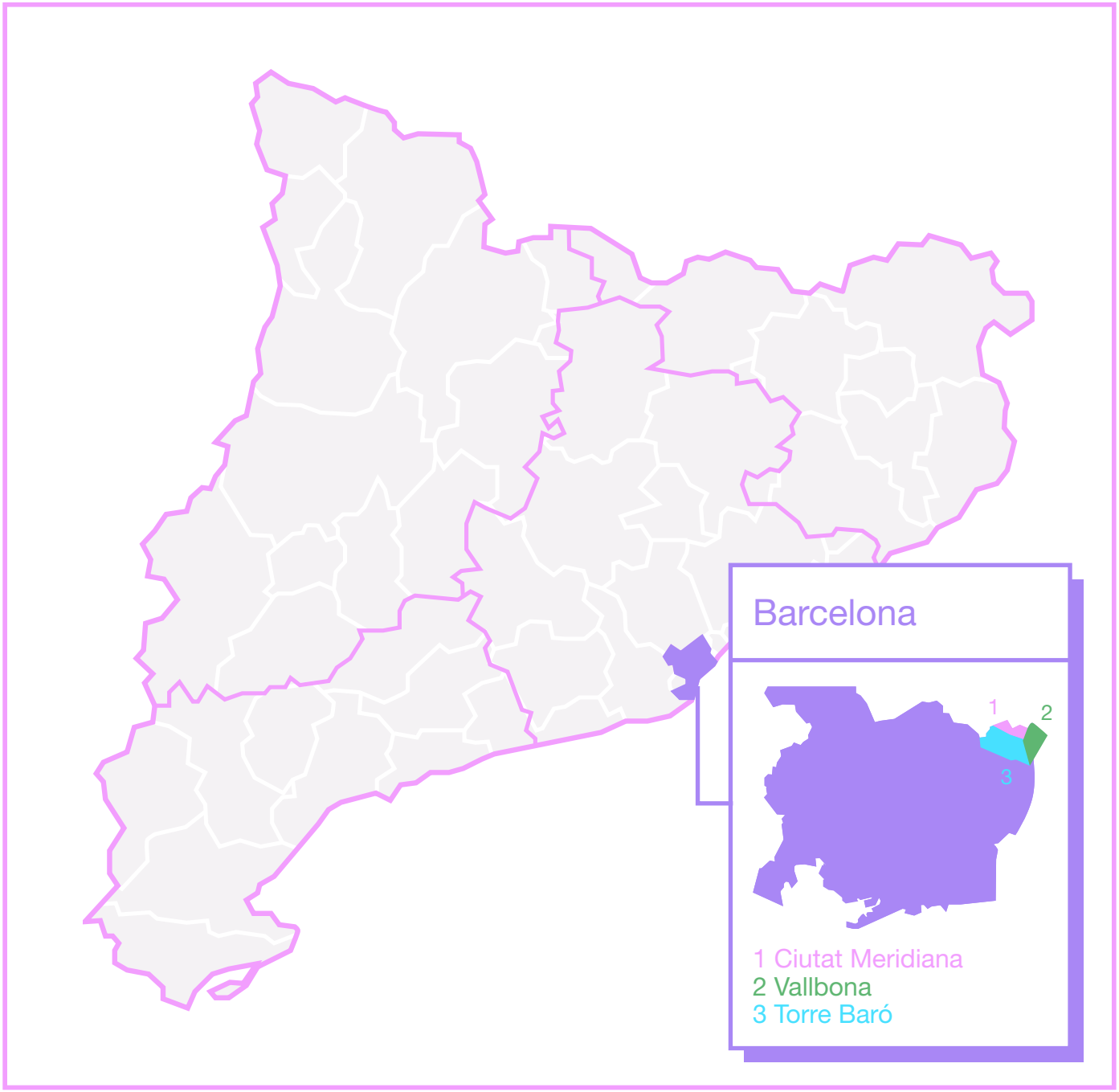

DIFICULTATS

Les principals dificultats de les iniciatives de l'ESS en el sector de les cures, identificades a partir de l'experiència de Ca l'Abril, tenen a veure amb la sostenibilitat econòmica i tècnica. D'una banda, el sector de les cures està molt poc valoritzat, ocupat per empreses mercantils que ofereixen serveis a preus hora molt baixos i una forta presència de mercat informal i, d'altra banda, es produeix una alta rotació de clients i una dificultat per realitzar jornades completes. En aquest sentit, una de les estratègies per a millorar la viabilitat ha estat treballar en un marc de consum responsable de cures i una comercialització que posi en valor la dignificació dels serveis i les treballadores, així com la col·laboració per la comercialització i la prestació de serveis amb altres empreses i entitats de l'ESS del sector de les cures agrupades en el grup d'intercooperació Cura Digna.

Pel que fa a les dificultats en la sostenibilitat tècnica, aquesta fa referència a la millora de la qualificació professional de les treballadores que impulsen projectes cooperatius de cures -sovint amb experiència, però no homologada-, així com a l'adquisició de competències per a la gestió de la iniciativa (eines ofimàtiques, gestió econòmica, comptabilitat, etc.) i la seva governança cooperativa.

En darrer lloc, cal mencionar que sovint les iniciatives són impulsades per persones en contextos de vulnerabilitat social i/o econòmica, factors que dificulten l'emprenedoria.

ÈXITS

Ca l'Abril es constitueix per persones en situació de vulnerabilitat social que treballen informalment en l'àmbit de les cures i que volen regularitzar la seva situació, dignificar la seva feina i vehicular una activitat econòmica viable a través d'un format col·lectiu i cooperatiu. L'aposta de la cooperativa és la contractació de treballadores en el Règim General de la Seguretat Social.

RECURSOS

L'Ajuntament de Barcelona-Barcelona Activa i Pla de Barris han destinat recursos pel disseny i la realització del programa a mida EnPrenem Cura i pel servei d'inserció complementari, que oferia, entre d'altres, incentius econòmics per la participació en el programa. En segona instància, el programa *"Activem les cures"* de Barcelona Activa, dirigit a organitzacions del sector, ha ofert un acompanyament especialitzat des de les primeres fases per la posada en marxa de Ca l'Abril i, durant el primer any, de manera intensa. Actualment, Ca l'Abril rep assessorament en les àrees de viabilitat, gestió econòmica i organització interna. A més, Ca l'Abril s'allotja a la InnoBAdora, incubadora de Barcelona Activa, des de la seva constitució.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

Arran de la col·laboració entre Pla de Barris i Barcelona Activa per a l'exploració del sector de les cures en determinats barris de la ciutat de Barcelona i de la creació del programa d'emprenedoria col·lectiva en el sector de les cures EnPrenem Cura.

CONTACTE

WEB → calabril.com

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es valora molt positivament el fet de treballar en un marc de consum responsable també en el sector de les cures.

Es valora molt positivament el gest per generar un tipus de comercialització que posa en valor la dignificació del servei i de les persones que el desenvolupen.

És molt destacable el fet que sigui un projecte d'intercooperació.

Per tal d'acabar de valorar l'impacte de la iniciativa, caldria poder quantificar el volum de diners públics que n'han acompanyat el desplegament.

POTENCIALS RISCOS

Cal garantir un espai de trobada i de coordinació entre les diferents iniciatives que, sense ocupar-los més temps del necessari, pugui solucionar possibles dificultats que apareguin en el procés de treball conjunt.

10

Més que Cures

1 Justificació

Es tracta d'una entitat que treballa des dels valors de l'ESS, amb figura d'associació. És una entitat compromesa amb la dignificació tant de l'escenari laboral de les proveïdores de cures com de les persones usuàries. En el procés de generació i creació, ha rebut el suport de l'administració pública a través diferents programes i acompanyaments. A més, aquest dispositiu es va crear en el si de la Xarxa CooperaSec que busca impulsar els projectes transformadors del barri del Poble-sec arrelats a l'ESS: sota el seu paraigua, s'ha facilitat que l'associació es beneficiï de programes promoguts per part de l'administració pública.

2 Antecedents

L'Associació Més que Cures sorgeix de la Xarxa CooperaSec del barri del Poble-sec. La xarxa va detectar la necessitat d'incloure a la comunitat totes les dones veïnes del barri que treballaven com a cuidadores i netejadores de la llar, principalment dins l'economia submergida, sense drets, i vivint les seves experiències de manera aïllada. Es va detectar, també, que eren majoritàriament dones migrades, algunes amb la situació administrativa regularitzada i altres que no, i sense cap formació professional.

A través de l'eix Cooperacures, es va iniciar una consulta comunitària per apropar-se a aquestes dones i dissenyar, al seu costat, un programa formatiu d'apoderament i autoorganització. Les candidates a integrar aquest grup havien de reunir certs requisits que els permetessin accedir a una formació subvencionada en autoorganització laboral i de professionalització. Els recursos que es van destinar a aquesta formació i acompanyament provenien de la convocatòria de subvencions Impulsem el que fas, de Barcelona Activa.

Així, el novembre de 2017, es va aconseguir integrar a un grup de 10 dones expertes en cures. CooperaSec va ampliar la seva preparació amb formacions sobre economia de les cures i Economia Social i Solidària. L'objectiu d'aquest procés va ser dignificar el sector de les cures a través de l'autoorganització laboral i

l'emprenedoria col·lectiva des d'un esquema de valors que enforteixi la transformació de l'economia. Actualment, són beneficiàries de l'acompanyament de l'equip tècnic d'InnoBA, de Barcelona Activa, en temes d'aplicació d'eines de gestió i administració per a entitats de l'ESS.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

L'Associació Més que Cures és una entitat de dones organitzades per promoure el benestar de la comunitat a través d'un servei professionalitzat de cures i treball a la llar amb un preu just. Això inclou serveis d'acompanyament a persones dependents atenent el seu moment vital amb una mirada respectuosa i individualitzada.

A més de la feina productiva, la seva acció quotidiana vincula el suport mutu, la denúncia social, la dignificació del treball de les cures, la formació per a la professionalització i acreditació d'experiència per a treballadores del sector. Treballen amb una mirada de consum responsable de les cures dins de l'Economia Social i Solidària.

Actualment, contracten les persones cuidadores en Règim General per assegurar els seus drets laborals; gestionen períodes de vacances, i cobreixen les substitucions, garantint la continuïtat d'un servei professional i de qualitat per la comunitat.

També, a través de l'Associació i de manera conjunta amb altres entitats del sector, es treballa per visibilitzar la necessitat de la professionalització, fent èmfasi en el fet que hi ha dones i homes que, sense tenir permís de treball ni de residència, fan tasques de cures a l'interior dels domicilis, sense professionalitzar-se perquè la seva situació migratòria no els permet accedir als programes de formació certificada que aquest sector requereix. Així, s'ha pactat amb Barcelona Activa un permís especial per cursar els mòduls formatius en temes sanitaris amb el passaport, a través de l'ús d'una clau d'accés a la formació en línia.

Cada any es programen una sèrie de monogràfics en cures per a dones sense papers que estiguin treballant com a cuidadores a domicili, sense estar professionalitzades, des d'un enfocament d'autocura i amb l'atenció centrada en la persona. L'objectiu és que puguin oferir una millor intervenció cap a les persones dependents i, sobretot, puguin cuidar la seva salut física, mental i emocional.

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

L'Associació Més que Cures té influència i ofereix els seus serveis, principalment, a la ciutat de Barcelona i la seva zona metropolitana.

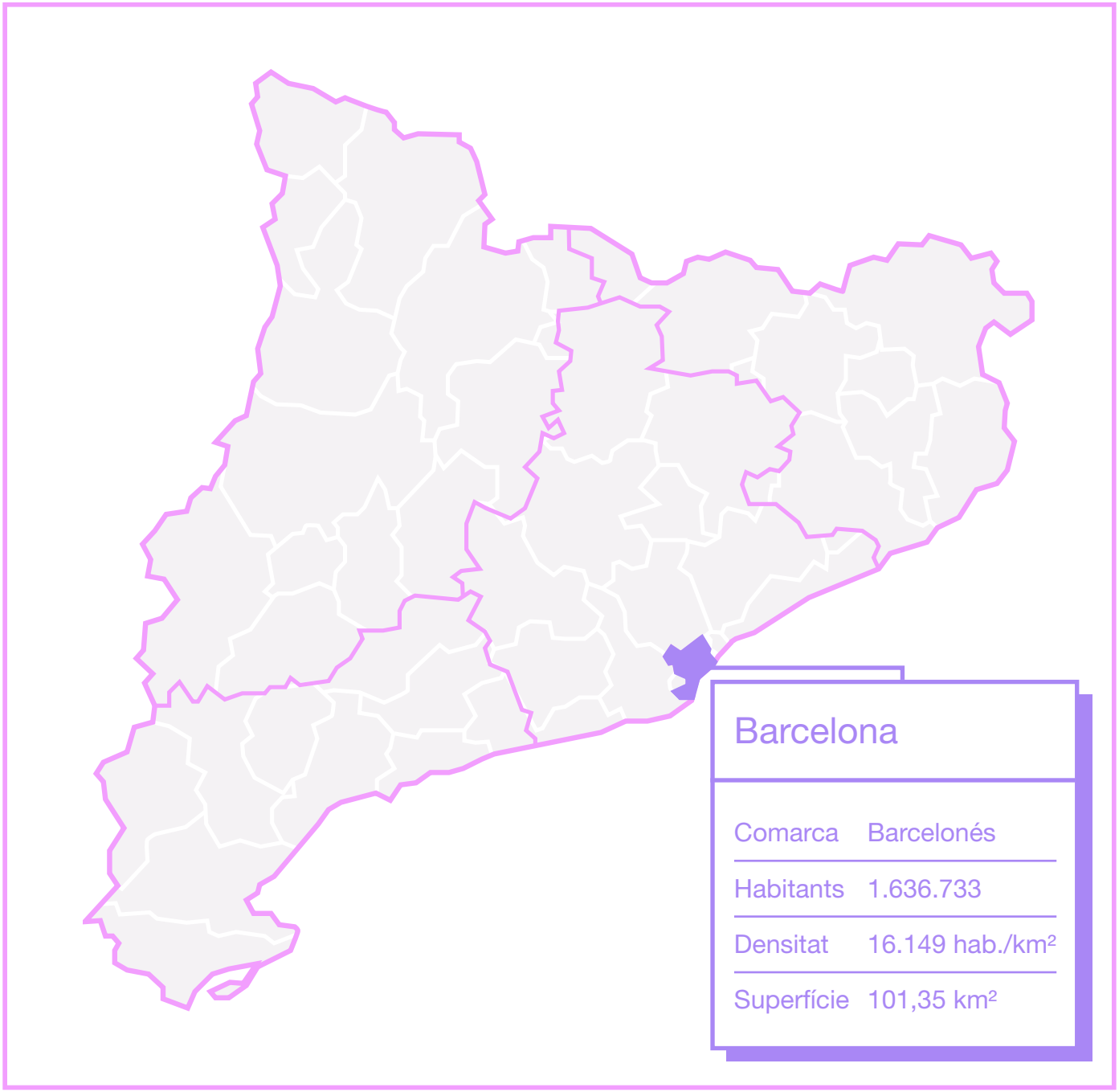

DIFICULTATS

Una de les dificultats amb la que es troba l'Associació és el temps que comporta aconseguir que les sòcies de nou ingrés se sentin identificades amb el projecte, la qual cosa requereix que disposin d'hores de gestió que, de moment, no poden ser remunerades.

Un altre escull és l'autogestió de l'activitat que genera la prestació dels serveis, on sovint es necessitaria un reforç formatiu per assumir determinats aspectes de la gestió empresarial. S'hi uneix la falta d'eines d'administració que s'adeqüin a la manera de gestionar l'empresa que té l'associació.

No menys important, i transversal a altres iniciatives, és el fet que el de les cures és un sector amb poc valor de mercat i poc reconeixement social que es fa difícil dignificar. Així, és difícil mantenir les jornades completes de l'equip de treball, i, sobretot, oferir-los sous més dignes.

A tot això, cal afegir-hi el fet que actualment no existeix un marc regulador que ajudi a entitats com Més que Cures a prestar serveis a domicili més dignes, tant per a la cuidadora com per a les famílies que gaudeixen del servei.

Cal dir que, si bé és cert que a través de la seva relació amb l'administració pública duen a terme un fort procés de sensibilització, reconeixen que és un camí que requereix d'una força singular i clau, atès que l'administració dissenya programes i assigna recursos, però moltes vegades les quantitats més importants es destinen a projectes que es lucren dels serveis de cures i es restringeix el benefici d'aquests recursos a entitats de l'ESS que estan fent un treball més digne i més humà, respecte a la prestació de serveis de cures a domicili.

Segons l'associació, una manera clau en què l'administració pública es pot comprometre amb el consum responsable de les cures i amb la dignificació del sector, és afavorir i fomentar la seva prescripció des de diferents escenaris (l'atenció primària, la prescripció social, els serveis socials, etc.), amb un reconeixement institucional públic a aquestes tasques.

ÈXITS

Un dels principals èxits a destacar és que les treballadores gaudeixen dels seus drets amb contractes en Règim General. A dia d'avui (finals de l'any 2022), aquestes contractacions es tradueixen en 6 jornades a temps complet i 7 mitges jornades.

És una de les poques entitats que, dins la Xarxa de Cura Digna, figuren en el Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials (RESES), fet que els permet treballar amb persones que es troben en situació de dependència i que vulguin accedir a prestacions econòmiques i de serveis socials reconegudes per la Llei de la Dependència.

L'activitat i manera de prestar el servei per part de l'associació és doblement valorada: per la persona usuària, a qui se li dona la tranquil·litat que tindrà un servei professional i continu; i per la persona cuidadora, a qui es dignifica el treball i se li ofereix un grup de suport i autocura.

Vinculat al tema de l'autocura, s'identifica com a èxit la creació del Racó de les Cures (veure fitxa més endavant), un punt de referència al barri del Poble-sec però també al conjunt de la ciutat que té una triple funció:

- Gestions i cures internes de les sòcies.
- Acollir i acompanyar a persones cuidadores del barri, siguin professionals o familiars.
- Acompanyar dones del sector que no tenen permís de treball, donant-los a conèixer recursos disponibles.

Atesa la creixent activitat de serveis, Més que Cures integra a més dones en la seva associació, amb la promoció de la contractació de dones grans i d'origen divers a qui el mercat rebutja tant per la seva edat com per la seva situació d'origen.

L'associació s'ha posicionat a través dels valors que fomenta, essent reconeguda i valorada positivament al barri i la ciutat com un projecte reivindicatiu i d'impacte social.

Ha entaulat relacions d'intercooperació amb altres entitats de cura per unir voluntats i col·laborar juntes per la dignificació del sector, procés del qual n'ha resultat la Xarxa de Cura Digna.

RECURSOS

Més que Cures necessita recursos externs per sostenir l'activitat de gestió i d'administració, els quals provenen, en bona part, de les subvencions.

Gràcies als recursos econòmics obtinguts a través de les subvencions, poden mantenir la gestió de projectes comunitaris relacionats amb la dignificació de les cures i la inclusió laboral de dones discriminades en la comunitat per raons d'edat i, alhora, fomentar la professionalització del sector.

L'altra font d'ingressos és la que genera la prestació de serveis de cures i neteja a domicili, el canguratge per esdeveniments, i també per l'aportació de la quota de sòcia treballadora i la quota de soci consumidor, que permet pagar les nòmines, les cotitzacions, els impostos, despeses per EPIS, etc. L'aportació d'aquestes quotes (treballadores i consumidores) és una aportació mínima mensual que permet a l'associació finançar algunes de les hores reproductives que es realitzen.

És una estratègia perquè el model operatiu i econòmic funcioni. Malgrat aquestes aportacions, necessiten el suport de Cooperasec, que els permet compartir espais i algunes qüestions operatives com la comptabilitat.

En darrer lloc, cal mencionar que, a través de la participació a CooperaSec, formen part del programa *Comunalitats Urbanes* de la Generalitat de Catalunya com a entitat coordinadora de l'Eix de Cures de la Comunalitat Urbana Poble-sec. A més, l'associació ha estat beneficiària d'una assignació pressupostària del Pla de Barris, a través de la qual ha dut a terme, durant vuit mesos, un projecte pilot de Punt d'informació per a l'atenció de dones migrades sense papers veïnes del barri.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

L'Associació Més que Cures es va crear a l'agost del 2018, després d'un procés intensiu de formació i d'acompanyament d'un grup de dones veïnes del barri que es dedicaven al treball de la llar i les cures quan van acabar un procés de formació d'autoorganització laboral.

CONTACTE

Persona de referència: Amelia Campos Rios

TELÈFONS → 685 095 324
623 288 715

ADREÇA → C/Blai, 34
(Baixos de la Biblioteca Francesc Boix)
08004 - Barcelona

MAIL → mesquecures@gmail.com

WEB → mesquecures.org

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es valora molt positivament el fet d'haver generat un espai físic com és el Racó de les cures amb tot el retorn que genera a l'entorn.

És altament interessant la proximitat que genera el dispositiu i l'enxarxament i articulació amb el territori.

Es destaca la important dimensió comunitària del projecte Més que Cures. La iniciativa neix per cobrir les necessitats del territori i intenta conjugar l'activitat socioempresarial amb accions comunitàries al barri.

És de gran valor la trajectòria cap a l'autonomia del projecte per part de les mateixes treballadores, inicialment impulsat per un equip tècnic, a mesura que ha millorat la sostenibilitat tècnica i econòmica.

Importància de la intercooperació com a pilar de l'associació.

POTENCIALS RISCOS

S'alerta del fet que cal acompanyar un servei com aquest de finançament públic per tal de garantir-ne l'accessibilitat i, alhora, el manteniment de l'estructura reproductiva.

L'enxarxament a través d'estructures de segon nivell és una estratègia interessant, que també els permet accedir a més finançament. Però conformar-la, porta temps i treball d'acompanyament.

L'administració pública ha de poder acompanyar el desplegament d'iniciatives com aquestes mitjançant la incorporació de clàusules socials a les licitacions per tal de garantir que hi poden participar.

11

Fundació Ulldecona

1 Justificació

És una iniciativa a destacar atès el procés de municipalització del servei de cures, tendència que no és habitual en el conjunt del territori. Tot i certes dificultats administratives i burocràtiques, s'ha optat per unificar en una Fundació de titularitat pública els serveis de cures per a la població d'Ulldecona i els voltants.

Una Fundació pública és una persona jurídica creada o assumida per l'Administració pública la naturalesa i forma de la qual corresponen estrictament a les de les fundacions de dret privat. Com tota Fundació, és una organització sense afany de lucre.

2 Antecedents

El servei de cures de la Fundació Ulldecona va néixer com a resultat d'un programa ocupacional en què es formaren treballadores per assistència domiciliària, amb la voluntat de donar resposta a dos factors: per una banda, un àmbit que s'identificava com a necessitat creixent per part de les persones demandants del servei; per l'altra, el mateix sector com a nínxol d'ocupació per a les persones treballadores de la zona que es trobaven en situació d'atur o en una situació contractual precària.

Més enllà de la treballadora familiar de l'Ajuntament que prestava servei a les persones que més ho necessitaven, no hi havia cap empresa que oferís aquest servei a Ulldecona. Tota l'atenció a la dependència era realitzada per dones sense un contracte per prestació de serveis i, per tant, sense garanties laborals. Per altra banda, les persones usuàries rebien atenció per part de persones que no disposaven de la titulació ni de la formació requerides.

Així, les persones que van iniciar el servei volien, entre d'altres coses, dignificar la professió.

Inicialment, doncs, el programa es va dur a terme per oferir formació a un col·lectiu concret, en aquest cas dones de més de 40 anys, sense formació i amb ganes de treballar, i per això es va escollir aquest àmbit. El mateix

Taller d'Ocupació contemplava experiència professional i formació específica, dins de la qual van rebre assessorament en gestió empresarial.

A poc a poc, el model evoluciona i acaba resultant en el que ara és la Fundació Ulldecona. Al llarg del seu desenvolupament, la Fundació ha viscut diverses etapes, en què han anat afegint-se serveis, d'altres s'han modificat i s'ha crescut. El creixement no ha estat lineal, sinó que ha combinat moments d'estabilitat i estancament amb altres de creixement moderat i algun de concret de creixement molt més ràpid.

Políticament, la Fundació és un mitjà propi de l'Ajuntament, per tant la vinculació amb l'administració municipal és clara. A diferència d'altres ens i instruments que ha tingut l'Ajuntament d'Ulldecona, la Fundació ha comptat amb el suport de tots els governs municipals i part del seu èxit i desenvolupament es sustenta en aquesta unanimitat política en quant a la necessitat dels serveis que es presten.

Pel que fa a l'anàlisi de les polítiques públiques amb perspectiva de gènere, el Consell Comarcal va desenvolupar el 2020 el "Pla Comarcal de Polítiques de Dones" que identificava les problemàtiques socials de les dones de la comarca i proposava solucions en matèria d'igualtat de gènere.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

La Fundació Ulldecona és una entitat que presta els seus serveis en l'àmbit de l'atenció a les persones i que ho fa a través de diferents àrees. Actualment, es presten serveis vinculats a la infància, serveis de menjadors escolars, serveis de neteja, serveis d'assistència domiciliària i l'Espai de Respir que és un programa d'atenció a les persones que pateixen malalties neurodegeneratives i altres malalties cròniques evolutives i de dependència funcional.

Pel que fa a la governança, la Fundació és un mitjà propi de l'Ajuntament d'Ulldecona. L'òrgan de govern és el patronat, el qual presideix l'Alcaldessa. La resta de membres del patronat són del ple de l'Ajuntament, entitats i associacions locals, representants de les treballadores i representants dels centres educatius del municipi.

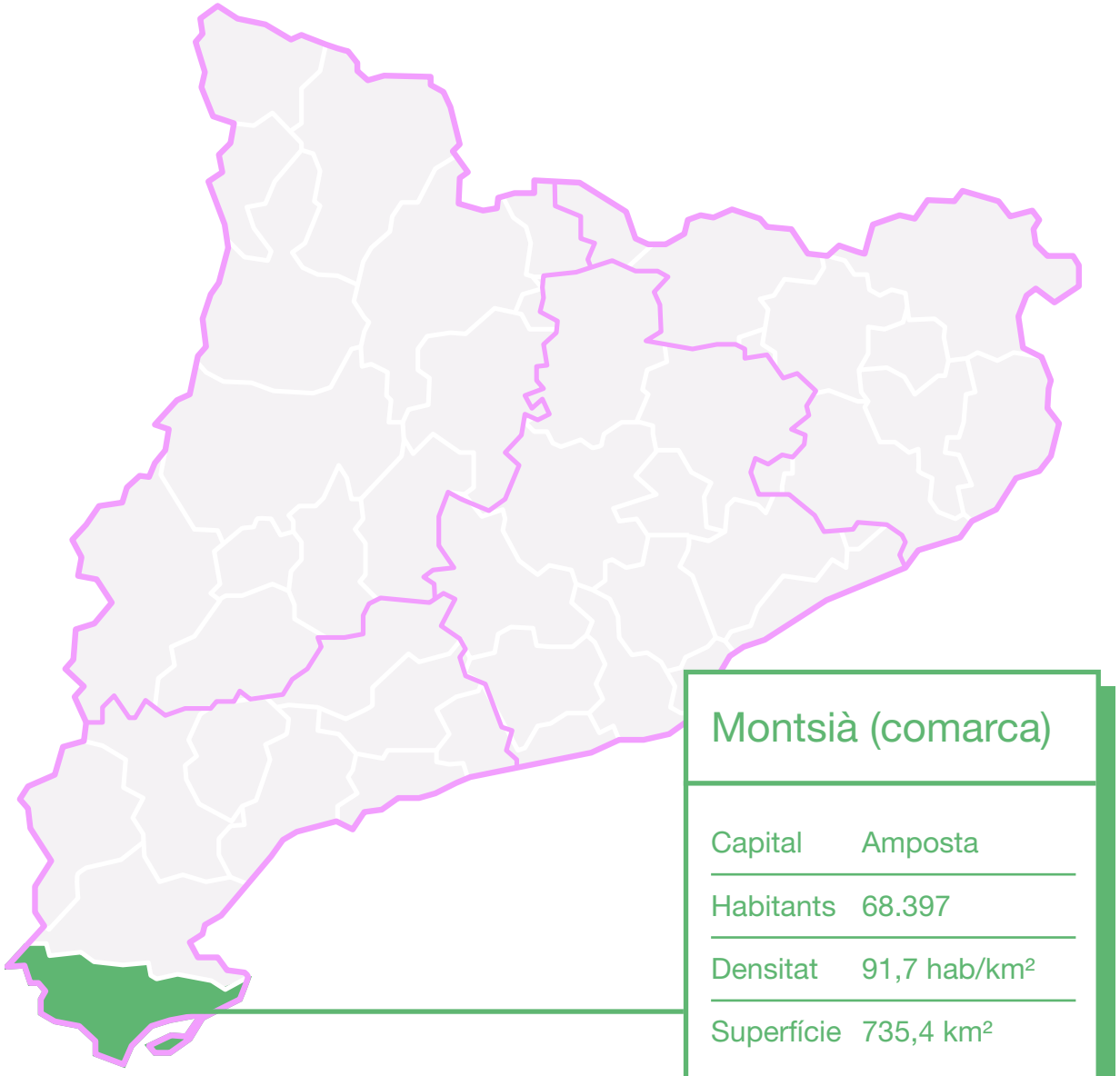

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El territori en el que es desenvolupa l'activitat és la comarca del Montsià, especialment a Ulldecona i Amposta, però també a la resta de poblacions. En aquest territori hi viuen actualment 68.397 persones, amb índexs d'envelliment, sobreenvelliment i de dependència de la gent gran per sobre de la mitjana de Catalunya.

DIFICULTATS

Les pròpies de la gestió amb persones, dels processos grupals on hi ha sensibilitats i necessitats diferents. També s'identifica com a escull el fet de trobar persones amb la formació adequada per poder cobrir les vacants.

Alhora, la dificultat per finançar projectes socials, atès que les fonts de finançament són escasses i és complicat quan la rendibilitat és baixa i es treballa en marges comercials petits, que, per tant, ofereixen menys retorn econòmic directe que altres tipus de projectes i inversions.

La gestió del creixement, quan es produeix, és un moment difícil en aquest tipus de processos, així com la disputa amb l'economia submergida.

Pel que fa a les prestadores del servei, sovint es fa difícil trobar els mecanismes perquè puguin dur a terme la formació, ja que això els suposaria deixar de treballar per formar-se.

Pel que fa al sou, les treballadores de la Fundació reben al voltant de 7,50 €.

ÈXITS

S'ha aconseguit prestar serveis a un cost just, donar feina a un gran nombre de persones, oferir serveis necessaris a persones amb pocs recursos i cobrir necessitats socials que sense la Fundació quedarien sense resoldre.

Ara mateix, en aquesta línia d'actuació de la Fundació hi ha unes 55 treballadores, totes amb contracte indefinit i en jornades molt majoritàriament per sobre de les 30 hores setmanals. El conveni al que estan adscrites per al servei d'assistència domiciliària és el VII Conveni Col·lectiu Marc Estatal de Serveis d'Atenció a les Persones Dependents i Desenvolupament de la Promoció de l'Autonomia Personal.

RECURSOS

La Fundació Ulldecona rep cada any una subvenció de 17.000€ de l'Ajuntament d'Ulldecona.

Les persones usuàries paguen pel servei que reben (habitualment tenen assignat un grau de dependència, per la qual cosa tenen dret a una prestació econòmica per a fer ús dels serveis).

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

La Fundació Ulldecona va ser creada el 2004 per facilitar el desenvolupament sostenible, equilibrat i coherent amb el medi i per tal de promoure i impulsar l'expansió econòmica i social d'Ulldecona i els seus barris, i amb l'ànim d'ajudar a aquells col·lectius d'especials dificultats. Dins d'aquests objectius de treball, arran d'un programa ocupacional per a professionals en l'àmbit de les cures, es va decidir municipalitzar el servei i dur-lo a terme per part de la Fundació.

Actualment, la Fundació Ulldecona realitza el servei d'ajuda a domicili a tots els municipis de la comarca del Montsià.

En darrer lloc, cal destacar que la Fundació forma part de l'Ateneu Cooperatiu de les Terres de l'Ebre, la Xarxa d'Economia Solidària i Coop57, a través de les quals treballen per a l'expansió de l'economia social a les Terres de l'Ebre.

CONTACTE

WEB ⟶ fundacioulldecona.com

MAIL ⟶ info@fundacioulldecona.com

TELÈFON ⟶ 977 72 15 29

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Capacitat que ha tingut per fer emergir l'economia de les cures.

Sorprèn la forma jurídica de Fundació; s'entén que, enfront la dificultat dels municipis per internalitzar professionals (capítol 1), pot ser una bona fórmula per internalitzar el servei i, alhora, fer-lo sortir de l'economia submergida.

Pot ser un primer pas i entenem que és molt lloable en un territori com en el que es desenvolupa, però li veiem certes mancances.

POTENCIALS RISCOS

Ens alerta especialment el salari que perceben les treballadores (7,50€/hora!). Seria altament recomanable passar al conveni de treballadores de la llar.

Hi ha dignificació del servei i de les cuidadores? quins mecanismes hi ha per a garantir-la?

Alertar del fet que dignificar aquest treball no només és garantir un preu just, sinó entendre que no pel fet de ser dona i major de 40 anys, aquesta ha de ser la sortida laboral.

ALTRES ASPECTES

Per què s'ha optat per fer una fundació com a via de municipalitzar? Per què no una empresa pública? O generar una associació?

Caldria veure la governança. Qui forma el patronat? com es prenen les decisions?

Necessitaríem aprofundir en el concepte.

Ens preguntem si la subvenció de 17 mil euros permet mantenir per si sola tota l'estructura de la fundació (tota la part reproductiva)

Ens caldria conèixer una mica més la missió/ estatuts, etc. de la Fundació i veure de quina manera es garanteix la qualitat i filosofia de la fundació.

Qui porta la gestió de la fundació?
La part més reproductiva?

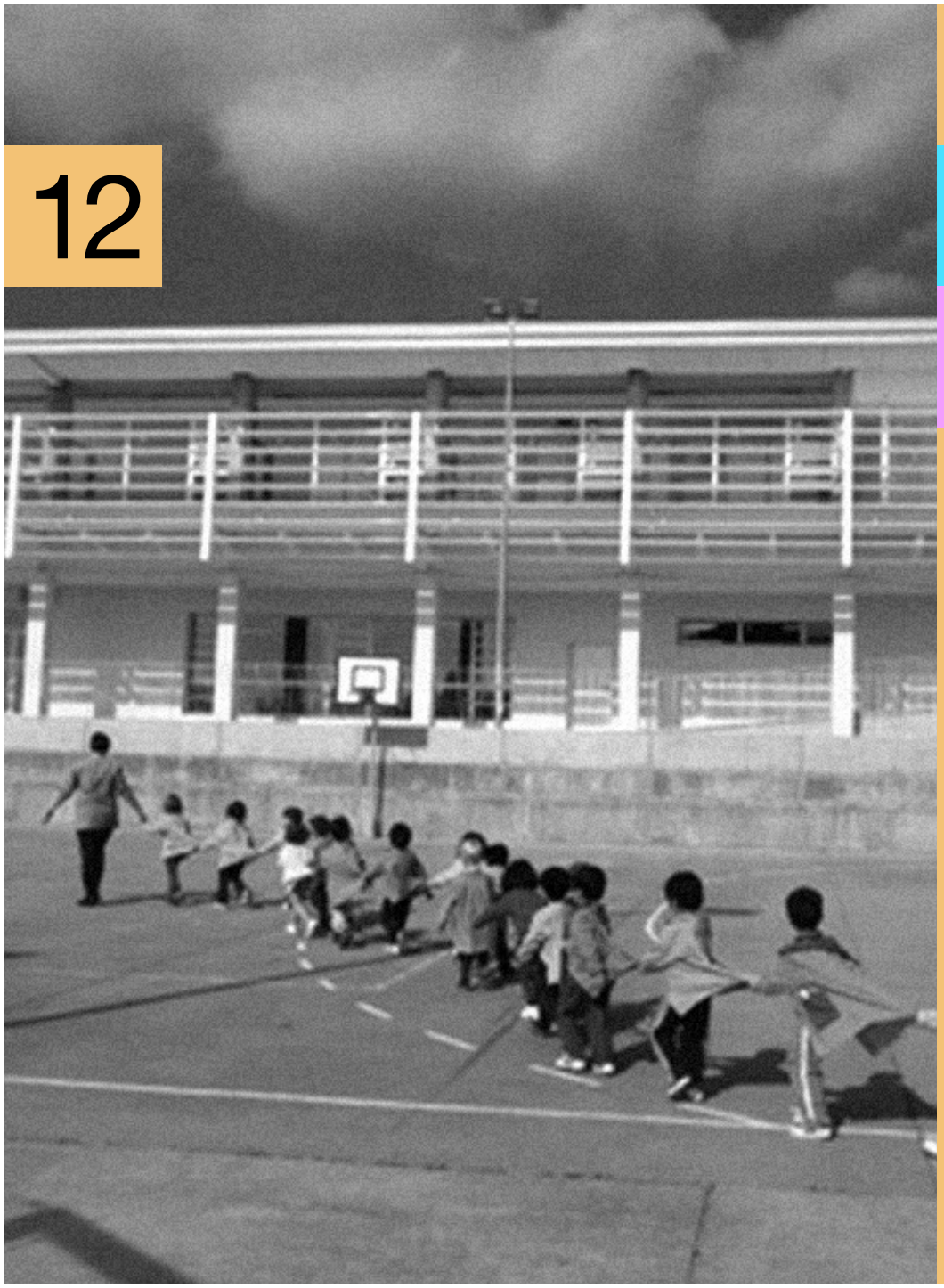

12

Alella Poble

Cuidador

1 Justificació

La prova pilot a Alella de ‘Pobles que cuiden’ pretén ser l’inici del que es coneix com a una comunitat cuidadora, on tot el poble forma part de la comunitat (institucions públiques i privades, teixit econòmic i productiu local, veïnat, escoles, etc.) per tal de posar de manifest que totes i tots en algun moment necessitarem ser atesos. Com a objectiu final, pretén dignificar les tasques de cura.

El punt de confluència entre administració pública i l’Economia Social i Solidària és el fet que es crea una comunitat sense ànim de lucre on tothom hi té cabuda i protagonisme, i que el projecte es desenvolupa a través d’una associació sense ànim de lucre, constituïda amb l’objectiu principal que tothom esdevingui cuidador/a.

2 Antecedents

Per l’entitat ‘Pobles que cuiden’, una comunitat cuidadora és una comunitat on les institucions públiques, les entitats i el veïnat, abraçant el cicle natural de la vida, i reconeixent la vulnerabilitat de les persones, interdependència i finitud, actuen de forma coordinada i integrada per contribuir a que totes les persones puguin cuidar i se sentin cuidades i acompanyades.

El Model d’Acció Comunitària de ‘Pobles que cuiden’ (MAC-PQC) és el model proposat per l’Associació Pobles que cuiden. El model s’ha construït sobre els aprenentatges generats per altres experiències, i ha estat testat per primera vegada, des de l’any 2019, al municipi d’Alella (Maresme).

Entre els anys 2019 i 2020 es posa en marxa la iniciativa comunitària “Alella, poble cuidador”. Posteriorment, les persones i entitats impulsores decideixen crear Pobles que cuiden, una associació sense ànim de lucre, constituïda l’any 2022.

La idea sorgeix abans de la pandèmia arran de la necessitat de posar en valor la cura i vol contribuir a generar espais de vincles entre la

comunitat. L'objectiu és impulsar canvis en la forma com ens relacionem amb la vellesa, la malaltia, el dol, etc. Es tracta de crear espais per tal que totes les persones siguin cuidadores, incloent respostes a la soledat no desitjada, per exemple, tot fomentant la corresponsabilitat entre institucions públiques, entitats i veïnat amb el principal objectiu que tota la tasca de cures no recaigui només en les dones (que representen el 78% de persones cuidadores).

El Model d'Acció Comunitària "Pobles que cuiden" es caracteritza per 5 trets fonamentals:

1 ⟶ **Una xarxa comunitària sustentada en un trípode:** institucions públiques, veïnat i empreses i entitats.

2 ⟶ **Iniciativa intergeneracional i transversal:** intergeneracional implica no només que la iniciativa està dirigida a totes les persones de la comunitat, independentment de la seva edat, sinó la voluntat de generar espais de trobada entre persones de diferents edats, i, especialment, entre les persones joves i les persones grans de la comunitat. Transversal: implica col·laborar en xarxa per a que la iniciativa es faci palesa en diferents àmbits de la vida i espais en el territori. El d'intervenció prioritza l'acció en 6 espais de la comunitat: places i carrers; llars i comunitats de veïnes i veïns; centres socials i sanitaris; centres educatius; botigues i centres de treball; institucions públiques.

3 ⟶ **Pobles que cuiden té l'ambició de generar canvis en creences, pràctiques i polítiques públiques** que contribueixin a que totes les persones de la comunitat puguin cuidar i se sentin cuidades i acompanyades. Per situar la cura en el centre de la convivència és imprescindible generar un nou paradigma a partir de la consciència, l'emoció i l'acció.

4 ⟶ **Acció integrada i coordinada:** pobles cuidadors pretén, a partir d'una visió i uns objectius comuns, que les diferents agències del territori actuïn de forma integrada i coordinada. Per aconseguir-ho, s'aposta per establir el rol d'Agent de Suport a la Xarxa Comunitària Cuidadora, acordar i implementar Plans d'Acció Anuals, i establir Grups de Treball que integrin persones representants de les institucions públiques, les entitats i el veïnat, tot fomentant la complementarietat entre els àmbits públic i privat, i entre diferents sectors com l'educatiu, el cultural, el sanitari i el social.

5 ⟶ **Iniciativa sostinguda per la comunitat:** impulsar una comunitat cuidadora és un projecte de la comunitat i per la comunitat, i ha de ser sostinguda per aquesta per poder assegurar la seva continuïtat en el temps. Per aconseguir-ho, les Eines Metodològiques desenvolupades inclouen l'elaboració i implementació de Plans d'auto-sostenibilitat.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Alella poble cuidador: impulsar una xarxa cuidadora a través d'un model d'intervenció comunitària on tothom pugui ser cuidador/a amb l'objectiu de posar en valor les tasques de cura, treure el pes de la cura a la població femenina i fomentar la corresponsabilitat.

Les accions concretes dutes a terme han estat diverses. Per una banda, fer pedagogia vers les tasques de cura a 6 espais diferents: escoles, parcs, centres socials, centres sanitaris, botigues i entitats del municipi, tot encabit dins d'un pla d'acció anual basat en accions de cura i treball i de sensibilització a través de personal voluntari. Per altra banda, acompanyament a través de voluntariat, centrat en accions de dol, soledat no desitjada i malaltia crònica. Les derivacions provenen bàsicament dels centres assistencials. Pel que fa sensibilització a les escoles, tant a públiques com a concertades, tres línies de treball: sensibilització en temes de dol, unitats didàctiques sobre cura i envelliment, i escoles taller. En darrer lloc, comerços del poble: distribució de l'adhesiu "jo també cuido" i foment que les botigues donin informació sobre el projecte.

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

Alella, 10.000 habitants. L'acció va dirigida a persones amb dependència i gent gran però pretén involucrar tota la ciutadania, entitats i ens públics del poble.

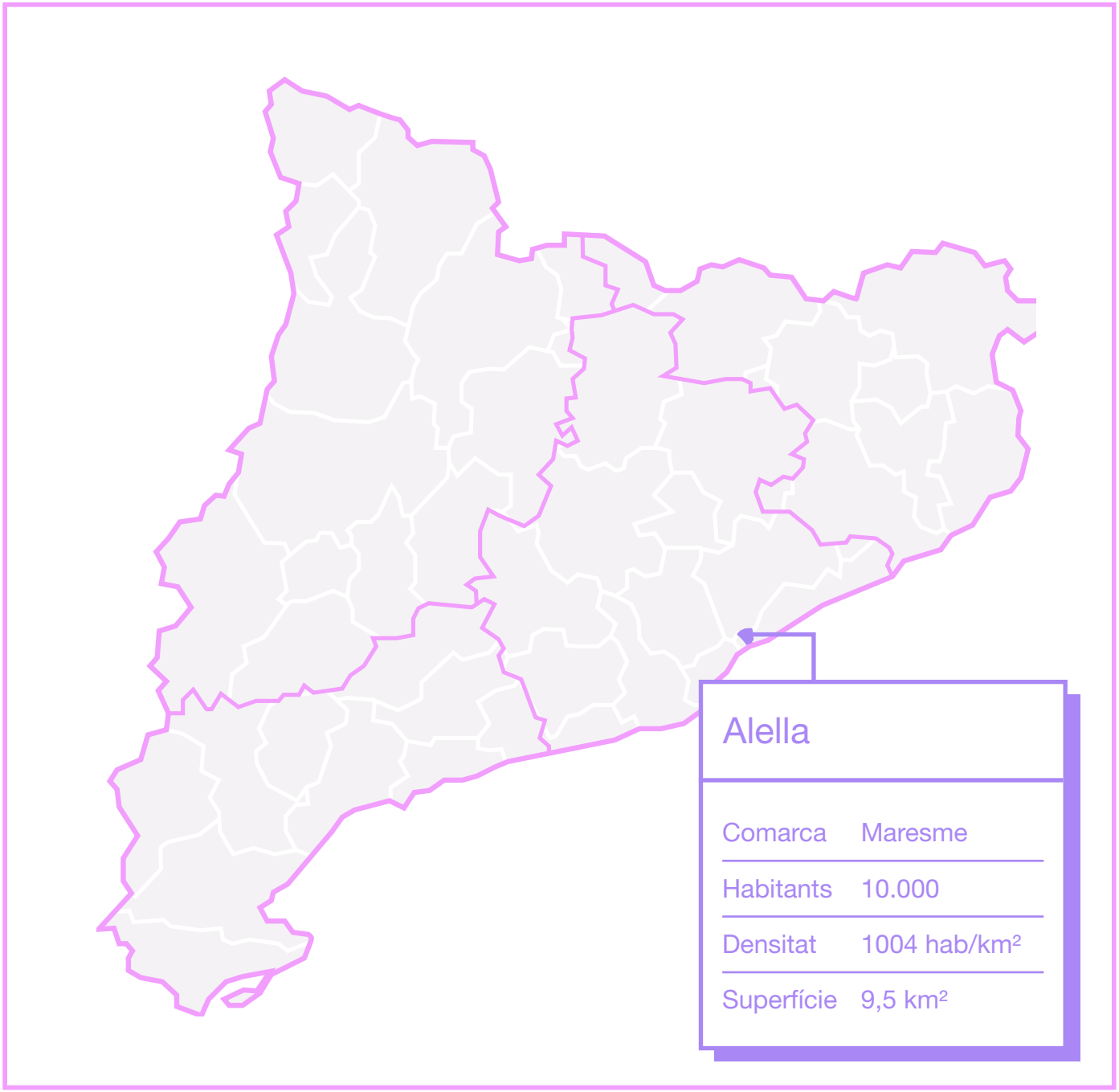

CÁRITAS

DIFICULTATS

La principal dificultat és que costa molt trobar finançament.

Un altre escull és replicar el model a altres municipis per adaptar-lo a la realitat de cada territori (població, context social, etc.), tot i que és important remarcar que, si un altre municipi vol reproduir la iniciativa, la plataforma i l'assessorament es cedeix sense cap cost.

ÈXITS

El projecte ha tingut una bona acollida i tothom s'hi ha involucrat. Hi ha compromís amb la iniciativa.

D'una població de 10.000 habitants, 29 persones han fet un grup de voluntariat que ha rebut formació. Això ha generat més de 400 sessions d'acompanyament en temes de dol, soledat no desitjada i malaltia crònica.

A nivell educatiu i d'escoles, 600 alumnes han participat de diferents activitats.

I el que és més important, el projecte obre vies per contemplar les cures d'una altra manera.

RECURSOS

Es va fer una proposta de finançament a la Fundació La Caixa, que va aportar cofinançament.

Ajuntament d'Alella: aportació de 20.000€ el primer any. El segon, es va signar un conveni bilateral per realitzar una altra contribució a la iniciativa. Per part de la Diputació de Barcelona també hi hagut un petit finançament.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

El 2020 es comença la implementació a Alella. Amb la col·laboració en xarxa d'Ajuntament, entitats i veïnat. Amb la voluntat de portar la cura a 6 espais: places i carrers; llars i comunitats de veïnes i veïns; centres socials i sanitaris; centres educatius; botigues i centres de treball; institucions públiques. Es va elaborar un pla d'acció anual basat en accions per als 6 espais esmentats. Accions que tenen a veure, per una banda, amb cura i treball i, per l'altra amb sensibilització.

Entre les accions desplegades hi ha:

- Voluntariat i acompanyament: acció integrada per tractar el dol, la soledat no desitjada, la malaltia crònica. En aquest cas les derivacions venen dels centres assistencials
- Sensibilització a escoles: temes de dol, unitats didàctiques sobre cura i envelliment i escoles taller (obres de teatre).
- Accions a botigues: les botigues també s'adhereixen amb el lema i adhesiu "jo també cuido" i donen informació sobre el projecte.

Finalment hi ha l'apartat d'avaluació, on s'elabora un full de ruta en 10 etapes per veure si es compleixen els objectius.

CONTACTE

WEB ⟶ alella.poblesquecuiden.org

MAIL ⟶ alella@poblesquecuiden.org

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Iniciativa innovadora en el concepte integratiu dels diferents membres que conformen la societat. Es valora molt positivament aquesta visió integral del projecte.

Es destaca la importància que sigui un projecte comunitari, així com la previsió de treballar plans d'autosostenibilitat del propi projecte.

Tot i que potser falta concreció, es valora positivament la creació d'una iniciativa com aquesta que procura que tothom esdevingui cuidador.

Es valora de forma molt positiva el fet de contribuir a espais per generar una corresponsabilitat de les cures amb la comunitat per poder treballar la solitud, el dol, etc., amb suport públic, ja que contribueix a trencar amb la invisibilitat de moltes situacions personals que travessen tant les persones receptores de cures com les proveïdores.

POTENCIALS RISCOS

Es preveuen dificultats de viabilitat per manca de finançament.

Risc d'ampliar els àmbits d'actuació per ser models difícils de replicar.

S'alerta sobre el fet que cal vetllar per tal que les empreses amb les qui es treballi incorporin criteris d'Economia Social i Solidària i que no siguin reproductores de precarietats.

13

Cooufar

Projecte per a l'emancipació mitjançant l'habitatge social

1 Justificació

Aquesta iniciativa és rellevant perquè inclou accions desenvolupades en el col·lectiu de persones amb discapacitat intel·lectual. Aquesta mesura permet no només avançar en la consecució de drets bàsics per a les persones d'aquest col·lectiu sinó que és una mesura que permet la descàrrega de les familiars que les cuiden (generalment dones).

2 Antecedents

La cooperativa parteix de les mateixes necessitats que les de les famílies que l'any 1997 van fundar la Fundació Rubricatus, ubicada al territori del Prat del Llobregat: oferir alternatives educatives i laborals als fills i filles amb discapacitat intel·lectual. Per tant, es pot afirmar que Cooufar és una nova secció de la Fundació Rubricatus, nascuda sobretot degut a la necessitat i l'interès de les famílies per atendre la demanda generada des del col·lectiu de voler-se independitzar.

Per tant, doncs, es tracta d'una necessitat detectada per les mateixes famílies que conformen la Fundació Rubricatus, de dotar als seus fills i filles d'independència en el seu dia a dia.

La Fundació Rubricatus, ben implantada al Prat del Llobregat, inicia aquesta nova etapa amb la Cooperativa Cooufar. Aquest fet suposa que la Cooperativa sigui fàcilment reconeguda per les entitats socials i públiques del territori. S'assoleixen aliances estratègiques amb la Fundació Esplai, amb l'Associació Educativa Xera i amb l'Ajuntament del Prat del Llobregat i la Diputació de Barcelona.

La Cooperativa Cooufar està formada per 101 persones associades i té com a objectiu principal la promoció d'habitatge social per a les persones amb discapacitat intel·lectual que formen part de la Fundació Rubricatus.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Programa d'emancipació per a persones amb discapacitat intel·lectual.

De la necessitat de les famílies i dels fills i filles amb discapacitat intel·lectual de poder emancipar-se, en sorgeix Cooufar, que té per objectiu facilitar un programa d'emancipació. Bàsicament, es tracta de procurar habitatges amb habitacions individuals a aquest col·lectiu. El programa també es complementa amb altres accions com acompanyament al dol, gestió emocional, formació per l'autodesenvolupament diari, etc., amb l'ajuda de persones cuidadores especialitzades en salut mental i discapacitat intel·lectual.

S'inicia una primera fase amb un pis en donació, però de seguida s'evidencia que el pis és petit i només s'hi poden acollir dues persones usuàries.

Es presenta el projecte a l'Ajuntament del Prat i s'aconsegueix una subvenció de 7.000€ de la Diputació de Barcelona.

S'inicia una fase de cerca d'habitatges amb la dificultat principal i fonamental del preu i de l'espai disponible. Degut a aquesta problemàtica, la Fundació Esplai cedeix un alberg com a espai per a desenvolupar-hi una prova pilot.

L'Ajuntament del Prat, a través del SAD, dota la iniciativa amb una monitora de dia. L'assistència de nit la paga la cooperativa. També s'hi implica l'Associació Educativa Xera, ajudant amb la logística i l'àmbit educatiu. Aquesta fase dura 9 mesos.

Un cop finalitzada la fase inicial, es constata la necessitat originària: que el col·lectiu de persones ateses es pugui emancipar en habitatges.

La segona fase s'inicia amb el lloguer de dos pisos per part de les famílies que conformen Cooufar a través d'un lloguer social. L'Ajuntament del Prat hi col·labora amb el SAD, per tal de poder atendre les persones usuàries que s'allotgen als pisos.

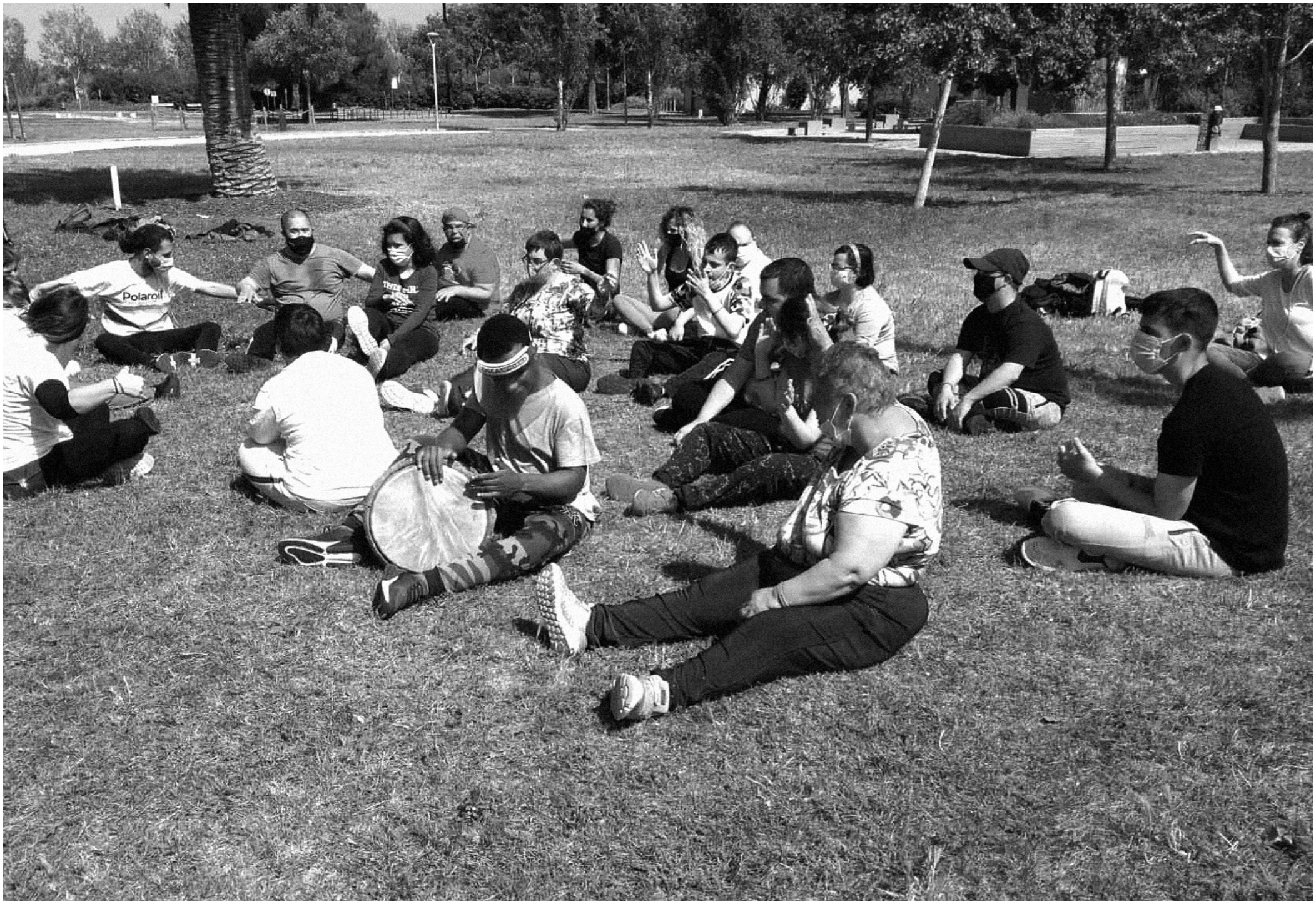
Polaroid

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El Prat del Llobregat compta amb 64.132 habitants. El projecte va dirigit a població amb discapacitat intel·lectual i ha tingut suport econòmic i tècnic de l'Ajuntament del Prat del Llobregat.

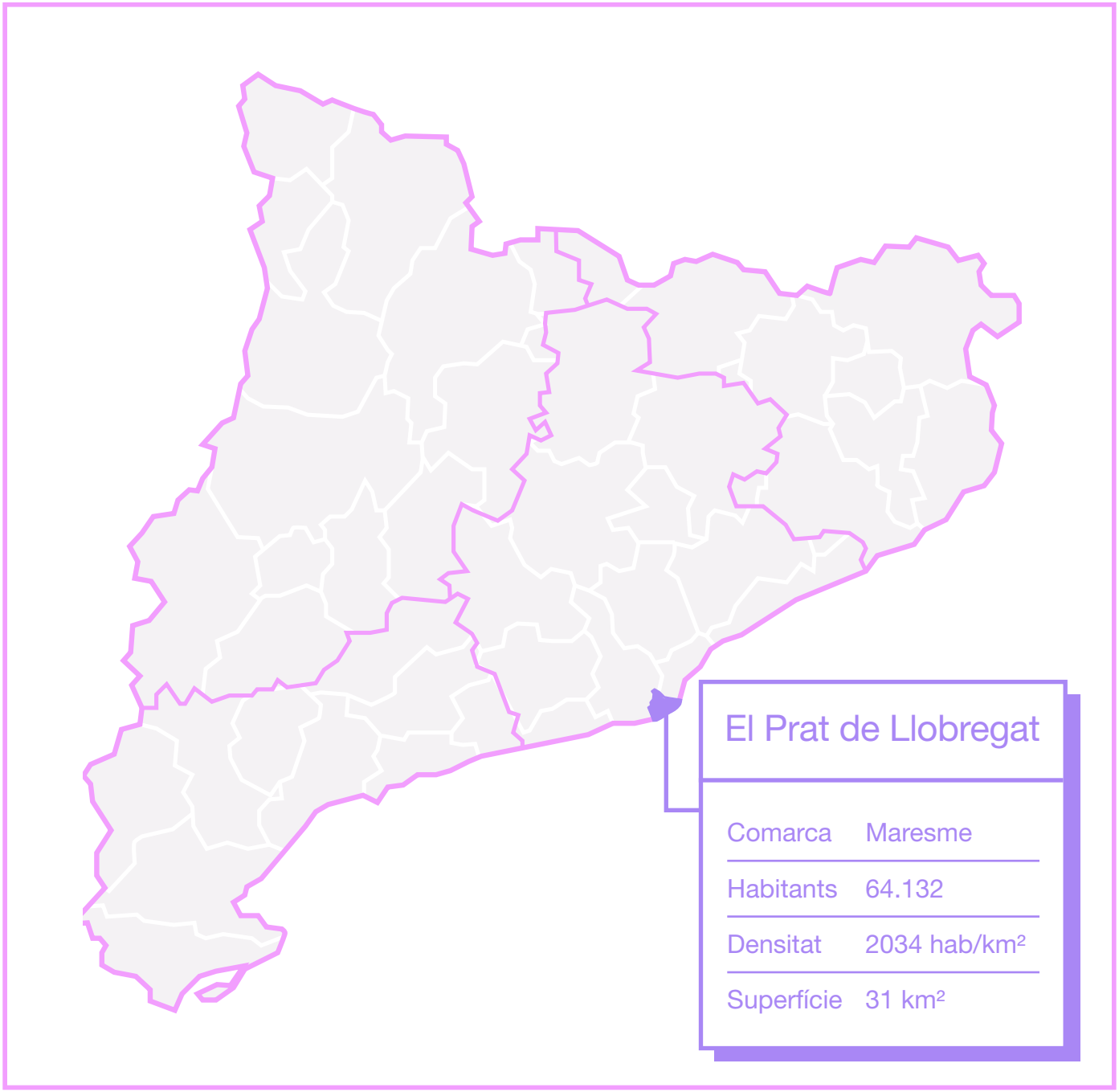

DIFICULTATS

La principal dificultat amb la que s'ha trobat la cooperativa per poder desenvolupar el projecte és la manca d'habitatge social que permeti superar la barrera de l'accessibilitat a l'habitatge a través del mercat convencional. Alhora, el fet que, sovint, aquests habitatges no estan adequats per a aquest col·lectiu.

ÈXITS

El principal èxit aconseguit és que la generació d'aquests habitatges ha suposat una oportunitat d'emancipació per a les persones amb discapacitat intel·lectual. També ha servit per a que la responsabilitat de l'atenció i cura vers aquestes persones no recaigui només en la família i, sobretot, en la majoria de casos, en les dones de la família.

RECURSOS

Els recursos destinats provenen, bàsicament de les aportacions de les famílies i de subvencions de la Diputació de Barcelona. També de l'Ajuntament del Prat, a través dels serveis del SAD.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

El dispositiu es genera des de la Cooperativa Cooufar amb el suport de l'Ajuntament del Prat.

És una iniciativa privada.

CONTACTE

WEB → cooufar.org

PERSONES DE REFERÈNCIA

- Benet Serrano → 607 724 945
- Miquel Alvira (Secretari) → 934 784 629
  → cooperativa@cooufar.org

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es destaca la col·laboració público-comunitària que es genera en el si d'aquest projecte.

Es valora molt positivament la transversalitat del projecte entre diferents àrees de l'Ajuntament per a una atenció integral (habitatge, SAD, etc.). Seria interessant poder ampliar la informació de com s'ha arribat a aquesta transversalització per tal de poder-la fer extensiva a altres indrets.

POTENCIALS RISCOS

Es posa de manifest que, quan es tracta del col·lectiu de persones amb discapacitat, sovint l'administració pública no acaba de desplegar-se, deixant a mans de les famílies tota la càrrega.

Estaria molt bé poder aprofitar aquest impuls per a que les usuàries/is participin en el projecte, però reconeixent-ne les limitacions i el dret al descans.

Cal poder acompanyar un dispositiu així de política pública entorn l'habitatge per tal de garantir l'accés a pisos i espais on poder-se desplegar.

S'intueix que val la pena apostar per més suport de l'administració local, no ja en forma de subvenció, sinó amb una línia clara de finançament de l'activitat de la cooperativa.

Caldria poder oferir, per part de l'administració, tot el suport econòmic per tal de garantir la sostenibilitat del projecte a llarg termini i permetre'n la replicabilitat.

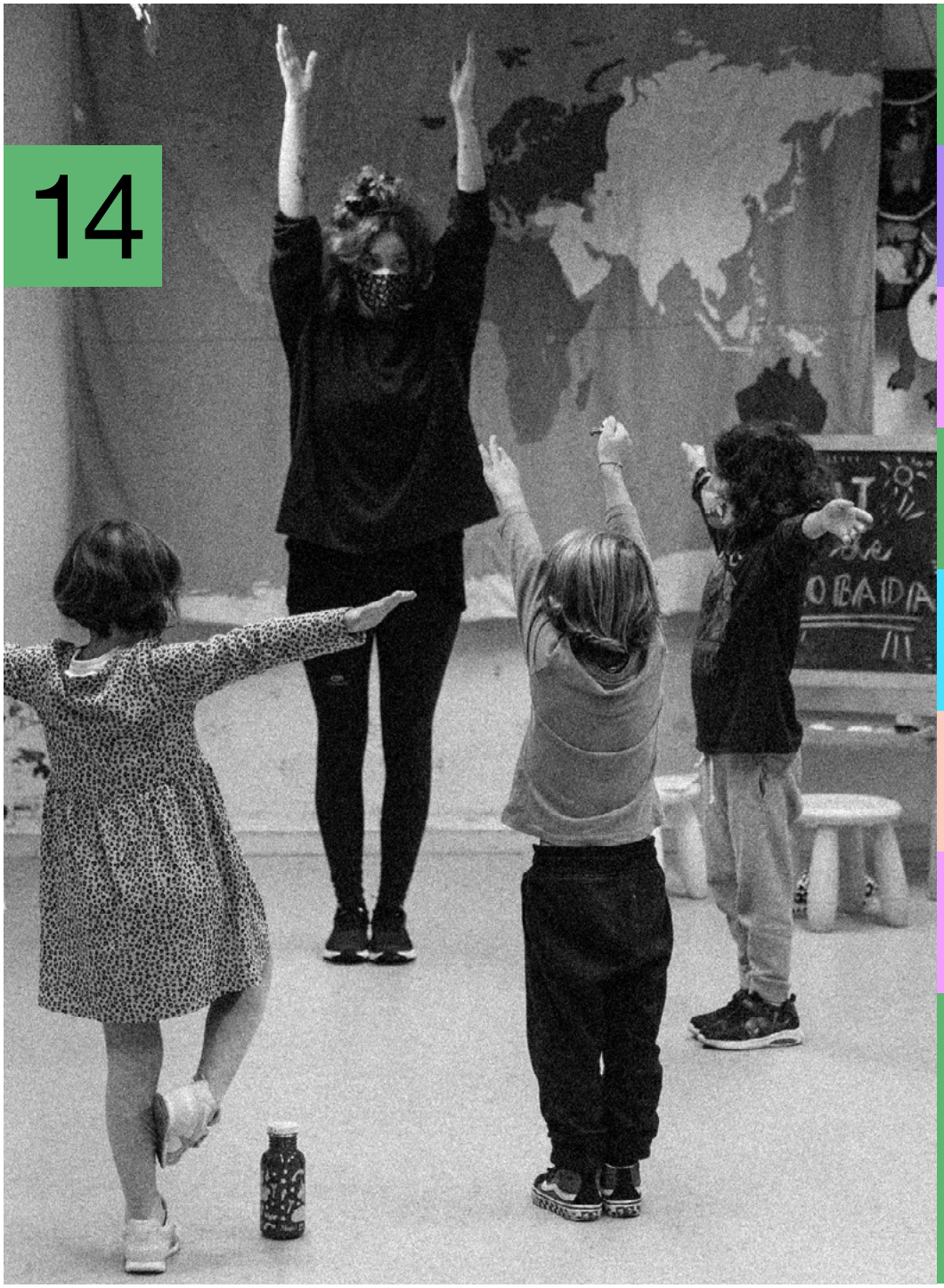

14

Programa Concilia

Servei de canguratge gratuït

1 Justificació

Iniciativa a destacar atès que la intersecció amb l'ESS prové bàsicament de dos aspectes: per una banda, el desplegament del servei s'ha fet amb la col·laboració i implicació de la xarxa comunitària de cada barri; per altra banda, la pròpia prestació del servei (via licitació) la du a terme una cooperativa.

2 Antecedents

El programa Concilia va néixer l'any 2020, com una manera de proveir espais de cura a famílies en risc amb infants a casa i amb poca disponibilitat de temps per fer deures bàsics, com ara tasques domèstiques, l'activitat laboral o anar a cites clau (visites mèdiques, entrevistes de feina, etc.). També per tenir temps de respir, especialment entre les dones que no tenen una xarxa de suport.

El programa va ser iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona a través de Pla de Barris, en el marc del pla de xoc social per la COVID-19, amb la voluntat de donar resposta a la petició d'entitats dels barris que rebien sol·licituds de suport per part, especialment, de famílies vulnerables.

Els objectius plantejats eren:

- Contribuir a l'harmonització de la vida laboral, familiar i personal mitjançant un servei que respongui a les necessitats de conciliació existents, principalment per part de les dones, pel que fa a l'atenció dels infants a la seva cura.
- Oferir una atenció bàsica i una atenció lúdica, social i educativa als infants que es queden sols en absència de la seva mare, pare o persona responsable, sempre que no es puguin utilitzar altres recursos adequats.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Espai de canguratge a demanda per fomentar la conciliació personal, laboral i temps de respir, especialment entre les famílies monoparentals.

El projecte Concilia és un servei d'atenció i canguratge que acull, per franges horàries, a infants fora de l'horari escolar. L'objectiu del projecte Concilia és contribuir a l'harmonització de la vida laboral, familiar i personal mitjançant un servei que respongui a les necessitats de conciliació existents, principalment per part de les dones, pel que fa a la cura dels infants.

A més, el servei ofereix una intervenció educativa de qualitat, mitjançant un sistema de treball en valors i activitats especialment dissenyades per aquest projecte. A partir d'un temps de lleure de qualitat, es realitzarà una intervenció educativa amb els nens i nenes del projecte fonamentada en els valors de la coeducació, la participació, l'educació ambiental, la interculturalitat, l'educació emocional, l'art i salut.

Prioritàriament es dirigeix a infants d'1 a 12 anys de famílies de mares monoparentals de la ciutat de Barcelona amb una xarxa fràgil i manca de recursos, a dones víctimes de violència de gènere i a famílies sense teixit comunitari. No obstant, també està obert a altres perfils de famílies diverses que compleixin els requisits establerts i tinguin necessitats que no es puguin conciliar amb la criança. El servei també preveu l'atenció a infants amb necessitats especials.

Les famílies s'inscriuen a l'aplicatiu una sola vegada, adjuntant tota la documentació legalment requerida. Un cop feta la inscripció, poden demanar el servei de canguratge sempre que vulguin. L'equip del Concilia de cada barri, conformat actualment (desembre 2022) per personal de la cooperativa Incoop, confirma, o denega, telefònicament. cadascuna de les demandes. Aquesta inscripció també s'ofereix de manera presencial.

Les famílies poden portar els infants a l'espai però també s'ofereix el servei de recollida a l'escola i acompanyament als espais Concilia.

En els casos d'urgència es reserven places per donar resposta a situacions emergència, que es poden sol·licitar fins a 15 minuts abans de l'inici del servei.

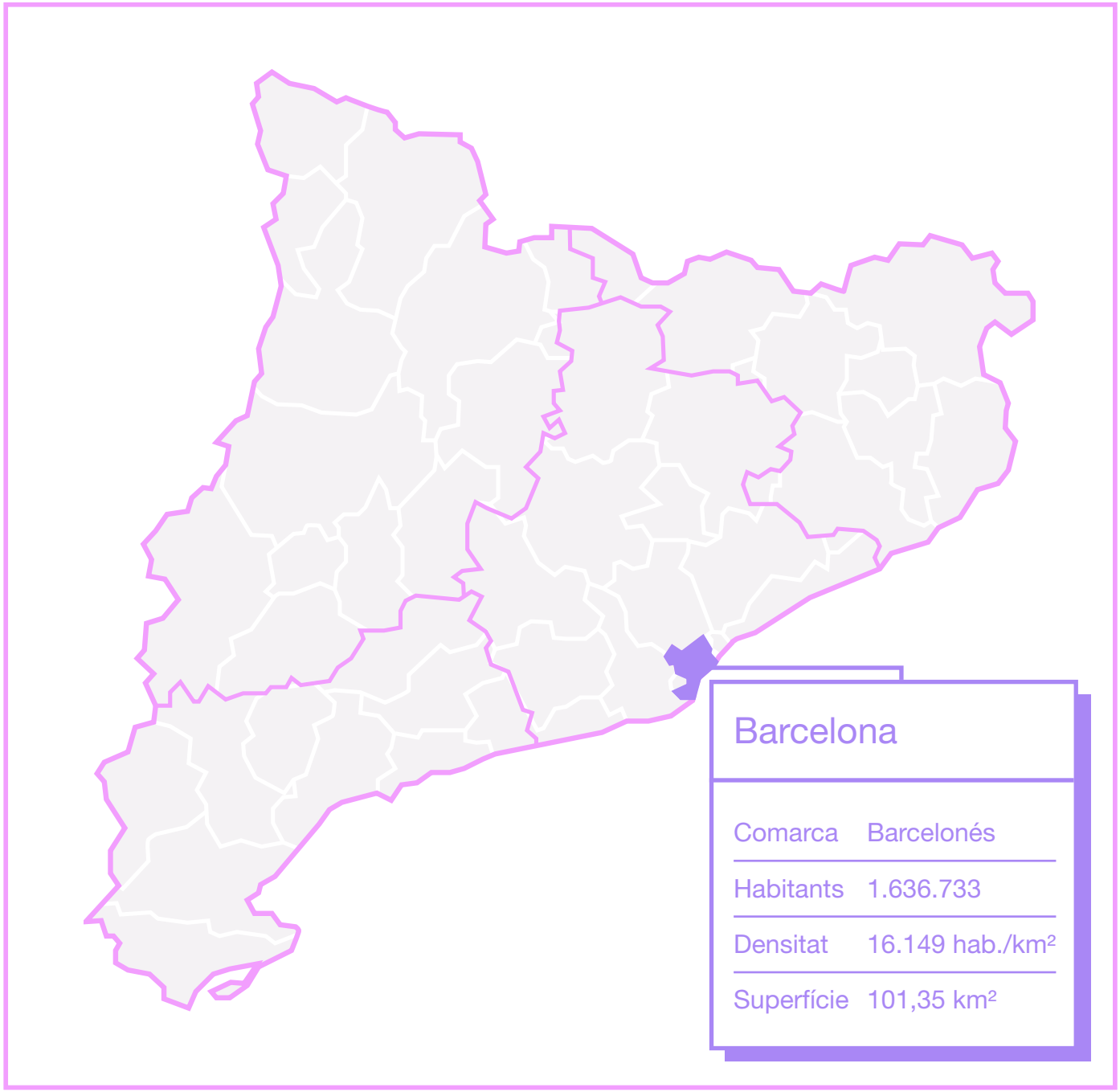

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

Barcelona, 1.636.732 habitants.

DIFICULTATS

- Integració dins de la trama comunitària de cada barri per esdevenir un recurs útil, enxarxat, que capta i resol necessitats.
- Per infants d'1 a 3 anys l'espai on s'ha de desenvolupar el projecte ha de ser, per normativa, una escola bressol.
- És molt important mantenir la coordinació amb altres serveis i entitats del territori i disposar de figures que treballin al servei per atendre les necessitats educatives especials.

ÈXITS

Proveir d'una alternativa gratuïta a les famílies que presenten dificultats per a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

Està obert cada dia de dilluns a dissabte fora de l'horari escolar (a les tardes durant la setmana i tot el dia de dissabte). Les persones usuàries interessades poden reservar el servei a través d'una plataforma web 48 hores abans, o també el poden demanar presencialment. S'ha donat prioritat a famílies monoparentals, supervivents de violència de gènere, i famílies sense un teixit comunitari que els pugui donar suport. En tots els casos, es vetlla per posar la persona al centre del programa Concilia.

Es valora molt positivament el transcurs del servei en relació amb la convivència en els diferents centres on s'ha ubicat.

L'acollida ha estat diferent en funció del tipus de centre. Destaquen alguns barris i equipaments on ja hi havia vincles establerts anteriorment, i d'altres on, a poc a poc, ha anat creixent la confiança fins a haver integrat Concilia dins dels espais, dels equips de professionals i de la comunitat. La relació amb els 15 centres i equipaments on es du a terme s'ha fonamentat en la comunicació fluida, la flexibilitat i consideració mútua en la convivència.

El servei Concilia es presta en espais municipals. Actualment s'utilitzen casals de barris i escoles, i també es podrien fer servir altres espais com centres cívics.

Destaca:

- La incorporació del projecte pilot de la franja 12-36 mesos, tot un repte en l'adaptació d'espais i en les relacions interedats.
- Consolidació del Concilia com a servei de detecció de necessitats i agent derivador, ha sigut fonamental el treball en xarxa i comunitari.
- La implementació del servei d'atenció a Necessitats Educatives Especials ha permès donar resposta a aquestes famílies, visibilitzar-ne la demanda i les necessitats.
- La implementació al Concilia de la demanda de canguratges per part d'entitats amb motiu de participació a xerrades, càpsules o iniciatives de consulta ciutadana.
- L'activació de la iniciativa de participació de famílies amb Famílies mentores. Un espai de socialització, difusió i creació col·lectiva del servei.
- La creació d'un grup de Facebook privat i tancat per famílies Concilia.

RECURSOS

La prova pilot es va fer amb pressupost del Pla de xoc social després de la Covid de l'Ajuntament de Barcelona. Posteriorment, es va mantenir amb pressupost de Pla de barris (Ajuntament de Barcelona) i la continuïtat del projecte ve amb un pressupost del Govern espanyol (projecte Corresponsables), que traspassa els diners a les comunitats autònomes amb el projecte Temps per cures i, aquestes, a les administracions locals. El cost per curs escolar és de gairebé 700.000€, amb vora 500.000 en costos directes i poc més de 200.000 euros en els indirectes.

Pel que fa al personal, per cada punt Concilia hi ha 2 educadores a jornada completa. De forma complementària, hi ha una coordinadora a jornada completa i una altra a mitja jornada del servei per tots els barris, així com 2 educadores de necessitats educatives especials a jornada completa que van rotant, i que a partir del 2023 s'ampliaran a 4 tècniques.

En resum: actualment, hi ha 22 persones per 9 punts Concilia.

Per curs escolar, hi ha 1.000 famílies que participen del servei. Durant el curs passat, 2021-2022, es van realitzar 11.500 serveis de canguratge.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

Iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona – Pla de Barris en el marc del pla de xoc social posterior a la Covid-19.

CONTACTE

WEB ⟶ concilia.incoop.cat

NOTÍCIA ⟶ www.pladebarris.barcelona

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Obre possibilitats a les famílies per poder participar d'altres espais de la vida pública.

Es valora molt positivament el grau de desenvolupament i concreció del dispositiu.

Es valora positivament que és dels pocs reconeixements que es fan de les cures a través d'una acció concreta arrelada al territori.

Es valora molt positivament la capacitat de generar un recurs que resol necessitats de cures adaptant-se a les famílies i prioritzant aquelles en condicions de major vulnerabilitat.

És molt valorable la dotació pressupostària que ha acompanyat la iniciativa.

Es valora molt positivament la flexibilitat i reducció de traves burocràtiques per sol·licitar el servei.

Es valora positivament el fet de derivar serveis via licitació a l'ESS, però cal que això vagi acompanyat dels mecanismes suficients per prioritzar el teixit comunitari.

POTENCIALS RISCOS

S'alerta del fet que el desplegament territorial és desigual i asimètric.

S'alerta del fet que és important poder garantir suports a les famílies també en l'etapa a partir dels 12 anys ja que és un moment en què es manté la necessitat d'assistència, i tot i així hi ha una disminució dels recursos públics en aquest sentit.

A més, no hi ha temes d'inclusió dels escenaris de la diversitat funcional. De fet, el col·lectiu de la diversitat funcional compta amb pocs recursos en general.

S'alerta que per accedir a aquest programa cal fer-ho digitalment, fet que pot significar un limitant per a potencials persones beneficiàries.

És important que estigui descentralitzat i prioritzar els barris per a la gestió.

Hi ha el perill de la no continuïtat si no hi ha una línia de finançament que acompanyi i garanteix el manteniment del dispositiu. Cal vetllar perquè aquest sigui un recurs estable i que es pugui mantenir a la cartera de serveis de l'Ajuntament.

15

Espai Barcelona Cuida

1 Justificació

És un espai cocreat i cogestionat entre l'Ajuntament de Barcelona i el teixit d'entitats de l'àmbit de les cures, que col·laboren i participen de forma directa en la prestació del servei. A més, arran de la posada en marxa de l'Espai, s'ha enfortit el treball en xarxa entre les entitats.

2 Antecedents

L'Espai Barcelona Cuida és una iniciativa que neix de la Xarxa pel Suport a les Famílies Cuidadores- XSFC, en el marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona inclusiva.

La XSFC és una agrupació d'institucions i entitats que al 2007 van començar a treballar per visibilitzar la situació de les famílies que cuiden persones afectades per malalties, difondre'n els seus drets, fer que les polítiques de salut i socials les tinguin presents i sensibilitzar la societat sobre la tasca que fan. La mateixa Xarxa activa la necessitat de disposar d'un espai de referència a la ciutat en temes de cures.

L'Espai Barcelona Cuida comença al 2019, s'impulsa també com una acció de la Mesura de Govern de Democratització de la Cura 2017-2020 i de l'Estratègia de Suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents a la ciutat de Barcelona 2019-2024.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

L'Espai Barcelona Cuida és un espai d'informació, orientació i assessorament perquè les persones puguin tenir una primera resposta integral dels suports, recursos i serveis existents a la ciutat, per cobrir les necessitats en totes les etapes del cicle vital: infantesa, adolescència, edat adulta i vellesa.

L'Espai, ubicat al carrer Viladomat, 127 de Barcelona, coordinat per personal municipal i gestionat per entitats a través de licitacions, vol esdevenir:

- Un punt d'informació i orientació integral sobre els recursos existents al territori.
- Un espai de coordinació i treball en xarxa entre persones, professionals i entitats.
- Un centre de difusió i sensibilització en matèria de cures a la ciutadania.

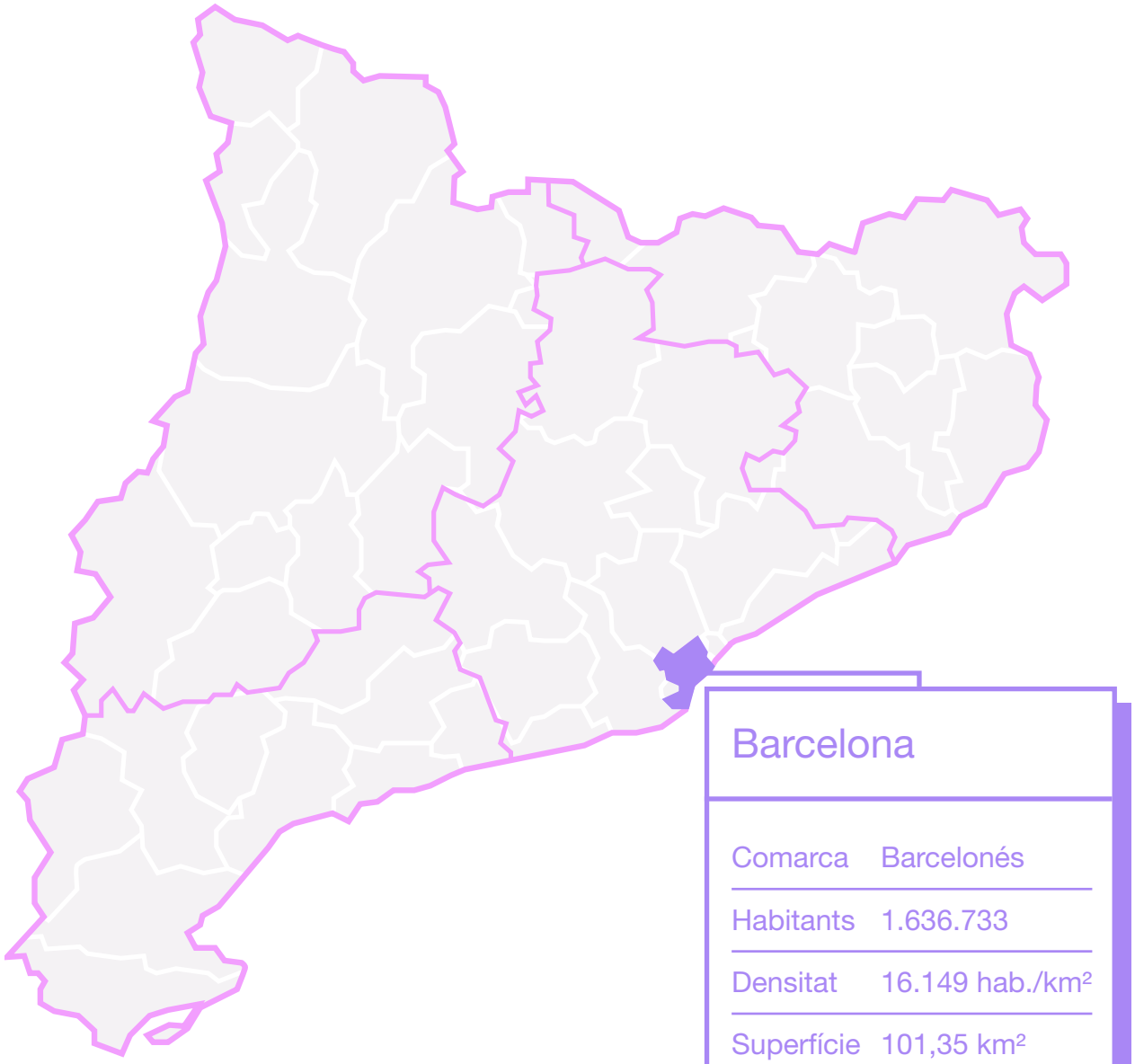

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El territori en el que es desenvolupa és la ciutat de Barcelona, 1.636.732 habitants.

S'adreça a totes les persones que exerceixen tasques de cura a la ciutat, de manera remunerada o no.

- Persones cuidadores d'infants, persones dependents i malaltes.
- Treballadores de la llar i les cures.
- Professionals de les entitats i de serveis de l'Administració.
- Entitats de l'àmbit de les cures, amb les quals es va cocrear el servei per a la posada en marxa i les quals conformen "l'ecosistema" de l'Espai.
- Persones receptores de cures: persones que volen planificar l'atenció que desitgen rebre en moments de pèrdua d'autonomia i procés d'envelliment.

DIFICULTATS

L'espai Barcelona Cuida és un centre pioner. Això ha estat una dificultat a l'hora de definir el servei ja que no s'han trobat experiències similars que permetin orientar-lo.

També ha estat un repte encaixar l'Espai en l'àmbit sanitari i de serveis socials.

ÈXITS

Durant aquests anys de funcionament s'han atès a l'Espai Barcelona Cuida professionals de la llar i la cura. Aquest és un col·lectiu amb una situació molt vulnerable i, a través de la intervenció de l'Espai Barcelona Cuida, s'ha impulsat la seva participació mitjançant la taula de Treballadores de la llar i les cures, un espai que compta amb la implicació de les entitats -de dones- de la ciutat que fan tasques de cura de manera remunerada.

RECURSOS

Fons propis de l'Ajuntament de Barcelona: 365.000 € i una professional municipal amb perfil tècnic amb funcions de coordinació del centre.

La gestió de l'espai Barcelona Cuida i la contractació del personal que hi treballa es realitza a través d'un acord amb el Consorci de Salut i Social de Catalunya

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

L'Espai Barcelona Cuida és una iniciativa que neix de la Xarxa pel Suport a les Famílies Cuidadores- XSFC, en el marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona inclusiva. L'Espai Barcelona Cuida comença al 2019, s'impulsa també com una acció de la Mesura de Govern de Democratització de la Cura 2017-2020 i de l'Estratègia de Suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents a la ciutat de Barcelona 2019-2024.

CONTACTE

WEB → Barcelona Cuida

ADREÇA → Carrer Viladomat 127,
2a planta
08015 Barcelona

TELÈFON → 93 413 26 80 (32680)

MAIL → sgambin@bcn.cat

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es valora positivament l'aposta per donar visibilitat a les cures en un centre de referència a la capital del país.

Tot i que es veu insuficient, s'intueix la voluntat de col·laboració amb el teixit social i comunitari.

Tot i que li falta concreció, es valora l'esforç en generar recursos de sensibilització i informació a la ciutadania en general, i especialment a les persones cuidadores no professionals.

Caldria poder quantificar les persones ateses i beneficiàries del recurs per tal de poder acabar de valorar l'impacte de la iniciativa.

POTENCIALS RISCOS

S'alerta del fet que aquesta és una iniciativa creada des de l'àmbit polític però que, potser, ha tingut poca participació de les entitats del sector.

Falta definició en els serveis que ofereix la iniciativa: per a qui i per a què.

Cal desplegar els mecanismes necessaris per garantir que el personal que atén a l'oficina integri la mirada i perspectiva feminista en la visió de les cures.

Es troba a faltar l'expressió comunitària d'aquesta iniciativa que es considera clau per aconseguir la seva missió.

Es valora com a molt interessant el fet de poder garantir la vinculació amb l'ESS quan s'externalitzen serveis.

16

Certificat de professionalitat en atenció a persones amb dependència

1 Justificació

Tenint en compte la realitat del municipi de Salt, aquesta acció s'emmarca en un pla més global per atendre la situació del sector de les cures, altament feminitzat i precaritzat. És un primer pas per abordar el sector des de les polítiques públiques, una acció puntual i de curta durada.

2 Antecedents

La proposta sorgeix, per una banda, com a acció contemplada dins del "Pla d'actuació del sector de les cures del municipi de Salt", pla que neix amb la voluntat de generar impacte en l'economia local i en la generació d'ocupació al municipi, mitjançant el desenvolupament del sector estratègic de les cures. I, per l'altra banda, de la detecció, a través dels assessoraments laborals realitzats a l'espai municipal d'ocupació, d'un gruix important de perfils professionals que tenen per objectiu laboral l'àmbit de l'atenció a les persones, però que no compten amb una formació específica que les habiliti per a treballar en el sector.

L'itinerari formatiu proposat contempla la capacitació professionalitzadora de persones que, o bé no poden exercir l'ocupació per no disposar de la titulació adient, o bé la desenvolupen en condicions precàries i/o vinculada a l'economia submergida. De l'exploració dels requeriments formatius necessaris per a aquest perfil professional, s'extreu que l'acreditació del Certificat de Professionalitat Atenció Sociosanitària a persones dependents en institucions socials és un requisit indispensable per ocupar-se en el sector de les cures i poder fer també atenció domiciliària.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Oferir formació habilitadora que permeti millorar l'ocupació al territori dels col·lectius més vulnerables o amb més dificultat d'accés al mercat de treball. Concretament, l'acció formativa és la impartició d'un *Certificat de professionalitat d'Atenció Sociosanitària per a persones dependents en institucions socials*. És una formació habilitadora de 490h formatives amb inici al juny de 2022 i finalització a finals d'octubre de 2022. La formació està impartida pel Grup Cooperatiu SERSA.

SERSA és una cooperativa ubicada a Girona, que respon a la voluntat de dur a terme una contractació a una empresa vinculada al territori. A més, té un ampli bagatge en aquest tipus de formacions i es dedica també a prestar serveis d'atenció domiciliària, fet que és un valor afegit ja que les persones que realitzen el Certificat de Professionalitat poden acabar ocupades a les mateixes residències que gestiona el Grup SERSA. L'objectiu final del Grup Cooperatiu és dignificar el treball de cures dotant d'habilitats tècniques i professionalitzadores a les persones que hi treballen.

Es tracta d'una formació/acció dirigida a persones en situació d'atur i en recerca activa de feina i que tenen dificultat per accedir al mercat de treball. És una iniciativa que desenvolupa l'àrea de promoció econòmica de l'Ajuntament de Salt, concretament l'espai municipal d'ocupació.

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

Salt, 32.230 habitants, situat al centre-oest de la comarca del Gironès, a tocar de la ciutat de Girona. Una de les principals característiques és la seva densitat de població, comparable amb pocs municipis de Catalunya. Amb una superfície 6,64 km² i una població oficial de 32.230 habitants, la densitat de població és de 4.853,9 habitants per km². Es tracta d'una densitat que dobla la de la ciutat de Girona (2.605,60 hab./km²) i significa 14 vegades la densitat de la comarca.

Un altre tret distintiu del municipi és l'alta taxa de persones nouvingudes. Sobre una població total de 32.230 habitants, 13.150 són d'origen estranger, fet que representa el 40.8% de la població del municipi.

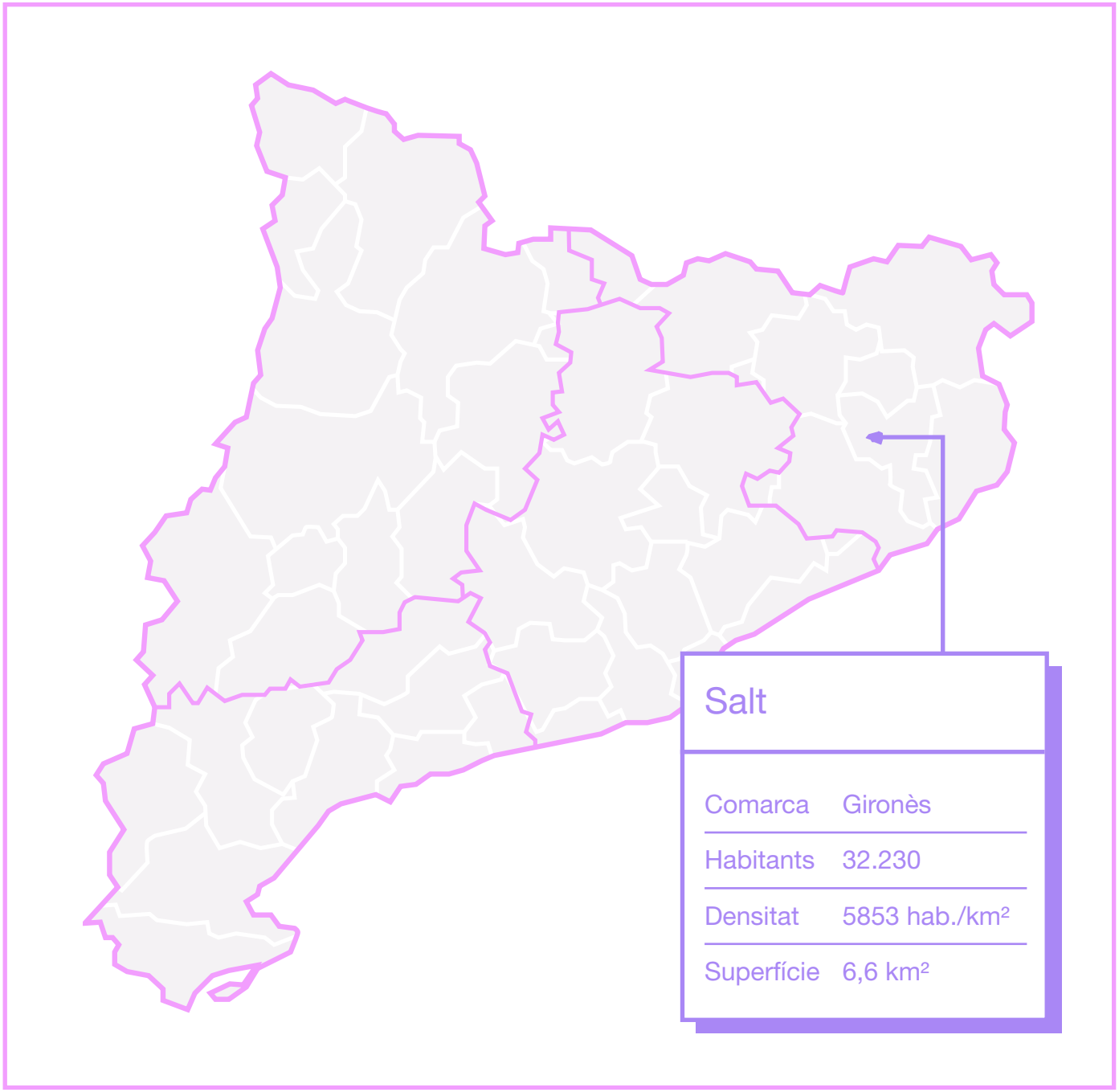

DIFICULTATS

Tot i que quan es va publicitar la formació va tenir molt bona acollida i hi havia més de 60 persones interessades a realitzar-la, a l'hora de fer la proposta oficial, va costar trobar persones disposades a poder fer totes les hores formatives.

Entre les causes que es van detectar per aquesta menor participació, hi havia el fet que diverses persones ja havien trobat feina i altres que treballaven en feines puntuals. Una altra causa important va ser el calendari: la formació es va fer en període d'estiu i no hi havia aturada durant el mes d'agost (del 2 de juny al 29 de setembre, de 9 a 14 h + període de pràctiques).

També cal considerar que, tot i ser una formació professionalitzadora, és per treballar/continuar en un sector laboral (el de les cures i en residències) que és molt precari ⟶ no hi ha seguiment de les condicions laborals.

ÈXITS

Oferir formació habilitadora per poder treballar en l'àmbit d'atenció a les persones (residències, atenció domiciliària, etc.). Una de les persones ha trobat feina durant el procés.

Aconseguir que una entitat del territori i vinculada a l'ESS sigui la que finalment ha impartit la formació, i, alhora, implicar el Casal dels Infants de Salt, que participa en el procés formatiu per tal que l'alumnat pugui acabar tenint l'ESO.

S'aconsegueix habilitar persones que estan en situació de vulnerabilitat.

RECURSOS

Es porta a terme amb una partida pressupostària provinent de Treball als Barris (SOC)

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

Sorgeix degut al desenvolupament del pla estratègic de l'ESS de l'àrea de promoció econòmica; una de les accions era generar un pla específic sobre cures al municipi de Salt. Arran d'aquest pla, es detecta que, si bé hi ha força gent que treballa en el sector de les cures, moltes ho fan de manera submergida a causa de la manca de formació. Es contacta amb institucions dedicades a l'àmbit de la cura (residències) del municipi i de l'entorn per tal que s'hi puguin anar a fer les pràctiques i posteriorment s'hi puguin incorporar com a treballadores. Arriben moltes ofertes de feina provinents d'aquest àmbit.

CONTACTE

WEB ⟶ Ajuntament de Salt

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es valora molt positivament el fet de facilitar formació professionalitzadora a col·lectius de dones en situació de vulnerabilitat a partir de la detecció de necessitats.

POTENCIALS RISCOS

S'alerta sobre el fet dels calendaris i horaris de les formacions. Cal garantir que les formacions es fan no tant en horaris d'oficina sinó en horaris que garanteixin la participació del públic a certificar.

Es detecta una dificultat molt cabdal i és la situació d'irregularitat de moltes persones, que impedeix la seva participació en formacions com aquesta. Caldria poder acompanyar la formació de mesures que integrin també aquesta realitat.

Tenint en compte la quantitat d'hores formatives i l'aposta que representa per a les persones que realitzen la formació, caldria poder acompanyar la iniciativa de mesures efectives per propiciar, no només la contractació posterior, sinó la contractació digna amb salari i condicions dignes un cop acabada la formació, a ser possible amb empreses de l'ESS i que vetllin per les condicions de les treballadores.

S'ha de vetllar per incloure, dins de la formació, el model d'atenció centrada en la persona per tal de garantir una cura digna.

Seria important preveure algun tipus d'ajut econòmic durant les formacions (sobretot aquestes que són més intensives), per tal d'evitar el potencial abandonament en casos de major de precarietat. Cal tenir en compte que, sovint, pels horaris de les formacions, les dones han de renunciar a possibilitats de feina.

17

Professionalitzar les cures a través de la formació

1 Justificació

La Cooperativa Santa Clara neix de la necessitat de visibilitzar i dignificar les tasques de cura i serveis de neteja. I també com a ajuda a la regularització de persones treballadores immigrades que no tenen resolta la seva situació laboral. L'objectiu va ser crear una cooperativa on tothom es sentís partícip i on, a través d'esdevenir sòcia, fos més fàcil regularitzar la situació laboral.

2 Antecedents

La iniciativa sorgeix de la detecció per part de diversos ajuntaments del fet que el col·lectiu de gent gran està sent atès per persones que no tenen una formació professionalitzadora en l'àmbit de les cures i les tasques de la llar. Per tant, a través de les formacions realitzades per la cooperativa Avancem Santa Clara, es vol professionalitzar el sector amb l'objectiu de dignificar les tasques de cura.

D'altra banda, el que es pretén amb les formacions és empoderar a les persones treballadores del sector, bàsicament dones, i la gran majoria d'elles migrades, i transmetre coneixements per a l'autoocupació (formació sobre com presentar pressupostos, per exemple) o, simplement, per ajudar a la població més vulnerable a aconseguir una sortida laboral.

Algunes de les formacions realitzades amb les administracions locals han estat:

- Tècniques de neteja
- Atenció sanitària a persones dependents

Avancem Santa Clara és una cooperativa de treball associat sense ànim de lucre nascuda l'any 2009 a partir d'un programa d'emprenedoria social de Càritas Diocesana de Girona ubicada a Salt, amb l'objectiu de facilitar la inserció laboral de persones que es troben en situació de vulnerabilitat social i laboral, mitjançant la formació i l'autoocupació des d'una empresa econòmicament rendible, en la qual es mantenen els criteris de qualitat en la prestació de serveis i en la gestió.

La cooperativa ofereix serveis d'acompanyament per tenir cura de gent gran, infants o persones amb algun tipus de discapacitat. I, per altra banda, serveis de neteja especialitzats (despatxos, domicilis, comunitats de veïns, etc.).

S'han fet formacions en col·laboració amb els ajuntaments de Celrà, Sarrià de Ter i Vilablareix, així com s'ha treballat amb l'Ajuntament de Barcelona en un programa de sensibilització per a la dignificació de les tasques de cura sobretot en persones migrades.

També s'ha participat en el programa Treball i Formació – Línia ACOL del SOC, destinat a les persones migrades en situació administrativa irregular que reuneixin els requisits per a obtenir una autorització de residència temporal per circumstàncies excepcionals d'arrelament social i pugui subscriure un contracte de treball.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

Conjunt de formacions en l'àmbit de les cures i neteja per professionalitzar el sector. Les formacions es presten a través d'especialistes formadores que formen part de la cooperativa. Els ajuntaments i ens municipals detecten la necessitat de dur a terme formació professionalitzadora en l'àmbit de la neteja i les cures i contacten amb Avancem Santa Clara, ja que, prèviament, la cooperativa ha fet la tasca de donar-se a conèixer en diferents ens de l'administració pública a través del seu catàleg formatiu, tot i que també ofereixen formació a mida. La impartició de les formacions es formalitza, habitualment, a través de contractes menors.

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

Les formacions han tingut lloc a diferents municipis a través dels ajuntaments de Celrà, Sarrià de Ter i Vilablareix.

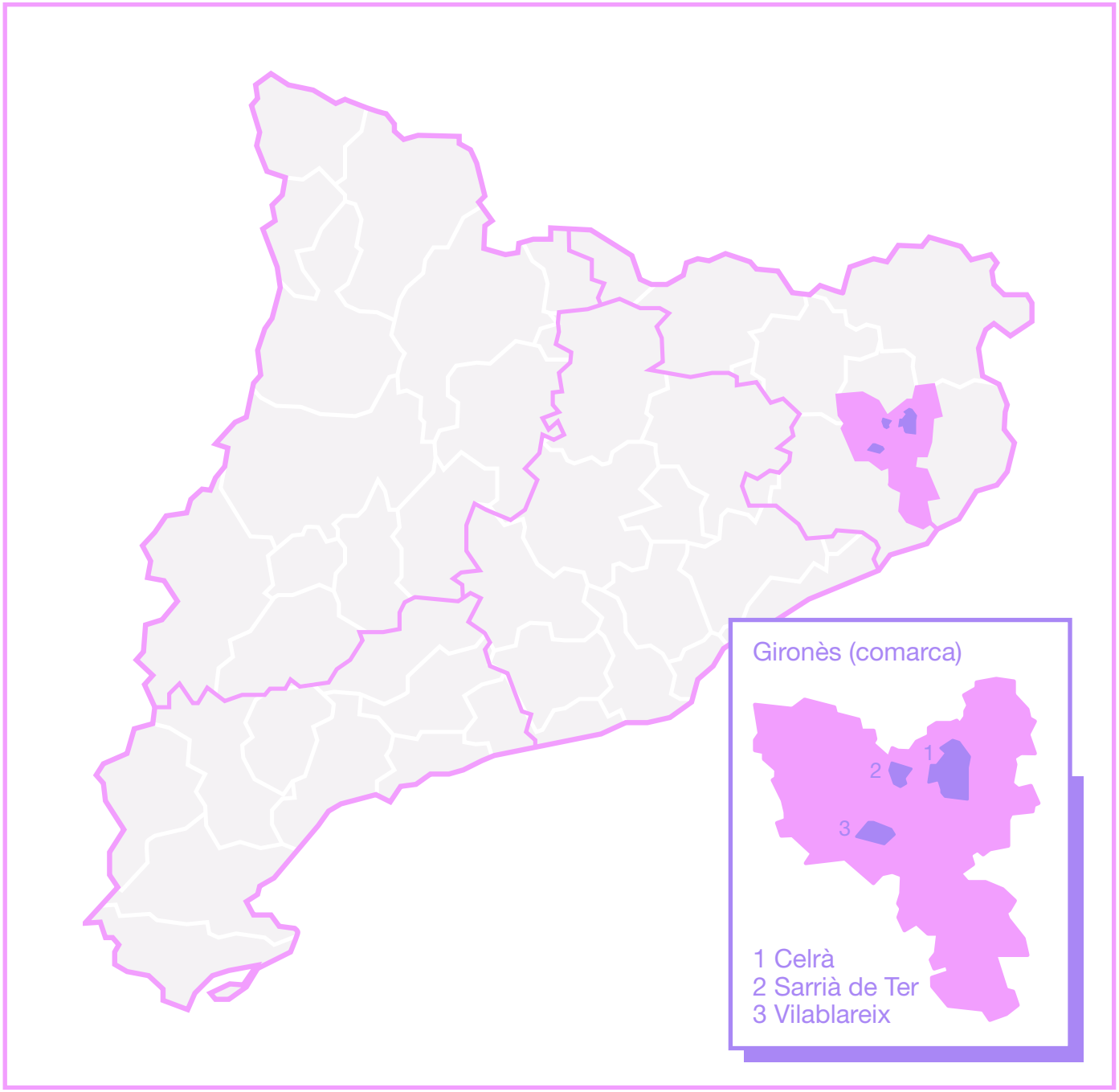

DIFICULTATS

En el cas que la Cooperativa Avancem Santa Clara optés a contractes públics per licitació, tenen desavantatges respecte altres empreses i entitats, com, per exemple, aquelles relacionades amb les clàusules econòmiques, és a dir, no poden competir amb altres empreses que ofereixen els serveis a preus més baixos. Per aquest motiu, la cooperativa insta a les administracions a avançar cap a l'aplicació de clàusules socials relacionades amb l'Economia Social i Solidària per tal que la cooperativa pugui optar a presentar-se als concursos públics.

D'altra banda, a la cooperativa Avancem Santa Clara, li costa trobar personal tècnic per fer les formacions específiques perquè són de caire puntual i no són periòdiques. Normalment, les persones formadores formen part de la cooperativa, però quan es tracta de formacions més específiques que no segueixen una regularitat en el temps, és quan costa trobar personal, ja que estan fent altres tasques.

ÈXITS

Intent per part de les administracions de desplegar accions per professionalitzar les tasques de cura i de neteja amb el valor afegit que sigui una cooperativa qui realitza aquestes formacions. Per tant, es potencia l'Economia Social i Solidària.

RECURSOS

Els ajuntaments paguen les formacions. També es compta amb fons propis de la cooperativa ja que no totes les formacions són proporcionades pels ajuntaments, sinó que també fan formació interna per a les associades.

En resum, els recursos són subvencions concedides, contractació pública i fons propis de la cooperativa.

COM ES GENERA EL DISPOSITIU

A partir d'un programa d'emprenedoria social que pemet, mitjançant la formació i l'autoocupació, facilitar la inserció laboral de persones que es troben en situació de vulnerabilitat social i laboral, per tal de generar un projecte empresarial que doni resposta a les necessitats formatives detectades per les administracions del territori.

CONTACTE

WEB ⟶ avancemsantaclara.cat

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Es valora molt positivament el fet que sigui una cooperativa de treball associat on les pròpies treballadores s'autoorganitzen per dignificar el seu treball, com a opció dins el mercat que inclou criteris d'ESS.

Es valora positivament el fet que des de l'administració pública es prioritzin empreses de l'ESS.

POTENCIALS RISCOS

Cal vetllar perquè el contingut de les formacions estigui aterrat a la pràctica i realitat quotidiana de les treballadores.

S'alerta de la dificultat de moltes iniciatives per accedir a contractes públics degut a les condicions econòmiques. Moltes iniciatives petites no poden competir amb preus/hora amb grans empreses convencionals si volen mantenir condicions dignes per les treballadores.

Seria interessant poder dimensionar les partides pressupostàries dels ajuntaments per tal d'assegurar-nos que es garanteix la sostenibilitat no només de la cooperativa sinó les condicions de les persones que en formen part.

18

RESES *

*Tràmit per formar part del Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials (RESES) i rebre acreditació per prestar servei via Llei de dependència

1 Justificació

És destacable el fet que aquest registre (relativament recent) dona la garantia de servei social i fa possible dur a terme una feina conjunta entre l'administració i, en aquest cas, una entitat de l'ESS. És una situació que està produint canvis en la configuració del Servei d'Ajuda a Domicili (SAD) i en el reconeixement professional de les treballadores que el realitzen.

2 Antecedents

La Llei 39/2006, de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en Situació de Dependència (LAPAD), reconeix un conjunt de prestacions econòmiques i serveis públics que configuren una cartera de beneficis dirigits a les persones amb dependència reconeguda. S'assignen a través de l'oferta pública de la xarxa de serveis socials de les comunitats autònomes mitjançant centres i serveis públics o privats concertats (o no concertats) degudament acreditats.

Així, per posar en funcionament un establiment que ofereix serveis socials, cal estar autoritzat per l'Administració corresponent, que inscriurà l'establiment al Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials (RESES), que és un registre adscrit al Servei d'Inspecció i Registre que és regulat pel DECRET 205/2015.

El decret té per objecte:

a) Establir el procediment d'autorització administrativa i el règim de comunicació prèvia per a la prestació de serveis socials.

b) Fixar les condicions materials mínimes que han de complir els establiments on es presten aquests serveis, i les condicions que han de complir els serveis socials que tinguin com a forma de prestació la intervenció d'equips professionals, d'acord amb la Cartera de serveis socials.

Es considera que es presten en establiments els serveis socials que d'acord amb la Cartera de serveis socials tinguin les formes de prestació següents: establiment diürn, residencial o alternativa a la llar.

c) Regular el funcionament del Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials, el qual depèn orgànicament i funcional del departament en matèria de serveis socials.

Pel cas de Catalunya, l'organisme responsable de gestionar aquesta acreditació és la Generalitat de Catalunya a través del Departament de Drets Socials i el Servei d'Inspecció i Registre esmentat anteriorment.

A la web de la Generalitat s'informa que aquest servei defineix tota activitat organitzada que, mitjançant la intervenció de personal preparat i amb el suport d'equipaments i recursos adequats, s'orienta a prevenir l'exclusió social i a promoure la prestació de suport personal, d'informació, d'atenció i d'ajut als ciutadans, especialment les persones, les famílies o els col·lectius que, per raó de dificultats de desenvolupament i d'integració en la societat, manca d'autonomia personal, discapacitats físiques, intel·lectuals o sensorials, problemes familiars o marginació socials, són creditors de l'esforç col·lectiu i solidari. S'estructuren funcionalment en serveis bàsics i especialitzats.

Per a la construcció d'aquesta fitxa s'ha demanat suport a l'Associació Més que Cures, atès que és una entitat acreditada i que coneix en profunditat el procés d'obtenció d'aquest registre. En el seu cas, a través del RESES, i, dins dels serveis bàsics, s'articulen al Servei d'Atenció Domiciliària, un conjunt organitzat de recursos i accions adreçades a les persones que, per raó d'edat, dependència o discapacitat tenen limitada l'autonomia per realitzar les activitats bàsiques de la vida diària o requereixen atenció permanent i a distància.

Així, una de les línies de serveis de l'Associació Més que Cures s'articula al voltant del Servei d'ajuda a domicili (SAD), que inclou dos tipus d'ajudes:

- Atenció de les necessitats de la llar: aquest tipus de tasques inclouen la neteja de la llar (excepte les neteges a fons), fer el llit, preparar el menjar (segons dietes establertes) i rentar la roba (tant a mà com amb rentadora), entre altres.

- Cura personal: la persona beneficiària rep ajuda per realitzar totes aquelles accions relacionades amb la cura personal, com la higiene, vestir-se i despullar-se i repassar i cosir la roba d'ús personal, entre altres.

L'objectiu del Servei de cura a persones grans i/o en situació de dependència és fer possible que les persones amb dificultats en la seva autonomia puguin quedar-se a casa seva el màxim de temps possible. Per descomptat, l'execució d'aquest servei té diferents modalitats a Més que Cures i, per tant, figurar com a entitat proveïdora del SAD és només una via per a portar-lo a terme.

3 Implementació

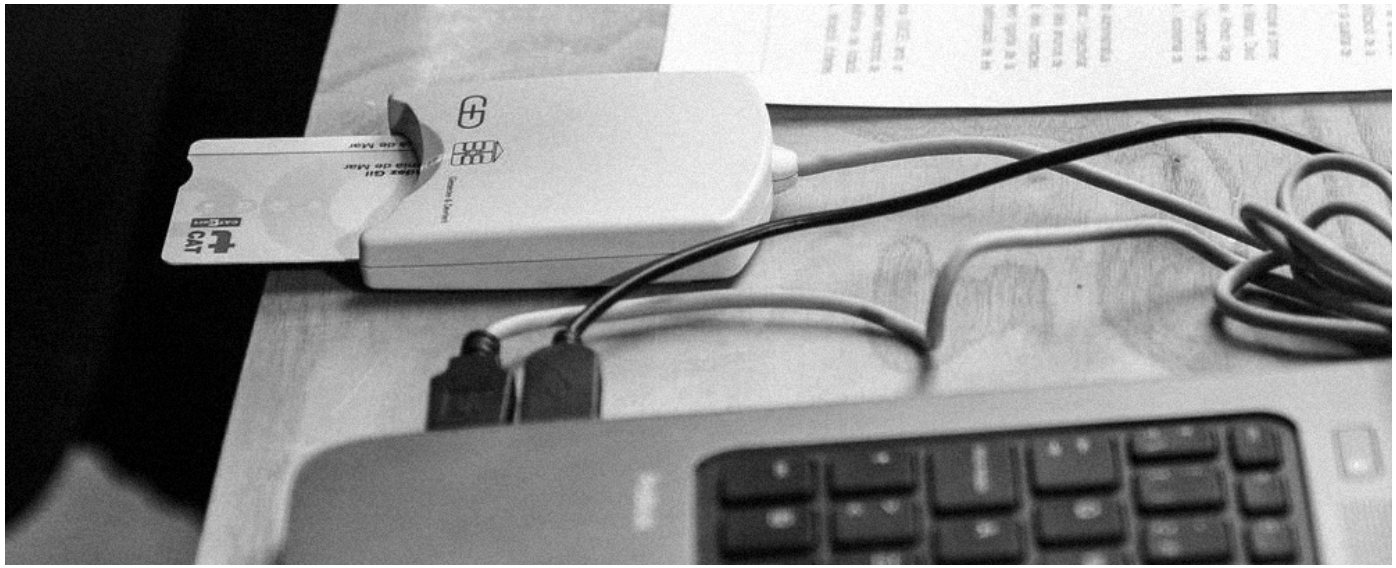

DESCRIPCIÓ

El Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials (RESES) és un tràmit que comporta diferents fases i requereix presentar documentació que permet a la Generalitat de Catalunya fer una lectura de l'entitat que vol donar-se d'alta. Entre d'altra documentació, s'ha de presentar:

- Sol·licitud d'autorització administrativa d'un servei social que requereix un establiment per presentar-se.
- Memòria i pla d'actuació en què s'especifiqui el règim d'intervenció, la manera de desenvolupar els programes d'atenció i la metodologia i els procediments d'execució.
- Document que acrediti el compliment de la normativa sectorial que regula l'exercici de l'activitat vigent o per inscriure.
- És un tràmit que han de fer les persones físiques o jurídiques privades titulars de centres i establiments de serveis socials i també les administracions públiques que prestin serveis socials.

Per l'associació Més que Cures, pertànyer al RESES la converteix en una entitat de l'ESS acreditada per la Generalitat de Catalunya amb una estructura professional que ofereix garantia de servei social.

CATALUNYA

Habitants	7.747.709
Densitat	243 hab./km²
Superfície	31.895 km²

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

El tràmit depèn de la Generalitat de Catalunya atès que la Llei 39/2006 estableix que, en el marc del Sistema per l'Autonomia i Atenció a la Dependència, corresponen a les comunitats autònomes (entre altres funcions), crear i actualitzar el Registre de centres i serveis, i facilitar la deguda acreditació que garanteixi el compliment dels requisits i els estàndards de qualitat (veure l'article 11).

DIFICULTATS

Pel cas específic de l'obtenció del RESES, cal disposar de diversa documentació, com ara un pla d'empresa, documents de seguiment de serveis i clients, tenir en ordre els pagaments a la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS), que es compleixin els compromisos fiscals, i que hi hagi una corresponsabilitat civil i social.

El fet de tenir tota la documentació necessària és una feina de gestió que implica un temps d'acció gerencial.

Quan s'ha obtingut el registre, és difícil que arribi la prescripció per part dels organismes corresponents. Això fa que entitats de l'ESS que encara estan en vies de consolidació, els sigui summament difícil articular-se a aquest escenari que entenen com una oportunitat on dur a terme el seu compromís amb la dignificació laboral del sector a partir d'una atenció fonamentada en la persona.

ÈXITS

Aquest registre permet accedir a un col·lectiu que necessita els serveis a través de recursos de la LAPAD.

Poder oferir una atenció centrada en la persona que comporta la dignitat laboral de les proveïdores d'un servei social a través d'una entitat de l'ESS.

El reconeixement per part de las persones usuàries del servei donat per entitats com Més que Cures, on troben la diferència en la seva professionalitat i qualitat humana.

La feina feta per Més que Cures per ser proveïdores del SAD és un camí per portar a terme el consum responsable de cures dignes.

Dins del llistat que presenta el SAD, l'associació Més que Cures ha començat a posicionar-se com un servei social i professional a través del reconeixement de les seves usuàries.

Més que Cures, a través del seu arrelament territorial, expertesa i coneixement dels recursos relacionats amb les cures a nivell ciutat, és portaveu d'aquestes facilitats i articula l'apropament de les persones als que són adreçades perquè molt sovint no arriba al seu públic destinatari.

A partir del seu tracte directe amb les persones que reben cures a través del SAD, fan una feina conjunta amb l'assistència social als domicilis, i així, detecten un seguit de factors que cal tenir en compte per millorar l'atenció de cada cas. És per això que estan desenvolupant una metodologia que anomenen SAD-ESS amb l'objectiu de donar un seguiment extern quan la persona el necessiti. Per exemple, han detectat casos on és necessari que intervinguin més especialistes (com fisioterapeutes, professionals d'infermeria, entre d'altres); amb aquest model, busquen que la connexió entre necessitat particular i serveis/recursos per fer l'atenció sigui més eficient. La idea de Més que Cures és que totes les entitats que fan cura digna, puguin fer servir aquesta metodologia.

L'associació Més que Cures ha estat convidada a impartir formacions per compartir amb altres entitats el coneixement sobre el procés d'obtenció del RESES.

RECURSOS

Les entitats públiques i les entitats d'iniciativa social (associacions, fundacions,...) queden exemptes de pagar la taxa corresponent, però totes han de complir amb un seguit de requisits.

Les entitats que vulguin obtenir el RESES han de tenir en compte que gestionar-lo comporta:

- Recursos humans i temps
- Tenir un aparell administratiu que permeti generar contractes
- Comptar amb el suport d'una gestoria per poder tenir la informació comptable al dia
- Comprovar la professionalització de les persones que hi treballen
- Tenir un espai físic d'atenció

... entre d'altres

CONTACTE

WEB
Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials (RESES). Departament de Drets Socials (gencat.cat)

ADREÇA → Passeig del Taulat, 266-270
08019 Barcelona

TELÈFON → 93 483 10 00

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

Fer el tràmit permet aparèixer al llistat que té la Generalitat d'entitats que poden prestar serveis coberts per la llei de dependència.

A banda de fer el tràmit, és important poder comptar amb el suport de les treballadores de serveis socials per tal que funcionin com a prescriptores.

És un tràmit prou fàcil de fer (es pot fer en línia) i ajuda a posar ordre a l'entitat.

Dona valor al servei que es presta i treu càrrega administrativa a la persona usuària.

POTENCIALS RISCOS

Cal tenir certs perfils dins de l'organització (per exemple perfils de gestió i/o gerencials) per poder fer el tràmit.

El Racó de les Cures

1 Justificació

És destacat com aquest projecte expressa la sostenibilitat de la vida a través de pràctiques concretes. Ho fa en correspondència directa a les realitats del barri on s'emplaça que també són representatives d'altres realitats territorials. A través d'aquest espai de proximitat, creat per una entitat de l'ESS liderada per dones migrades, s'està portant a terme una valorització social de les cures i construint vies per a la seva democratització.

2 Antecedents

La iniciativa de generar un espai adreçat a les cures sorgeix de la lectura que l'associació Més que Cures fa de la realitat i les necessitats viscudes per les persones cuidadores professionals. En ampliar la mirada, va detectar quatre aspectes que demanaven una resposta:

- És un sector amb un escenari laboral molt precari.
- És un sector amb escassa o nul·la oportunitat per establir mesures de conciliació entorn a les cures dels projectes vitals propis. És a dir, hi ha una manca de dispositius de suport per a cobrir les substitucions del serveis de les treballadores de la llar.
- El treball de cures és una feina amb un desgast elevat que comporta tot un seguit de riscos laborals que afecten la salut. Es tracta de simptomatologies molt específiques, amb importants desgasts físics i emocionals que estan relacionats a la precarització del sector. A més, implica jornades prolongades i extenuants de feina. La majoria de les treballadores porta paral·lelament un procés migratori gens acollidor. Alhora, aquest és un sector altament feminitzat, situació que fa palesa la feminització de la pobresa i l'existència del fenomen de les cadenes globals de cures. Per tot plegat, i com a conseqüència, hi ha una creixent necessitat d'acompanyament no coberta de les treballadores de la llar i de les cures.

- Necessitats de cura del col·lectiu de persones cuidadores no professionals, com, per exemple, l'aïllament i esgotament físic i emocional degut a la càrrega que representa la cura d'una persona sense tenir espais de respir i sense comptar amb una xarxa de suport. Per si no fos prou, és un col·lectiu que enfronta en solitud les dificultats administratives per accedir a les ajudes disponibles, o simplement no hi accedeix per desconèixer els recursos existents als quals té dret.

Aquestes situacions, entre altres que expressen amb força la falta de reconeixement social del sector de les cures, va motivar a Més que Cures a innovar a través del disseny d'un projecte que posés la sostenibilitat de la vida al centre i permetés la promoció de les cures de les persones que cuiden, portant a la pràctica la frase comuna "posar la vida al centre" alhora que socialitzar la cura, traient-la de les llars per a donar pas a l'acció i al suport comunitari, però també, contribuint a construir un nou valor social de les cures.

El Racó de les Cures es va crear amb recursos de la convocatòria general de subvencions de l'Ajuntament de Barcelona de l'any 2018, es va desenvolupar durant tot l'any 2019 i ha tingut continuïtat des d'aleshores.

3 Implementació

DESCRIPCIÓ

L'associació Més que Cures, a través de la seva participació a la Xarxa CooperaSec, és l'entitat coordinadora de l'Eix de Cures del barri del Poble-Sec. El seu arrelament territorial les va apropar a les necessitats del barri pel que fa les cures, i, mogudes per la solidaritat i el compromís social, van crear, a la seu de l'entitat, un punt d'acció que s'anomena el Racó de les Cures, un espai amb aptitud i expertesa de servei social que contribueix de diferents maneres al reconeixement social de les cures:

→ Fent-les visibles

→ Dignificant-les

→ Acompanyant les persones cuidadores (professionals o no)

→ Atenent directament a dones en escenaris d'exclusió

L'objectiu principal del projecte va ser crear una comunitat de persones cuidadores perquè es puguin trobar en un espai segur. A través de l'espai, també es vol dur a terme una acció contínua de suport a dones que pateixen diferents discriminacions, moltes víctimes d'un tractament racista institucionalitzat, empobrides, soles o poc enxarxades o dones de mitjana edat (autòctones o no) rebutjades pel mercat laboral. Tots aquests perfils de dones generalment només tenen l'oportunitat d'integració a través de la feina de les cures. Conjuntament, es vol acompanyar a persones cuidadores amb una necessitat important d'atenció i informació per l'autocura. Els valors que formen les arrels del projecte són la dignitat, la solidaritat i la cooperació.

S'hi porten a terme diferents activitats:

- Cap endins l'entitat:

  ⟶ Espai per a les gestions de l'entitat. Tant com a espai físic d'atenció a les persones interessades del servei, com per qüestions més operatives.

  ⟶ Espai de reunió per a sòcies.

  ⟶ Sessions de treball per donar seguiment a casos particulars que cal revisar des d'una reflexió col·lectiva i professional.

  ⟶ Cures internes de l'associació.

- Cap enfora de l'entitat. És un espai físic de referència que reflecteix una expressió de la importància de la centralitat de les cures i el seu valor social. Es consolida com un punt d'informació que té una aptitud de servei social a través del qual fan accions concretes per construir el valor social de la cura i també fer cures d'ampli abast a través de:

  ⟶ Acollir a persones cuidadores del barri, siguin professionals o familiars. En aquest espai, hi troben suport emocional, escolta i informació per poder accedir als recursos existents i un espai per generar recursos propis des de la comunitat. Així, fan possible l'apoderament tant individual com col·lectiu.

  ⟶ Acompanyar a dones del sector que no tenen permís de treball, que treballen en les cures a domicili, sense cap dignificació.

  ⟶ Acompanyament per a persones que estan en tràmits per aconseguir el permís de residència.

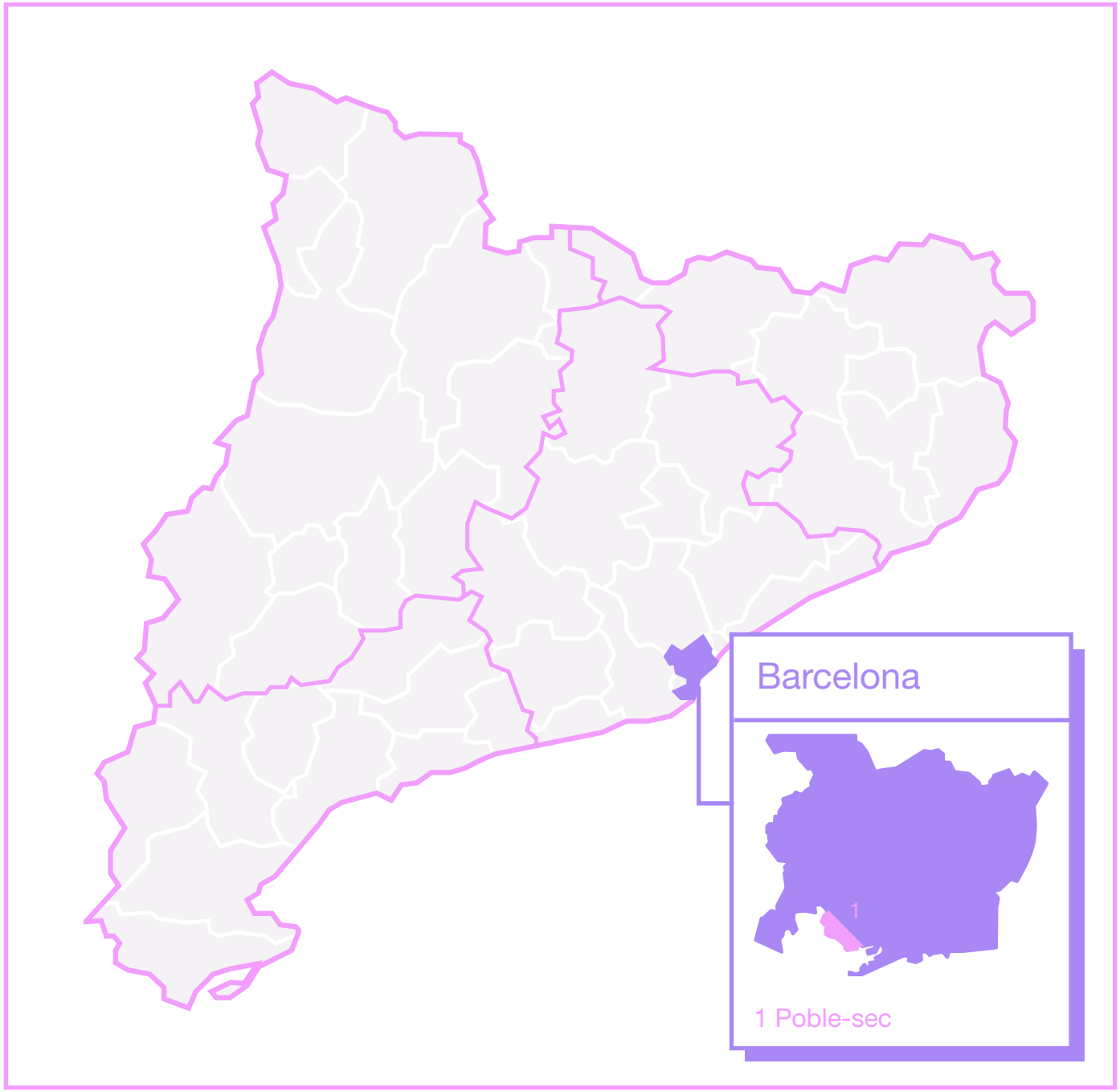

TERRITORI ON ES DESENVOLUPA

En principi està pensat pel barri del Poble-sec atès l'arrelament territorial de Més que Cures amb el barri. No obstant, poc a poc està esdevenint un espai de referència més enllà del barri.

El Poble-sec té 40.204 habitants, dels quals 20.429 són dones i 19.775, homes. D'acord a les dades de l'Ajuntament de Barcelona (juliol 2022) la població de 75 i més anys arriba a les 3.519 persones, on el percentatge de persones de 75 i més anys que viuen soles és del 35,49%. D'aquest grup, les dones representen la xifra major, és a dir, que hi ha moltes dones grans soles.

DIFICULTATS

La manca de recursos disponibles pel desenvolupament d'altres projectes que ja tenen dissenyats per atendre les necessitats de les dones sense papers.

La manca de suport institucional per desenvolupar campanyes de sensibilització que permeti fer visibles projectes de dignificació i resignificació de les cures i de les persones que els duen a terme.

La invisibilitat del sector de les cures dignes i de les dones que els fan possible, que són creadores d'escenaris d'oportunitat en el camí de la corresponsabilitat i la democratització de les cures.

La discriminació i la manca de reconeixement a projectes de cures dignes liderats per dones estrangeres.

ÈXITS

Són promotores del consum responsable de les cures, sensibilitzant a les famílies i altres grups que arriben al Racó de les Cures per conèixer el que es fa en aquest espai.

El Racó de les Cures esdevé un espai de referència al voltant de les cures més enllà del barri de Poble-sec.

És un recurs que permet acabar amb l'aïllament de les persones cuidadores i socialitzar la responsabilitat de les cures.

Han creat un punt d'informació, acompanyament i assessorament per a persones en escenaris d'exclusió per les limitacions de la Llei d'Estrangeria i altres discriminacions. Per tant, s'han fet assessores en relació als processos de regularització que han nodrit a través de les experiències personals.

L'espai ha donat lloc a projectes col·laboratius amb altres entitats de l'ESS. L'apropament a les persones cuidadores de diferents perfils fan que puguin intercooperar amb altres entitats de l'ESS, com Clara Ser Gran, que realitza formacions a mida de les necessitats que detecten tant per l'autocura de les cuidadores com per a la professionalització en les tasques que fan.

Pel que fa a les formacions sobre la professionalització de treball de cures i autocura de les cuidadores, l'any 2021, en obrir la convocatòria, s'hi van inscriure 57 dones. L'any 2022, van ser 64.

Com a part de la seva aposta política, l'associació Més que Cures va participar de la creació del mapa anomenat Dona'm Espai que és un mapatge de les cures al barri del Poble-sec fruit d'un procés de treball per indicar com s'organitzen al barri el veïnat i el teixit comunitari i cooperatiu per sostenir la vida. La creació del mapa va comportar la reflexió sobre la desigual repartició de les cures i la càrrega que representa per a les dones, alhora que és un recull de punts importants que tramen un teixit cuidador. El Racó de les Cures està considerat com un espai de reconeixement del valor social de les cures.

RECURSOS

Espai cedit per l'Ajuntament de Barcelona a través de la Xarxa CooperaSec.

De moment treballen amb subvencions de l'Ajuntament de Barcelona i del Districte de Sants-Montjuïc (convocatòria general i Enfortim l'ESS), així com amb el projecte de Comunalitats Urbanes de la Generalitat de Catalunya, on són coordinadores de l'eix de cures del Poble-sec. Les subvencions ajuden, però no són suficients per enfortir el projecte.

CONTACTE

MAIL ⟶ mesquecures@gmail.com

WEB ⟶ Racó de les cures //Més que cures
mesquecures.org

ADREÇA ⟶ C/Blai, 34
(Baixos de la Biblioteca
Francesc Boix)
08004 Barcelona

4 Reflexions

BONES PRÀCTIQUES

És un iniciativa amb aptitud i expertesa de servei social que segur és interessant de fer seguiment per part de les administracions públiques per a recuperar sabers interessants entorn de la democratització de les cures

Veiem com a èxit que sigui un projecte comunitari, i que hagi sorgit d'un projecte econòmic (Més que cures) que destina un suport tècnic per dinamitzar l'espai del Racó de les Cures.

Veiem que és un aterratge molt concret al territori on s'ubica i que respon molt bé a les necessitats detectades.

Experiència molt valuosa i que encarna el concepte de "democratitzar la cura".

Seria una molt bona pràctica de l'administració facilitar que, a tot arreu on hi ha una iniciativa entorn les cures, es pugui desenvolupar un espai de suport i acompanyament emocional (cessió d'espai, manteniment econòmic de despeses associades, suports que es puguin necessitar, etc.). Important no començar per aquí! Ha

POTENCIALS RISCOS

Si a la precarització i problemes de viabilitat econòmica que ja tenen els projectes de cures, hi afegim el manteniment d'un espai així, els estem abandonant. La responsabilitat pública ha de ser la de mantenir el projecte.

Caldria poder tenir relació amb l'àrea de drets socials, atès que, tot i que és un punt d'informació, també és porta d'accés per arribar a persones (dones migrades) afectades per múltiples precaritzacions. S'apunta que seria interessant poder fer derivacions.

de ser un espai que es genera un cop ja hi ha iniciatives funcionant i on ja hi ha cuidadores més o menys articulades entre si i amb agència.

Un espai així permet arribar a persones a les que costa més accedir (comunitat de cuidadores filipines; dones amb barrera idiomàtica, etc.) ⟶ cal suport de l'administració per facilitar la traducció i accés idiomàtic.

Com a punt d'atenció a persones migrades, és interessant adonar-se que les que fan l'atenció són, també, persones migrades. Això és llegit com a clau d'èxit.

5

Recomanacions. Alguns ingredients a tenir en compte

Com s'ha pogut veure al llarg d'aquest recull, la possibilitat a l'hora de desplegar accions i dispositius que ens encaminin cap a la democratització i corresponsabilitat en les cures és múltiple i hi ha tants camins que ens hi porten com persones amb ganes de transitar-los. No hi ha receptes úniques, però sí experiències que ens poden servir d'inspiració i de guia.

Es fa difícil donar receptes clares que assegurin l'èxit de la iniciativa i que, alhora, ofereixin dignitat, sostenibilitat de la vida, accessibilitat, etc., a les persones a qui es dirigeix. Però sí que hi ha certs ingredients que val la pena tenir en compte i altres que és altament recomanable evitar.

A continuació, s'apunten el que podrien ser bones pràctiques o gestos que acompanyen i faciliten l'èxit; així mateix, s'apunten aquelles pràctiques que es recomana evitar o fins i tot eliminar, o que ens semblen elements dels quals ens cal alertar si volem avançar cap a un sistema just i feminista i que reconegui i doni lloc a la vida de totes. Totes elles són les recomanacions que es recullen de les sessions de contrast i que sintetitzem les autores d'aquest recull.

BONES PRÀCTIQUES

- Entendre i atendre les especificitats del col·lectiu de persones cuidadores

→ Remunerar la participació:

  - En espais de presa de decisions sobre cura o feminisme en polítiques públiques.
  - En el procés de creació d'una iniciativa de cures.

→ Serveis de traducció i d'interpretació.

→ Serveis a tots els territoris, no centralitzats, per tal de facilitar l'accés i acostar-nos a col·lectius que d'una altra manera no realitzarien el desplaçament.

→ Facilitar la presencialitat, evitar que els tràmits, peticions, etc. es puguin fer només de manera telemàtica.

→ Transcendir els canals habituals per comunicar-nos, buscar complicitat amb agents del territori. Cercar els canals de comunicació que les persones a qui volem arribar fan servir, utilitzar espais físics de concurrència, col·laborar amb el teixit comunitari i altres regidories, personal tècnic, més enllà de l'àmbit des d'on surt la proposta.

→ Implicar la comunitat en el seu paper d'agent d'informació i derivació.

→ Diversificar els horaris: sovint, l'horari d'oficina de l'administració no facilita la participació de determinats perfils en les actuacions i serveis.

→ Entendre que s'activen processos que requereixen molt de temps. És important activar-los després d'una diagnosi prèvia i fer-ho amb escolta i mirada pels processos comunitaris.

Cuidar qui cuida

⟶ Cuidar qui cuida vol dir tenir la consciència que cal finançament públic que permeti el sosteniment dels espais de cura.

⟶ La importància de l'acompanyament emocional a les persones cuidadores, que sovint són punt d'intersecció d'altres situacions de vulnerabilitat.

⟶ Facilitar espais d'autocura: és altament recomanable que, a tot arreu on hi ha una iniciativa entorn les cures, s'hi faciliti el desplegament d'un espai de suport i acompanyament emocional. Què podem fer?

- Cedir un local que serveixi com a punt de trobada i suport entre persones cuidadores.
- Ajudar en el manteniment econòmic de les despeses associades al local.
- Brindar els suports tècnics que es puguin necessitar (com, per exemple, un servei d'atenció psicològica, un servei d'assessorament legal, etc.); en funció de la dimensió del municipi, aquests suports poden ser brindats per personal tècnic de l'administració o facilitats per entitats locals.

⟶ Reconeixement: seria interessant incloure a les dones cuidadores (per exemple, als protocols d'emergència dels serveis sanitaris) i que puguin tenir un paper i una veu com la que tenen els familiars. Si cal, establir un protocol per a que els familiars puguin "autoritzar" aquesta veu de les persones cuidadores.

- La cura com a servei públic.
  Assumir la responsabilitat que tenim com a administració

→ Entendre les polítiques entorn les cures com a inversió social (en salut, en benestar, en riquesa comunitària, etc.) i no com a despesa.

→ Buscar vies per finançar l'activitat que presten dispositius, cooperatives, associacions, xarxes, etc.

  - Cessió d'espais
  - Subvencionar l'activitat perquè es considera que reporta un bé per a la comunitat
  - Assumir el cost de determinats serveis (gestoria, comunicació, subministrament, etc.)
  - Establir convenis que permetin establir vies de finançament més estables que la subvenció.

→ Assumir part del cost del servei de cura i fer-lo més accessible a les famílies:

  - Beques per a famílies vulnerabilitzades
  - Xec servei com a mesura per fer un co-pagament del cost del servei que les famílies contracten.

→ Vetllar pel compliment de la normativa laboral que regula la feina de cures i de la llar.

→ Tenir clar que, quan acompanyem el naixement d'una iniciativa, un cop creada, el programa no es pot acabar. Caldrà acompanyament continuat i, possiblement, també finançament i/o suport en assumir determinades despeses vinculades al manteniment de l'activitat.

- Transversalitzar la política a altres àrees o departaments de l'administració

→ Fer política en matèria de cures no ha de ser cosa només de les àrees de drets socials o d'igualtat. És també una qüestió d'economia, de treball, de salut, d'educació i, en definitiva, de totes les àrees de la vida i de la política. Com més aconseguim transversalitzar les actuacions, com més implicació tinguem de totes les àrees, més profunds i duradors seran els canvis.

→ És imprescindible treballar estretament amb les àrees de drets socials (treballadores socials, educadores de carrer, psicòlogues municipals, tècniques de joventut o de gent gran, etc.) per a que siguin coneixedores de les iniciatives i que, alhora, aquestes tinguin relació amb tot el personal tècnic de les àrees de drets socials. Així es podran fer derivacions i prescripcions mútues.

- Buscar teixir complicitats amb allò comunitari

→ La política pública no ha d'anar per lliure i ha de buscar constantment la complicitat del teixit comunitari.

→ És ideal imbricar política pública i teixit comunitari, entenent que, en cada municipi, allò comunitari agafa una forma concreta.

→ Sovint, una bona política és aquella que dona suport a allò que ja existeix, sense dirigir, ni condicionar i reforçant només allò que ja funciona.

→ És clau l'agència de les persones en les iniciatives, la seva autoorganització.

- Promoure la cura dins de l'Economia Social i Solidària

  → Treballar per aconseguir licitacions més sensibles als criteris socials.

  → Establir mecanismes que ens permetin vetllar pel compliment dels criteris establerts en les clàusules socials de les licitacions.

  → Practicar la Compra i Contractació Pública Responsable, també en matèria de cures.

  → Promoure que, des de l'administració pública, especialment les àrees de drets socials, siguem prescriptores dels serveis de cura digna:

    - Generar un argumentari que defensi i avali el sector de les iniciatives de l'Economia Social i Solidària de cures (contractació i sou de les treballadores, sense ànim de lucre, etc.).

- Canvi de paradigma a nivell social i dins de l'administració

  → Programar formacions entre tot el personal tècnic i polític sobre un model de cura digna, sobre feminisme en general i sobre Economia Feminista en particular, per tal de generar consciència sobre el paper central de les cures.

! POTENCIALS RISCOS

- Entendre la cura com a emprenedoria

→ És un greu error entendre un projecte de prestació de serveis de cures de forma cooperativitzada com un projecte d'emprenedoria que ha de buscar la rendibilitat econòmica només per la seva activitat.

→ Els serveis de cures no poden ser rendibles, com no ho és ni l'educació ni la sanitat. El sou segons conveni és molt ajustat i permet el manteniment precari de l'estructura organitzativa; apujar aquest preu seria del tot inassumible per a les famílies i abaixar-lo representaria una major precarització de les treballadores. És en aquest punt on parlem de corresponsabilitat del sector públic, que ha de poder assumir certs costos, garantir condicions laborals dignes i facilitar un accés universal al servei.

→ No podem aplicar els criteris de l'economia convencional a projectes que desborden allò que s'entén com a activitat econòmica.

→ En els casos en què l'Administració Pública promou l'activació de dispositius de prestació de serveis de cures (per exemple cooperatives de cures), cal tenir present que caldrà un acompanyament (no només tècnic, sinó també pressupostari) de llarga durada.

- Perpetuar l'estigmatització

  → Promoure la divisió sexual del treball i pensar que, pel fet de ser dona i/o migrant i/o major de 40 anys, l'única sortida laboral serà al sector de les cures.

  → No tenir en compte el currículum ocult que tenen moltes de les persones amb les que treballem.

  → Alerta amb el llenguatge: cal evitar el llenguatge capacitista, no inclusiu, edatista, racista, etc.:

    - Hem sentit parlar de persones "no qualificades" per referir-nos a persones que no tenen estudis formals, títols no homologats, etc.

- Burocratitzar els processos

  → Sovint la gestió burocràtica que es demana per accedir a determinats serveis, per tenir accés a prestacions o ajudes, etc., en dificulta l'accés i augmenta la precarietat de les persones a qui es vol donar suport.

  → Hem de poder buscar fórmules que ens permetin consolidar les ajudes econòmiques que oferim als dispositius de cures més enllà de les subvencions anuals, per exemple, convenis.

El que aquí hem recollit són només algunes pistes, fites en el camí que ens poden ajudar en el nostre rumb. No hem recollit pas totes les pràctiques existents i som ben conscients que n'hi ha moltes que podrien estar aquí recollides i que no hi són: potser podem continuar amb aquest projecte i recollir-les en un futur.

En qualsevol cas, el que sí que tenim clar és que ens cal continuar treballant per aconseguir fer emergir, d'una vegada per totes, les cures, i visibilitzar-les amb la centralitat que els correspon. Avançar cap a la resignificació de què vol dir fer sortir de l'àmbit privat i portar-ho al público-comunitari, per establir conjuntament què vol dir cuidar en cada context, en cada situació, en cada entorn: quines necessitats hi ha? quines vies tenim per atendre-les? quants recursos hi hem de destinar?

Per fer-ho, ens cal continuar aprofundint i investigant sobre què podria significar una gestió público-comunitària de les cures, però també experimentant-ho des de la pràctica, per avaluar què (no) funciona i què (no) es consolida.

Tot plegat, amb un qüestionament constant del sistema que no posa en valor la vida. Amb la defensa de formes d'organització que entenguin la interdependència com la banda sonora que ens acompanyarà al llarg de tota la nostra vida i que no deixarà mai de sonar, amb la seva melodia que demana posar la vida al centre.

I sumar, a aquesta reivindicació, la denúncia constant i incansable d'un sistema patriarcal i racista que, via llei d'estrangeria, entre altres, promou i perpetua l'exclusió i vulneració sistemàtica de drets d'una gran part de la població.

Comissió

xes | Economies Feministes